

Protokoll fört vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde måndagen den 11 juni 2018

Tid:

kl. 14:00-19:39

Lokal:

Rådssalen

Närvarande:

Se bilaga

§§1-32

Justerat den 18 juni 2018

Anslaget den 19 juni 2018

Eva-Lousie Erlandsson Slorach

Margareta Björk

Mats Berglund

Ulrika Gunnarsson
Sekreterare

**§ 1
Justering**

Förste vice ordföranden Margareta Björk (M) och andre vice ordföranden Mats Berglund (MP) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Eva-Louise Erlandsson Slorach (S). Justering sker den 18 juni 2018.

§ 2

**Nr 2017:24 av Isabel Smedberg Palmqvist (L) om
krisberedskapen inom socialtjänsten**

2017/001333

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Isabel Smedberg Palmquist (L) har ställt en interpellation om krisberedskapen inom socialtjänsten. Kommunfullmäktige beslutade den 2 oktober 2017 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Lindhagen (MP) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig Isabel Smedberg Palmquist och borgarrådet Lindhagen.

§ 3**Nr 2017:26 av Bo Sundin (M) om säkerhet och trygghet i idrottsmiljöer**

2017/001480

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Bo Sundin (M) har ställt en interpellation om säkerhet och trygghet i idrottsmiljöer. Kommunfullmäktige beslutade den 16 oktober 2017 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Bjuggren (S) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig Bo Sundin, borgarrådet Bjuggren och Martin Westmont.

§ 4

Nr 2017:27 av Lars Svärd (M) om förskolläraryrke och skillnaderna mellan stadsdelarna

2017/001481

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Lars Svärd (M) har ställt en interpellation om förskolläraryrke och skillnaderna mellan stadsdelarna. Kommunfullmäktige beslutade den 16 oktober 2017 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Burell (S) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig Lars Svärd och borgarrådet Burell.

§ 5

**Nr 2017:28 av Johan Nilsson (M) om utanförskapet i
Stockholms stad**

2017/001482

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Johan Nilsson (M) har ställt en interpellation om utanförskapet i Stockholms stad. Kommunfullmäktige beslutade den 16 oktober 2017 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Bjuggren (S) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig Johan Nilsson och borgarrådet Bjuggren.

**§ 6
Bordläggning av interpellationer****Beslut**

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationerna nr 29 för 2017 och nr 1, 4 - 8 för år 2018.

§ 7 Frågestund

Fråga 1

Borgarrådet Larsson (M) ställer en fråga om otrygghet på grund av eftersatt stadsmiljö.

Borgarrådet Helldén (MP) svarar på frågan.

Fråga 2

Patrik Silverudd (L) ställer en fråga om Årsta skamhallar.

Borgarrådet Luhr (MP) svarar på frågan.

Fråga 3

Martin Westmont (SD) ställer en fråga. Finns det fler äldreboenden som har besiktigats med anmärkning och som planeras att tömmas på dem som bor där nu?

Borgarrådet Boucher (V) svarar på frågan.

Fråga 4

Jonas Naddebo (C) ställer en fråga angående rättor och saneringen av dessa.

Borgarrådet Helldén (MP) svarar på frågan.

Fråga 5

Erik Slottnér (KD) ställer en fråga om moralpolisier.

Borgarrådet Lindhagen (MP) svarar på frågan.

Fråga 6

Borgarrådet Brinck (M) ställer en fråga om hyrescykelupphandling.

Borgarrådet Helldén (MP) svarar på frågan.

**§ 8
Anmälningar****Beslut**

Anmälningarna godkänns.

Skrivelser som har inkommit till kommunfullmäktige under tiden den 29 maj 2018 – den 11 juni 2018 och delgivits berörda organ anmäls.

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 29 maj 2018 att utse nya ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige för tiden till och med den 14 oktober 2018 anmäls.

Annika Johansson (S) har utsetts till ny ersättare efter Morgan Eklund (S).

Annette Lundquist Larsson (M) har utsetts till ny ersättare efter Ulrica Schenström (M).

**§ 9
Närvaro**

Närvaro antecknas enligt **bilaga 1**.

§ 10 **Justering**

Förste vice ordföranden Margareta Björk (M) och andre vice ordföranden Mats Berglund (MP) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Eva-Louise Erlandsson Slorach (S). Justering sker den 18 juni 2018.

§ 11**Valärende i kommunfullmäktige: Fyllnadsval**

11 juni 2018

KS 2018/259

Beslut

1. Avsägelse och entlediganden godkänns.
2. Val förrättas för att utse ny person till uppdrag enligt kommunstyrelsens och valberedningens förslag.
3. Om inte annat framgår inträder den senast valda ersättaren sist till tjänstgöring för sitt parti.
4. Om en ersättare/suppleant utses till ordinarie ledamot, utses en ny ersättare/suppleant.
5. För avsägelse i kommunfullmäktige hemställs om ny sammanräkning hos länsstyrelsen.
6. Vakanser bordläggs.

Ärendet

Valärende i kommunfullmäktige 11 juni 2018 behandlas.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens och valberedningens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens och valberedningens förslag.

§ 12**Överenskommelse om exploatering inom fastigheten
Archimedes 1 och del av Mariehäll 1:10 i Mariehäll med
Archimedes Fastighets AB**

Genomförandebeslut

KS 2018/746

Beslut

Exploateringsnämnden medges rätt att genomföra exploatering inom Archimedes 1 samt del av Mariehäll 1:10 omfattande utgifter om 116 mnkr och investeringsinkomster om 64 mnkr. Utgifterna för 2018 ska rymmas inom nämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budget för 2019.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för egna förslag.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller överenskommelse om exploatering inom fastigheten Archimedes 1 och del av Mariehäll 1:10 i Mariehäll med Archimedes Fastighets AB.

I debatten yttrar sig Stefan Hansson, Björn Ljung, Christina Linderholm, borgarrådet Larsson, Erik Slottner, Cecilia Obermüller och Martin Westmont.

Förslag till beslut

Stefan Hansson (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Larsson (M), Christina Linderholm (C) och Erik Slottner (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Martin Westmont (SD) ansluter sig till Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 13**Projekt Bryggvägen inom del av Gröndal 1:1 i Gröndal**

Reviderat genomförandebeslut

Hemställan från Exploateringsnämnden

KS 2018/759

Beslut

Exploateringsnämnden medges rätt att genomföra exploatering inom del av fastigheten Gröndal 1:1 omfattande investeringsutgifter om 129 mnkr, investeringsinkomster om 36 mnkr och försäljningsinkomster om 92,7 mnkr. Utgifterna ska rymmas inom nämndens investeringsbudget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Projekt Bryggvägen inom del av Gröndal 1:1 i Gröndal.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 14**Markanvisning för energiproduktionsanläggning inom fastigheten Hässelby Villastad 36:1 i Hässelby Villastad till Stockholm Exergi AB samt avtal om att avveckla Hässelbyverket och bygga bostäder m.m.**

Inriktningsbeslut

KS 2018/745

Beslut

1. Inriktningen för projektet godkänns i enlighet med exploateringsnämndens förslag samt markanvisningsavtal enligt bilaga 2 till utlåtandet.
2. Exploateringsnämnden medges rätt att fortsätta utreda förutsättningarna för exploatering inom Hässelby Villastad 36:1 i Lövsta och vid Hässelbyverket i Hässelby Strand till en planeringsutgift upp till 44,5 mnkr. Utgifterna för 2018 ska rymmas inom nämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budgeten för 2019.
3. Exploateringsnämnden ska beakta vad som framgår av utlåtandet.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller markanvisning för energiproduktionsanläggning inom fastigheten Hässelby Villastad 36:1 i Hässelby Villastad till Stockholm Exergi AB samt avtal om att avveckla Hässelbyverket och bygga bostäder m.m.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 15**Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter**

2018/000069

Beslut

1. Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter godkänns enligt bilaga 2 till utlåtandet.
2. Nationella minoriteter och minoritetsspråk – åtgärdsplan för Stockholms stad (Dnr 337-385/2010) upphör därmed att gälla.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter.

I debatten yttrar sig Micke Seid, Erik Slottnér, borgarrådet Livh, Sissela Nordling Blanco, Tobias Johansson, borgarrådet Bjuggren och Ann-Katrin Åslund.

Förslag till beslut

Micke Seid (MP) och Ann-Katrin Åslund (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Erik Slottnér (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Kristdemokraternas ersättaryttrande i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 16
Strategi för romsk inkludering 2018-2022
2018/000070

Beslut

Strategi för romsk inkludering 2018-2022 godkänns enligt bilaga 2 till utlåtandet.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller strategi för romsk inkludering 2018-2022.

I debatten yttrar sig Sissela Nordling Blanco, Ewa Larsson, Tina Kratz, Ann-Katrin Åslund, Per Ossmer, Martin Westmont och borgarrådet Bjuggren.

Förslag till beslut

Sissela Nordling Blanco (Fi) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Martin Westmont (SD) föreslår att kommunfullmäktige avslår kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 17**AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder inom
Kämpinge 2, Tensta**

Inriktningsbeslut

KS 2018/628

Beslut

Inriktningen för AB Svenska Bostäders nybyggnation omfattande ca 170 lägenheter inom fastigheten Kämpinge 2, Tensta, till en total investeringsutgift om 402 mnkr inkl. moms, godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder inom Kämpinge 2, Tensta.

I ärendet yttrar sig borgarrådet Livh.

Förslag till beslut

Borgarrådet Livh (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 18

AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder vid Valla Södra, Årstafältet

Inriktningsbeslut

KS 2018/627

Beslut

Inriktningen för AB Svenska Bostäders nybyggnation omfattande ca 170 lägenheter i Valla Södra, Årstafältet, till en total investeringsutgift om 341 mnkr inkl. moms godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder vid Valla Södra, Årstafältet.

I ärendet yttrar sig borgarrådet Livh.

Förslag till beslut

Borgarrådet Livh (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 19**Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018-2022**

Förslag från idrottsnämnden

KS 2018/228

Beslut

Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018-2022,
enligt bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller
Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018-2022.

I debatten yttrar sig borgarrådet Bjuggren, Mariana Moreira Duarte
och Bo Sundin.

Förslag till beslut

Borgarrådet Bjuggren (S) och Bo Sundin (M) föreslår att
kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är
kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att
kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 20**Stockholms stads strategi för det rörliga friluftslivet****2018-2022**

Förslag från idrottsnämnden

2017/001764

Beslut

1. Ärendet ska avgöras idag.
2. Stockholms stads strategi för det rörliga friluftslivet 2018-2022, enligt ändringsförslag, antas.

Ärendet

Kommunstyrelsens förslag i utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Stockholms stads strategi för det rörliga friluftslivet 2018-2022.

I debatten yttrar sig borgarrådet Bjuggren, Bo Sundin, Martin Westmont, Mariana Moreira Duarte och Ewa Larsson.

Förslag till beslut

Borgarrådet Bjuggren (S) och Bo Sundin (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag dock med ändringar enligt **bilaga 2** till protokollet.

Martin Westmont (SD) föreslår att kommunfullmäktige återremmitterar ärendet.

Beslutsordning

Ordföranden prövar först förslaget om återremiss mot att ärendet ska avgöras idag och finner att kommunfullmäktige beslutar att ärendet ska avgöras idag.

Ordföranden konstaterar därefter att det finns två förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag och kommunstyrelsens förslag med ändring av bilaga 2 till utlåtandet. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag med ändring av bilaga 2 till utlåtandet.

§ 21

Handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden 2018-2019

Bilaga till Stockholms stads program mot hemlöshet 2014-2019

Förslag från Socialnämnden

Uppdrag från budget

KS 2018/246

Beslut

Handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden 2018-2019, bilaga till Stockholms stads program mot hemlöshet 2014-2019 godkänns i enlighet med bilaga 2 till utlåtandet.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden 2018-2019.

I debatten yttrar sig borgarrådet Lindhagen, Martin Westmont, Alexandra Mattsson Åkerström och Anna Rantala Bonnier.

Förslag till beslut

Borgarrådet Lindhagen (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 22

Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018-2021 (Program för ANDT-politiken)

Förslag från Socialnämnden

Uppdrag från budget

2017/002048

Beslut

Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018-2021 godkänns enligt bilaga 2 till utlåtandet.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018-2021 (Program för ANDT-politiken).

I ärendet yttrar sig borgarrådet Lindhagen.

Förslag till beslut

Borgarrådet Lindhagen (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 23
**Reviderad instruktion för Stockholms stads
funktionshindersombudsman**
KS 2018/318

Beslut

1. Instruktion för Stockholms stads funktionshindersombudsman godkänns enligt bilaga till utlåtandet.
2. Nuvarande instruktion för funktionshindersombudsmannen (Dnr 101-471/2015), upphör därmed att gälla.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Reviderad instruktion för Stockholms stads funktionshindersombudsman.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 24**Reviderade riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice samt riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning**

Förslag från Socialnämnden

Uppdrag från budget

KS 2018/585

Beslut

1. Reviderade riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice godkänns enligt bilaga 2 till utlåtandet.
2. Riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning godkänns enligt bilaga 3 till utlåtandet.
3. Nuvarande riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning (dnr 326-2283/2010) upphör därmed att gälla.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för egna förslag.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Reviderade riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice samt riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning.

I debatten yttrar sig borgarrådet Lindhagen, Rickard Wall, Alexandra Mattsson Åkerström, Dennis Wedin, Martin Westmont, Rana Carlstedt, Johan Fälldin, Isabel Smedberg Palmquist, Ann-Katrin Åslund, Anders Göransson, Sofia Modigh, Anna Rantala Bonnier och Martin Hansson.

Förslag till beslut

Borgarrådet Lindhagen (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Dennis Wedin (M), Johan Fälldin (C) och Sofia Modigh (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas

förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Ann-Katrin Åslund (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Martin Westmont (SD) ansluter sig till Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 25**Reinvesteringsprogram för gatuytor med tillhörande anordningar 2019-2023**

Inriktningsbeslut

Hemställan från Trafiknämnden

KS 2018/720

Beslut

1. Inriktning för reinvesteringsprogram med tillhörande anordningar 2019-2023 till en beräknad investeringsutgift om 550 mnkr, i enlighet trafiknämndens förslag, godkänns.
2. Trafiknämnden får göra omprioriteringar enligt vad som framgår under mina synpunkter.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller reinvesteringsprogram för gatuytor med tillhörande anordningar 2019-2023.

I debatten yttrar sig borgarråden Helldén och Brinck, Jonas Naddebo, Patrik Silverudd, Mikael Valier och Ann-Katrin Åslund.

Förslag till beslut

Borgarrådet Brinck (M) och Jonas Naddebo (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 26**Strategi för offentliga rum**

Redovisning av remiss samt beslut om antagande
Hemställan från Trafiknämnden
KS 2018/749

Beslut

1. Strategi för offentliga rum, i enlighet med bilaga 1 till utlåtandet, godkänns.
2. Strategi för offentliga rum fastställs att gälla till och med år 2021.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller strategi för offentliga rum.

I ärendet yttrar sig borgarrådet Helldén.

Förslag till beslut

Borgarrådet Helldén föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 27**Utomhusreklam på stadens mark - etiska riktlinjer**

Hemställan från trafiknämnden

2017/002028

Beslut

1. Etiska riktlinjer för utomhusreklam på stadens mark fastställs i enlighet med vad som anges under mina synpunkter.
2. Trafiknämnden ska genomföra regelbunden dialog med branschen samt under 2018 utvärdera riktlinjerna.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller utomhusreklam på stadens mark - etiska riktlinjer.

I debatten yttrar sig borgarråden Helldén och Brinck, Malin Ericson, Mikael Valier, Martin Westmont, Martin Engman och Ewa Larsson.

Förslag till beslut

Borgarrådet Helldén (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Martin Westmont (SD) föreslår att kommunfullmäktige avslår kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 28**Detaljplan för Larsboda 2:3 i stadsdelen Larsboda (480 bostäder, förskola, lokaler för lager, service och parkering), DP 2011-15589-54**

2017/002053

Beslut

Detaljplan för Larsboda 2:3 i stadsdelen Larsboda (480 bostäder, förskola, lokaler för lager, service och parkering), DP 2011-15589-54, antas.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller detaljplan för Larsboda 2:3 i stadsdelen Larsboda (480 bostäder, förskola, lokaler för lager, service och parkering), DP 2011-15589-54.

I debatten yttrar sig borgarrådet Valeskog och Björn Ljung.

Förslag till beslut

Borgarrådet Valeskog (S) och Björn Ljung (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 29**Detaljplan för Bromstensstaden etapp 2, del av kvarteren Gunhild, Gustav och Bromsten m.fl. i stadsdelen Bromsten i Stockholm (1000 lägenheter, förskola och kommersiella lokaler), Dp 2014-19911-54**

KS 2018/182

Beslut

Ärendet återremmitteras till stadsbyggnadsnämnden för komplettering.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller detaljplan för Bromstensstaden etapp 2, del av kvarteren Gunhild, Gustav och Bromsten m.fl. i stadsdelen Bromsten i Stockholm (1000 lägenheter, förskola och kommersiella lokaler), Dp 2014-19911-54.

I ärendet yttrar sig borgarrådet Valeskog.

Förslag till beslut

Borgarrådet Valeskog (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar återremmitera ärendet till stadsbyggnadsnämnden för att ytterligare bereda ett antal kvarvarande frågor från Länsstyrelsen med hänseende på bland annat geotekniska frågor. Länsstyrelsen har i yttrande till staden ännu inte slutgiltigt tagit ställning till de föreslagna ändringarna, nya frågeställningar har förts in sent i processen, och staden bör ta ställning till dessa innan planen antas.

Beslutsordning

Ordföranden prövar förslaget om återremiss mot att ärendet ska avgöras idag och finner att kommunfullmäktige beslutar återremittera ärendet till stadsbyggnadsnämnden.

§ 30**Detaljplan för Archimedes 1 och del av Mariehäll 1:10 m.m.i stadsdelen Mariehäll, Dp 2014-17690-54, (770 bostäder, förskola och garage)**

KS 2018/861

Beslut

Detaljplan för Archimedes 1 och del av Mariehäll 1:10 m.m. i stadsdelen Mariehäll, Dp 2014-17690-54, (770 bostäder, förskola och garage) antas.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för egna förslag.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller detaljplan för Archimedes 1 och del av Mariehäll 1:10 m.m.i stadsdelen Mariehäll, Dp 2014-17690-54, (770 bostäder, förskola och garage).

I debatten yttrar sig Björn Ljung, borgarråden Valeskog och Larsson, Erik Slottner, Christina Linderholm, Martin Westmont och borgarrådet Burell.

Förslag till beslut

Borgarrådet Valeskog (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Larsson (M), Björn Ljung (L), Christina Linderholm (C) och Erik Slottner (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Martin Westmont (SD) ansluter sig till Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 31**Riktlinjer för barnsäkerhet i Stockholms stads
kommunala förskolor**

Förslag från Utbildningsnämnden

Uppdrag från budget

2017/002058

Beslut

Riktlinjer för barnsäkerhet i Stockholms stads kommunala förskolor fastställs enligt bilaga 2 till utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller riktlinjer för barnsäkerhet i Stockholms stads kommunala förskolor.

I debatten yttrar sig borgarrådet Burell, Jonas Naddebo, borgarrådet Brinck, Erik Slottner, Ingegerd Akselsson Le Douaron och Björn Ljung.

Förslag till beslut

Borgarrådet Burell (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Brinck (M), Björn Ljung (L), Jonas Naddebo (C) och Erik Slottner (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 32
Bordläggning av ärenden

Beslut

Ärende 39 – 174 på kungörelsen bordläggs.

Närvarolista

upprättad vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 11 juni 2018

Plats	Ledamot	Ersättare	Parti	Ankom	Utgick
95	Erlandsson Slorach, Eva-Louise (Ordf)	§§ 8-16, 26-32	S	14:05	19:39
77	Björk, Margareta (1:e v Ordf)	§§ 1-6, 17-24	M	13:59	19:39
86	Berglund, Mats (2:e v Ordf)	§§ 7, 25	MP	13:59	19:39
102	Abdullahi Ali, Nassir		S	16:54	19:39
100	Ali, Amne		S	15:44	19:39
90	Antonsson, Maria		MP	15:57	19:39
97	Arell, Lars	Näslund, Inga	S	16:03	19:39
35	Arkelsten, Bo		M	15:04	19:37
53	Askensten, Åke		MP	16:04	19:37
45	Avcı, Gulan	Bengtsson, Richard	L	15:58	19:39
87	Azizoglu, Halit		MP	14:56	19:37
27	Bjuggren, Emilia		S	14:02	18:00
8	Boucher, Torun		V	14:22	19:39
39	Brege, Johan	Östh, Billy	M	15:54	19:39
24	Burell, Olle		S	13:58	19:37
28	Carlstedt, Rana		S	13:58	19:37
80	Danielsson, Maria		-	13:59	19:39
31	Delgado, Lorena		V	15:57	19:39
20	Edholm, Lotta		L	16:01	19:39
33	Elffors Sjödin, Christina		M	15:36	19:37
18	Elfvén, Anne-Lie		L	15:32	19:39
98	Elmgren, Claes		S	16:00	19:39
105	Ericson, Malin		FI	15:05	19:37
47	Ernlund, Karin	Fälldin, Johan	C	14:07	19:39
14	Fernell-Ingelström, Yvonne		M	15:05	19:39
56	Goriya, Abdo	Johansson Hansson, Annika	S	16:14	19:39
72	Granswed Baat, Sophia		M	16:00	19:39
10	Grimfors, Alexandra		M	15:34	19:39

25	Gustafsson, Karin	Lindgren, Jimmy	S	14:50	19:37
13	Gustavsson, Berthold		M	13:59	19:37
60	Göransson, Anders		S	15:52	19:39
82	Haglund, Margareta		-	14:25	19:39
11	Hamilton, Ulla		M	16:00	19:39
91	Hansson, Martin		MP	15:48	19:39
26	Hansson, Stefan		S	14:03	19:39
49	Helldén, Daniel		MP	13:59	19:37
12	Häggman, Börje		M	15:51	18:02
69	Jilmstad, Lars	Brinck, Cecilia	M	14:35	19:39
42	Johansson Metso, Frida		L	15:38	19:37
36	Järkeborn, Christoffer	Lundquist Larsson, Annette	M	15:49	18:08
36	Järkeborn, Christoffer		M	18:14	19:37
41	Jönsson, Jan	Backlund, Peter	L	15:57	19:37
40	Jönsson, Peter		M	15:55	19:37
84	Kareliusson, Dan	Herke, Bengt	SD	15:50	19:39
104	Kasirga, Kadir		S	13:59	19:39
101	Kevir, Bawer		S	15:29	19:39
64	Kratz, Tina		V	14:14	19:37
6	König Jerlmyr, Anna		M	15:59	19:37
54	Larsson, Ewa		MP	15:53	19:37
5	Larsson, Joakim		M	14:38	19:39
71	Lind, Mikael		M	15:58	19:39
29	Lindblom, Clara	Johansson, Tobias	V	16:04	19:39
48	Linderholm, Christina		C	13:59	19:39
50	Lindhagen, Åsa		MP	13:59	19:39
9	Livh, Ann-Margarethe		V	16:01	19:37
17	Ljung, Björn		L	14:49	19:37
88	Luhr, Katarina		MP	13:58	19:39
66	Lutz, Kristina		M	15:46	19:39
55	Malm, Erik	Åberg, Elina	MP	15:46	19:39
62	Mattsson Åkerström, Alexandra		V	14:02	19:37
16	Modigh, Sofia		KD	15:18	15:18
16	Modigh, Sofia		KD	15:18	18:08

16	Modigh, Sofia	Valier, Mikael	KD	18:09	19:37
94	Moreira Duarte, Mariana		MP	15:59	19:39
61	Mäkinen Andersson, Mervi	Engman, Martin	S	15:20	19:39
46	Naddebo, Jonas		C	13:59	19:39
68	Nilsson, Johan		M	14:07	19:39
107	Nordling Blanco, Sissela		FI	14:57	19:37
38	Nordström, Markus		M	13:59	19:39
63	Nylander, Jackie		V	15:35	19:37
52	Obermüller, Cecilia		MP	16:00	19:39
30	Oguzsoy, Mehdi		V	16:00	19:39
83	Ossmer, Per		-	15:42	19:37
76	Paccamonti, Johan		M	15:52	19:39
106	Palm, Lisa	Rantala Bonnier, Anna	FI	14:01	19:39
103	Pääni, Mia	Said, Suleiman	S	15:53	19:37
59	Rashid, Salar		S	15:59	19:39
89	Rasmusson, Magda		MP	15:55	19:39
70	Redin, Jennyfer		M	15:48	19:39
96	Rindevall, Ellinor	Salvo, Maria-Elsa	S	14:00	19:39
27	Räihä, Mirja		S	14:29	19:39
92	Seid, Micke		MP	15:45	19:37
44	Silverudd, Patrik		L	16:10	19:39
32	Sjö, Johanna		M	16:02	19:39
73	Sjölander, Henrik		M	15:10	19:39
15	Slottner, Erik		KD	14:00	19:37
43	Smedberg Palmqvist, Isabel		L	13:59	19:39
57	Stiernstedt, Fredrik		S	15:55	19:37
74	Ström, Andrea		M	16:13	19:39
67	Sundin, Bo		M	13:59	19:37
34	Svärd, Lars		M	13:59	19:37
75	Tigerström, Jan		M	15:57	19:37
99	Tofvesson, Mathias		S	15:45	19:37
93	Tovatt, Lorentz	Akselsson Le Douaron, Ingegerd	MP	15:12	19:39
22	Valeskog, Jan		S	14:57	19:37
81	Wall, Rickard		-	15:30	19:39

21	Wanngård, Karin	Kato, Birger	S	15:09	19:39
65	Warlenius, Rikard		V	16:01	19:39
37	Wedin, Dennis		M	15:19	19:39
85	Westmont, Martin		SD	13:59	19:37
7	Wiklund, Sebastian	Stenudd, Sara	V	15:11	19:39
19	Åslund, Ann-Katrin		L	15:57	19:37
58	Östberg Svanelind, Maria		S	15:53	19:37

Stockholms stads strategi för det rörliga friluftslivet 2018-2022

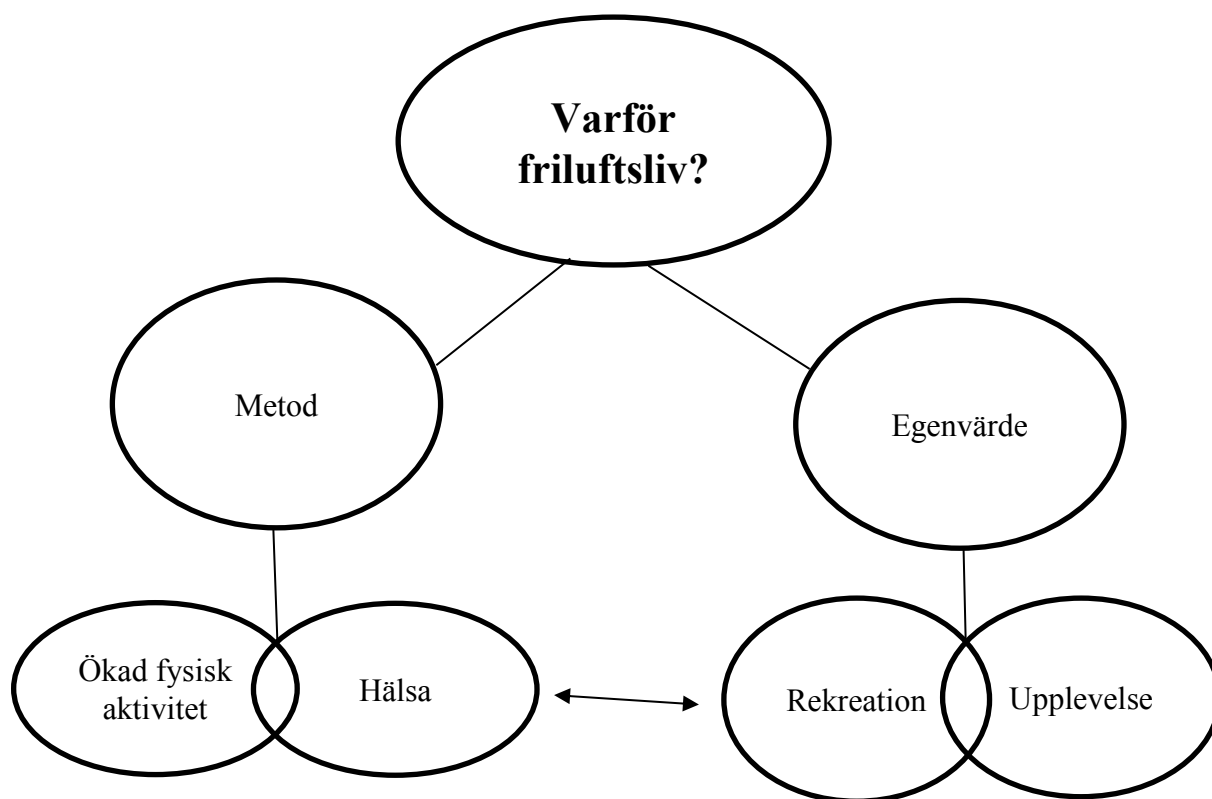
Inledning

Stockholm är den naturnära huvudstaden där invånarna har stora möjligheter att ägna sig åt friluftsliv. Staden präglas av gröna kilar och naturnära miljöer där friluftsliv kan utövas både på land, i vatten och på snö och is. Närheten till naturen gör det enkelt för stockholmare och besökare i staden att utöva naturnära fysisk aktivitet som löpning, skridskoåkning, skidåkning, paddling, klättring och bad.

I Stockholms stads idrottspolitiska program anges att den huvudsakliga målsättningen med stadens idrottsverksamhet är att fler stockholmare ska bli fysiskt aktiva. Målet om ökad fysisk aktivitet grundar sig i ett folkhälsoperspektiv där fysisk aktivitet bidrar till en bättre hälsa för stadens invånare. Att erbjuda goda möjligheter för att utöva ett rörligt friluftsliv är en av strategierna för att nå upp till målsättningen. Forskning har även visat att vistelse i naturen kan bidra till förbättrad psykisk hälsa.¹

Utöver att friluftsliv kan ses som en metod för att få fler stockholmare att bli fysiskt aktiva och bidra till en bättre hälsa ska inte egenvärdet av att utöva ett rörligt friluftsliv underskattas. I Stockholm kan möjligheterna att utöva friluftsliv för sitt eget nöjes skull bidra till en mer innehållsrik skola och fritid genom att individen får upplevelser och rekreation genom friluftsutövande.

I Stockholm ska det finnas goda förutsättningar för att friluftslivet blir en del av livet!

¹ Se till exempel Nilsson, K et al. *Forests, trees and human health*. Nederländerna, 2011.

Definition

Friluftsliv kan innebära en mängd olika saker för olika individer. I riksdagens förordning om statsbidrag till friluftorganisationer (SFS 2010:2008) definieras friluftsliv som ”vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling”. För att avgränsa arbetet definieras friluftsliv i det här strategidokumentet enligt nedan:

Friluftsliv i detta sammanhang behandlar det rörliga friluftslivet, både i organiserad och i oorganiserad form. Det rörliga friluftslivet inkluderar fysiska aktiviteter som sker utomhus i naturnära miljöer. Dessa miljöer kan vara både planlagda och orörda men strategierna fokuserar på planlagda miljöer som främjar rörelse i naturen.

Friluftslivets framväxt

Utövande av friluftaktiviteter som en aktiv fritidssysselsättning började växa fram i Sverige i slutet på 1800-talet då industrialiseringen i landet startade. En bakomliggande tanke med att främja friluftslivet var att den svenska naturen var identitetsskapande för befolkningen. Likväl fanns det en vilja att skydda och bevara naturområdena i och omkring de allt mer växande industritäta städerna. I perioden kring sekelskiftet mellan 1800- och 1900-tal började även ideella organisationer att bildas för att organisera friluftslivet och därigenom inspirera människor att komma ut i naturen. När Sverige under 60-talet på allvar började bli motoriserat ökade möjligheterna för människor att bege sig längre bort från städerna för att ta del av nya former av friluftsliv. När fler och fler i Sverige under 70- och 80-talen började få ökade tillgångar till materiella resurser påverkade detta även befolkningens utövande av friluftsliv. Från att syftet med aktiviteterna var att uppleva naturen genom stillhet och tystnad har friluftslivet till idag genomgått en sportifiering där äventyret och fysiska prestationer står i fokus.

I Stockholm har staden sedan lång tid tillbaka lagt vikt vid att skapa möjligheter för friluftsutövande för invånarna. I slutet av 1930-talet bytte Stockholms stads idrottsstyrelse namn till Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse för att poängtera vikten friluftslivet. Namnet försvann sedan 1970. Friluftslivets betydelse för Stockholms stad kan även ses genom de markförvärv utanför kommungränsen som staden genomfört där Nackareservatet och Ågesta friluftsområde idag är välkända besöksmål för stockholmare.

Friluftslivet idag

I forskningsrapporten ”Friluftsliv i förändring”, en kunskapsöversikt skriven på uppdrag av Naturvårdsverket, visar författarna på svårigheter att mäta nivåer på utövande av friluftsliv både som nuläge och över tid. Detta beror dels på stora bortfall i undersökningarna samt skillnader i metod för mätningarna. I den forskning som redovisas i rapporten finns dock inga undersökningar som visar på någon ökning i utövandet utan dessa visar på oförändrat eller minskat utövande. Studier pekar också på skillnader i utövande utifrån bakgrundsvariabler som ålder där ungdomar och unga vuxna samt äldre (över 77 år) är underrepresenterade, kön där vuxna män är mindre friluftaktiva än kvinnor, socioekonomi där de med lägre socioekonomisk bakgrund är mindre aktiva samt att de med utländsk bakgrund i mindre utsträckning utövar friluftsliv. Undersökningarna visar även på skillnader mellan könen där det är vanligare bland männen att ägna sig åt till exempel löpning i naturmiljöer, fiske och motoraktiviteter och det är vanligare bland kvinnor att ägna sig åt till exempel stavgång, promenader och djuraktiviteter. Det är även skillnader i aktiviteter mellan olika åldersgrupper

gällande vilken typ av friluftsliv man ägnar sig åt, de yngre ägnar sig i större utsträckning åt mer fysiskt ansträngande aktiviteter som till exempel löpning och utförsåkning medan det bland de äldre är vanligare med promenader och stavgång.²

I Stockholms stads och Stockholms Universitets forskningsprojekt Ung livsstil har barn och ungdomar i Stockholm i årskurs 4-gy 3 svarat på dels hur ofta de bedrivit olika friluftaktiviteter och dels hur ofta de skulle vilja göra aktiviteterna.³ I tabellen nedan redovisas svaren.

Tabell 1. Har gjort/besökt någon gång under de senaste 4 veckorna (mellanstadiet och särskolan de senaste 7 dagarna) på fritiden respektive skulle vilja göra/besöka olika friluftaktiviteter minst 1 gång i veckan. Andel (%).

Mellanstadiet	Utflykt i skog och mark		Motionsspår	
	Har gjort	Skulle vilja göra	Har gjort	Skulle vilja göra
Pojkar	24	57	30	
Flickor	30	63	26	
Högstadiet				
Pojkar	19	25	21	30
Flickor	22	26	25	39
Gymnasiet				
Pojkar	13	27	21	36
Flickor	15	30	27	46
Högstadiesärskolan				
Pojkar	12	21		
Flickor	10	25		
Gymnasiesärskolan				
Pojkar	5	19		
Flickor	9	16		

Resultaten visar framförallt fyra viktiga aspekter:

- Det sker en minskning i utövandet av utflykt i skog och mark med ökad ålder bland både pojkar och flickor. När det gäller nyttjande av motionsspår sker en minskning i användandet bland pojkar med ökad ålder medan det är ungefär lika stor andel flickor som nyttjar i alla åldersgrupperna.
- Ungdomar i särskolan är klart mindre aktiva i dessa aktiviteter.
- Det är fler som vill utöva aktiviteterna i samtliga åldersgrupper och skolformer än som gör det.
- Det är relativt små skillnader mellan pojkar och flickor. Flickorna är dock något överrepresenterade både i utövande och i viljan att utöva, med enstaka undantag.

² Fredman, Stenseke, Sandell, Mossing (red), *Friluftsliv i förändring – Resultat från ett forskningsprogram – Slutrapport*. Rapport 6547, Naturvårdsverket 2013.

³ För mer information om forskningsprojektet Ung livsstil se Blomdahl/Elofsson *Jämställd och jämlik! – en studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholms stad*. (Kommande). www.stockholm.se/idrott/forskning Stockholm 2017.

Stockholmarna vill ha friluftsmöjligheter

Bland ungdomar i gymnasieåldrarna i Stockholm finns det starka önskemål om att staden ska satsa på friluftrelaterade anläggningar. Motionsspår/skidspår och utegym kommer högt bland både pojkar och flickor när de får välja vad staden ska satsa på. Bland gymnasieflickorna kommer även strandbad högt upp på listan. Även bland pojkar och flickor i högstadiet finns dessa önskemål, om än inte lika starka som bland ungdomar i gymnasiet. Vuxna invånare, både män och kvinnor, i Stockholm tycker att staden i första hand ska satsa på motionsspår/skidspår. Högt upp bland de vuxnas önskemål kommer även parker och utegym. Med andra ord så finns det starka preferenser bland äldre stockholmsungdomar och vuxna stockholmare för att utöva ett aktivt och rörligt friluftsliv.⁴

Ansvariga i Stockholms stad för friluftsanläggningar och verksamhet

Ansvar för friluftsanläggningar och verksamhet inom Stockholms stad är uppdelat på flera nämnder. För att tydliggöra var ansvaret ligger i staden åskådliggörs detta nedan:

Ansvarsområde	Ansvarig nämnd
Båtsport	Idrottsnämnden
Fiskevård	Idrottsnämnden
Föreningsstöd	Idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna
Förvaltning och skötsel av naturreservat	Stadsdelsnämnderna Trafiknämnden (Hansta och Igelbäcken) Fastighetsnämnden
Hammarbybacken	Idrottsnämnden (F.n entreprenad Skistar)
Information och kommunikation	Berörda nämnder
Mark och anläggningar belägna inom Djurgården	Kungliga Djurgårdsförvaltningen
Motionsspår, skidspår och utegym inom kommungränserna	Respektive stadsdelsnämnd
Naturskolor	Utbildningsnämnden
Parker	Respektive stadsdelsnämnd Trafiknämnden (Järvafältet och Årstafältet)
Plogade sjöisbanor	Idrottsnämnden
Skidspår och utegym på idrottsmark	Idrottsnämnden
Sportfält	Idrottsnämnden
Stadens motionsspår, skidspår och utegym utanför kommungränserna	Idrottsnämnden
Strandbad	Respektive stadsdelsnämnd
Strategiska frågor gällande det rörliga friluftslivet	Idrottsnämnden
Tillsyn av naturreservat och rådgivning om skötsel	Miljö- och hälsoskyddsnämnden

⁴ Åkesson, Blomdahl, Elofsson, *Vilka idrotts-, motions- och rekreationsanläggningar vill Stockholms stads invånare att staden ska satsa på?*, www.stockholm.se/idrott/forskning. Stockholm 2015.

Syfte med strategi för det rörliga friluftslivet

Syftet för Stockholms stad med att ta fram en strategi för det rörliga friluftslivet är att tydliggöra stadens mål och ambitioner med friluftsverksamheten. Det rörliga friluftslivet ska ses som ett av flera verktyg för att nå det övergripande målet i Stockholms stads idrottspolitiska program, det vill säga att få fler invånare i Stockholm fysiskt aktiva. Detta dokument ska genom mål, riktlinjer och strategier vägleda stadens arbete med friluftsförådringar. Friluftsstrategin ska bidra till arbetet med att få fler stockholmare att upptäcka möjligheterna att utöva friluftsliv i Stockholms stad.

Mål

Det generella målet med det rörliga friluftslivet är att få fler stockholmare att bli fysiskt aktiva. En förutsättning för att uppnå målen är samverkan inom staden likväl som samverkan med externa aktörer. Målen i denna friluftsstrategi är:

- Att öka andelen stockholmare som utövar ett rörligt friluftsliv
- Att förbättra förutsättningarna för invånarna att utöva ett rörligt friluftsliv

Prioriterade målgrupper

Alla stockholmare ska stimuleras till att utöva ett rörligt friluftsliv. Då forskning visat att vissa grupper är underrepresenterade i friluftsutövandet, på grund av synliga eller osynliga barriärer, ska särskilt fokus ska läggas på att nå:

- [Ungdomar 13-20 år, särskilt flickor](#)
- [Flickor 10-20 år, med utländsk bakgrund](#)
- Personer med funktionsnedsättning
- Personer med lägre socioekonomisk bakgrund än genomsnittet
- Personer med utländsk bakgrund

Nationella mål med friluftslivet

Naturvårdsverket har satt upp 10 nationella mål för friluftslivet i Sverige.⁵ Stockholms stads arbete med friluftsliv berörs av dessa mål och stadens målsättningar och strategier ska förhålla sig till de nationella målen. Nedan redovisas Naturvårdsverkets målområden och hur Stockholms stad omsätter de nationella målen till lokala målsättningar.

Tillgänglig natur för alla

För Stockholms stad innebär detta att:

Alla invånare i Stockholm ska erbjudas möjlighet att utöva friluftsliv utifrån sina villkor och förutsättningar. Oavsett om individen har en funktionsnedsättning, bristande ekonomiska resurser, [kön](#), eller obefintlig erfarenhet av natur ska denne kunna utöva någon typ av friluftsliv inom stadens gränser.

Starkt engagemang och samverkan

För Stockholms stad innebär detta att:

Staden ska verka för att ideella organisationer, föreningar och företag kan utöva sin friluftsverksamhet i staden. Föreningar ska på olika sätt stöttas för att underlätta för invånarna i Stockholm att kunna utöva organiserat friluftsliv. I Stockholm ska de förvaltningar som ansvarar för friluftsfrågor ha ett nära samarbete och en samsyn kring mål och inriktning för friluftslivet.

Allemansrätten

För Stockholms stad innebär detta att:

Allemansrätten är grunden för och många gånger en förutsättning för allt friluftsliv. Stockholms stad ska i arbetet med friluftsfrågor värna Allemansrätten och där så är möjligt informera nyttjarna av anläggningen eller området om innebörden.

Tillgång till natur för friluftsliv och Attraktiv tätortsnära natur

För Stockholms stad innebär detta att:

Staden ska arbeta för att erbjuda attraktiva möjligheter till friluftsliv både i stockholmarnas närmiljö likväl som att erbjuda områden som invånare från hela staden lockas att besöka. I Stockholms stads översiktsplan betonas vikten av att förbättra parker och att den grönbå sammanhängande strukturen, det vill säga vatten och grönområden, bevaras.

[I stadens riktlinjer Grönare Stockholm, betonas att stärka stadens gröna kvaliteter. Grönstrukturen ska vara en del av stadens offentliga rum som genom olika funktioner och kvaliteter bidrar till en levande och trygg stad för alla stockholmare.](#)

Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling

För Stockholms stad innebär detta att:

I Stockholm ska det finnas ett rikt utbud av tillgängliga friluftaktiviteter som är tillgängliga för såväl invånare som besökare. Detta finns inte minst genom vattennära aktiviteter som strandbad med attraktiva aktiviteter, möjligheter till båtliv och fiske samt skridsko- och skidåkning vintertid.

Skyddade områden som resurs för friluftslivet

För Stockholms stad innebär detta att:

⁵ Naturvårdsverkets nationella mål med friluftslivet <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Friluftsliv/Friluftsmalen/>

Skyddade områden är en stor resurs för utövande av friluftsliv. Genom underhåll och skötsel av friluftsområden kan området i sig inspirera till utövande av friluftsliv.

Ett rikt friluftsliv i skolan

För Stockholms stad innebär detta att:

Undervisning i friluftsliv bedrivs framförallt inom ramen för ämnet idrott och hälsa men integreras med fördel även i andra ämnen. Lärmiljön varierar mellan att ske i skolbyggnaden, i närområdet och i naturen. Staden arbetar för att utveckla Naturskolans verksamhet och för att etablera nya naturskolor. Skolorna i Stockholm arbetar också genomgripande och generellt för att utveckla lärande för hållbar utveckling. Detta sker exempelvis genom samarbete med civilsamhället och näringslivet.

Friluftsliv för god folkhälsa

För Stockholms stad innebär detta att:

I stadens idrottspolitiska program är den huvudsakliga målsättningen att få fler stockholmare fysiskt aktiva. Forskning är enhällig med att fysisk aktivitet verkar hälsofrämjande på både individ- och populationsnivå. En fysiskt aktiv befolkning ger en god folkhälsa vilket ger samhällsekonomiskt positiva effekter. Forskning har dessutom visat att vistelse i naturen i sig är hälsofrämjande. Stockholms stad har målsättningar om att minska skillnader bland invånarna utifrån bland annat socioekonomiska förutsättningar och särskilda insatser inom olika områden görs framförallt i ytterstadsområden. Här är fysisk aktivitet och utövande av friluftsliv en viktig del.

God kunskap om friluftslivet

För Stockholms stad innebär detta att:

Staden strävar efter att besitta goda kunskaper om friluftslivet. Detta innebär att både ha kunskap om exempelvis skötsel av friluftsanläggningar likväl som att ha kunskap om människors utövande av friluftsliv och om hur friluftslivet utvecklas.

Strategier

Som grund för detta avsnitt ligger Naturvårdsverkets nationella mål samt målen i Stockholms stads idrottspolitiska program. Med de lokala målen och de prioriterade målgrupperna för friluftslivet i Stockholm i sikte har staden identifierat tre huvudsakliga strategier för ett förbättrat rörligt friluftsliv i Stockholm. Strategierna redovisas nedan under rubrikerna information, samverkan och anläggningar.

Information

Stockholms idrotts- och friluftskarta

Idrottsförvaltningen har sedan flera år tillbaka givit ut *Stockholms idrotts- och friluftskarta*. Upplagen har de senaste fem åren legat runt 25 000. Efterfrågan från allmänheten, föreningar och övriga staden är god och det blir ytterst få exemplar kvar när den aktuella kartan distribuerats. Idrottsförvaltningen följer den digitala utvecklingen av motsvarande kartor för en framtida uppgradering till digital plattform.

Aktivitet

- Idrottsförvaltningen ska varje år uppdatera Friluftskartan. Uppdateringen ska ske i samverkan med intresserade frilufsorganisationer i staden och följa utvecklingen av möjligheter att utöva olika aktiviteter till exempel paddling, klättring och simning i öppet vatten.
- Särskilda insatser ska göras för att i större utsträckning sprida Friluftskartan till de prioriterade grupperna.

Digital information

Stockholms stad informerar om platser att utöva ett rörligt friluftsliv på via hemsidan stockholm.se och tjänsten Jämför service samt via hemsidan och appen Naturkartan. Stadens hemsida är den primära informationskanalen till invånare och besökare i staden. För snabbare och mer uppdaterad information samt marknadsföring av platser och anläggningar kan sociala medier, tex. Facebook, Instagram, Twitter och andra hemsidor som skidspår.se användas när stadens regler och kommunikationsresurser så medger.

Aktivitet

- Staden ska fortsätta hålla stockholm.se samt hemsidan och appen Naturkartan uppdaterade på information. Särskilt viktigt är att informera om tillgängligheten på platserna. Staden ska dessutom sträva efter att dessa medier ska vara lockande och inspirera besökare till att utöva friluftsliv.
- Digitala plattformar ska utgöra stadens primära informationskanal till stockholmarna gällande uppdateringar av statusen på skidspår och plogade sjöisbanor.

Kampanjer

Stockholms stad genomför årligen olika typer av informationskampanjer. Idrottsförvaltningen genomför till exempel kampanjer som primärt handlar om att informera om utbudet i stadens sim- och idrottshallar. För att väcka intresset hos en bred skara invånare bör kampanjer även riktas mot att inspirera till att utöva ett rörligt friluftsliv.

Aktivitet

- Stockholms stad ska genomföra informationskampanjer om möjligheterna att utöva ett rörligt friluftsliv i Stockholm.

Tillgänglighetsanpassad information

Information om de möjligheter som staden erbjuder att utöva friluftsliv ska vara tillgängligt för så många stockholmare som möjligt. Information och inspiration ska finnas tillgängligt på lättläst svenska samt på de vanligaste språken.

Aktivitet

- Information om möjligheterna att utöva ett rörligt friluftsliv ska finnas tillgängligt på den kommande fritidsappen.
- Organisationer och föreningar som organiserar ett rörligt friluftsliv ska erbjudas möjlighet att informera om sina verksamheter på Fritidsnätet samt på fritidsutvecklarnas blogg.

Skyltning

Skyltning vid friluftsanläggningar är en viktig informationskanal till nyttjarna. Genom en tydlig skyltning kan nyttjaren få information och tips om till exempel vilka aktiviteter som kan utföras, spårlängd samt allemansrätten. En likvärdig skyltning i motionsspår/skidspår, vid sjöisbanor och sportfält samt vid friluftsområden leder till att stadens invånare känner igen skyltningen vid olika anläggningar och områden samt vet var information kan hittas. Detta bör även leda till att skapa trevligare och tryggare aktivitetsytor.

Aktivitet

- Idrottsförvaltningen skapar ett enhetligt skyltprogram för motionsspår/skidspår, sjöisbanor, friluftsområden, vandringsleder och leder för stigcykling.
- Idrottsförvaltningen är respektive markägare⁶ behjälplig när denne erbjuds köpa in skyltar och informationsmaterial. Markägaren ansvarar sedan för att sätta upp och underhålla materialet.
- Stadsdelsnämnderna ansvarar för att det finns skyltning och vägledning för att hitta till lämpliga målpunkter i stadsdelsnämndsområdet, till exempel strandbad, parker och motionsspår.
- För att utveckla ett lärande friluftsliv ska staden i friluftsområden upprätta skyltar som informerar om den omgivande miljön. Denna informativa skyltning kan till exempel förmedla kunskap om skogstyper, djurriket eller historiska platser.

---

⁶ För en förteckning över vilka markområden som stadens förvaltningar ansvarar för se rubriken *Ansvariga i Stockholms stad för friluftsanläggningar och verksamhet* s.4.

Samverkan

Samverkan internt i staden

När denna strategi skrivs finns ingen organiserad samverkan kring friluftsförfrågor internt i staden. Då ansvaret för frågorna är spridda på flera förvaltningar i staden har flera förvaltningar uttryckt ett behov av samverkan. En organiserad samverkan skulle leda till att de inblandade får en samsyn kring friluftsförfrågorna, att arbetsätten likställs mer och inte minst att gemensamma strategier för ett utvecklat friluftsliv kan antas. Syftet med en förbättrad samverkan i staden är även att tydliggöra gränsdragning mellan inblandade förvaltningar.

Aktivitet

- Idrottsförvaltningen ska ta initiativ till en intern samverkan mellan stadens förvaltningar gällande friluftslivsfrågor och berörda förvaltningar ska samverka aktivt.
- Idrottsförvaltningen och berörda stadsdelsförvaltningar ska under somrarna själva eller i samarbete med föreningslivet vara delaktiga i öppna verksamheter vid strandbaden. Verksamheterna kan innehålla till exempel simskola, livräddning och olika typer av organiserade idrotts- och motionsaktiviteter.
- Idrottsförvaltningen ska agera rådgivande i utvecklingen av strandbaden med syfte att möjliggöra ökad fysisk aktivitet.
- Idrottsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna ska arbeta för att underlätta för föreningsverksamhet i vattennära lägen. Det kan till exempel handla om att möjliggöra etablering av kajakklubbar, skridskoklubbar och dylika verksamheter som även erbjuder möjligheter för allmänheten att utöva aktiviteterna.
- Inriktningen på en del feriearbeten riktas mot skötsel av friluftsanläggningar och områden samt mot information och guidning om friluftsmöjligheterna i staden.
- Idrottsförvaltningen ska vara stödjande och rådgivande gällande tillgänglighet vid friluftsanläggningar och områden.

Samverkan med externa aktörer

Föreningslivet har en betydande roll för att engagera invånare i Stockholms friluftsliv. Att vara aktiv i en förening kan förutom själva aktiviteten bidra till en social samvaro, demokratisk fostran och ökad kunskap. Det är ofta föreningar och organisationer som gör att aktiviteter lyfts fram och synliggörs för andra människor genom till exempel tävlingar eller evenemang. Även företag bidrar många gånger till att skapa möjligheter för ett rörligt friluftsliv både på uppdrag och på egna initiativ.

Aktivitet

- Idrottsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna ska tydligare ta initiativ till dialog och samverkan med friluftsföreningar, idrottsföreningar och organisationer kring hur vi tillsammans kan skapa ännu bättre möjligheter för stadens invånare att utöva ett rörligt friluftsliv. Föreningsbidragen till stadens barn- och ungdomsföreningar blir en naturlig stöttning för föreningar som arbetar för att fler barn och ungdomar ska utöva ett aktivt friluftsliv.
- För att inspirera och möjliggöra för grupper som av olika anledningar inte utövar friluftsliv är det av vikt att stadens verksamheter, till exempel fritidsgårdar, korttidsboenden och gruppboendestäder, aktivt arbetar för att besökare och boende erbjuds sådana möjligheter. En beprövad framgångsfaktor har visat sig vara när stadens verksamheter samverkar med friluftsförfrågare.

Anläggningar

Årstidsanpassade anläggningar

Många av stadens friluftsanläggningar eller friluftsområden är användbara året runt. Vissa anläggningar kan till och med skifta karaktär beroende på årstid. Det finns goda exempel på idrottsplatser där staden tagit initiativ att använda snöskrap från ishall/bandyplan till att lägga ut som skidspår på friidrottsbanor eller till att skapa skidlekplatser/skidparker. Sådana initiativ blir ofta väldigt populära och välanvända.

Aktivitet

- Idrottsförvaltningen ska systematisera möjligheterna till att utveckla anläggningar och ytor så att de blir attraktiva och användbara under merparten av årets dagar.
- Idrottsförvaltningen ska utreda möjligheterna att vintertid ploga sjöis i de västra delarna av staden de år detta är relevant.

Tillgänglighet

Tillgänglighet för att utöva friluftsliv handlar om att invånare oavsett var man bor i staden ska ha möjlighet att utöva friluftsliv inom ett rimligt avstånd från sitt hem. Tillgänglighet innebär också att möjliggöra för att stockholmarna oavsett ålder och funktionsförmåga ska kunna utöva friluftaktiviteter. I stadens översiktsplan fastställs möjligheterna till tätortsnära friluftsliv och staden strävar efter en jämn geografisk spridning av friluftsmöjligheter i form av exempelvis parker, motions-/skidspår, sjöisbanor och utegym där en stor del av utbudet är tillgänglighetsanpassat.

Aktivitet

- Idrottsförvaltningen ska utreda möjligheten att tillgänglighetsanpassa ytterligare något av de motionsspår som förvaltningen förfogar över.
- Vid alla plogade sjöisbanor ska det finnas minst en ”påfart” som är tillgänglighetsanpassad för personer med rörelsebegränsning.
- När idrottsförvaltningen etablerar nya utegym ska en del av eller alla maskiner vara tillgänglighetsanpassade.
- Respektive stadsdelsförvaltning ansvarar för att stadens strandbad har god hållbarhet och tillgänglighet och är attraktiva och inbjudande för vattennära rekreation. Stadsdelsförvaltningarna ansvarar även för att utveckla eventuella nya badplatser.

Motionsspår och skidspår

Motionsspår kommer högt upp på listan över önskade anläggningar bland ungdomar i gymnasieåldrarna och bland vuxna i Stockholm. Att staden kan erbjuda stockholmarna trygga motionsspår av hög standard är därför angeläget. Ägandet och förvaltandet av motionsspåren är uppdelad mellan stadsdelsförvaltningarna och idrottsförvaltningen som visats tidigare.

Aktivitet

- Idrottsförvaltningen bistår med råd och rekommendationer för åtgärder av motionsspåren till respektive förvaltare för att uppnå en jämn kvalitet över staden samt för ökad trygghet i spåren.
- Stadsdelsförvaltningarna ska med stöd av idrottsförvaltningen utreda möjligheten att upprätta motionsspår i bebyggda områden för att möjliggöra ökad trygghet och tillgänglighet. Det kan till exempel handla om att skylta en sträcka på gångvägar och/eller trottoarer.

- Idrottsförvaltningen och berörda stadsdelsförvaltningar ska utreda möjligheten att klassificera motionsspåren utifrån svårighetsgrad liknande utförsåkningens färgkodning. Här kan faktorer som lutning och längd på backar, spårlängd med mera vägas in.
- Stockholms stad ska utreda möjligheterna för att utveckla stigeckling på stadens mark.

Planer och program som berör ett rörligt friluftsliv i Stockholm

- Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2013-2017
- Långsiktig plan för nyinvesteringar, reinvesteringar och underhåll av stadens idrottsanläggningar
- [Naturvårdsverkets 10 nationella mål för friluftslivet](#)
- [Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022](#)
- Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättningSkolprogram för Stockholms stad
- Stockholms stads kommunikationsprogram
- [Stockholms stads miljöprogram 2016-2019](#)
- [Grönare Stockholm. Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden](#)
- Vision 2040
- Översiktsplan för Stockholm stad

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 11 juni 2018

§ 2 Nr 2017:24 av Isabel Smedberg Palmqvist (L) om krisberedskapen inom socialtjänsten

Anförande nr 1

Borgarrådet Lindhagen (MP): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 2

Isabel Smedberg Palmqvist (L): Ordförande, fullmäktige! Tack för ordet, och tack för att jag får inleda interpellationsdebatten detta sista tillfälle före sommaren! Det känns som en ära, men det var inte riktigt så jag hade tänkt. Alla har det så späckat nu, och jag tänkte när jag gick hit att nu har jag jagat hit Åsa. Men politiken måste ha sin gång, och det som vi ska prata om nu är viktigt.

Det handlar om krisberedskapen inom socialtjänsten. Det var lite rörigt några år när vi inte riktigt visste hur det såg ut, och då ställdes det frågor kring detta. Svaren oroade mig, och det är mot bakgrund av den oron som jag ställt den här interpellationen.

Jag har fått ett svar som jag tycker är bra, men jag skulle vilja att borgarrådet utvecklar lite hur rutinerna ser ut i dag och också hur vi får in dem i upphandlingarna på ett bra sätt så att vi kan säkerställa att säkerheten är bra på våra olika boenden och så vidare.

Anförande nr 3

Borgarrådet Lindhagen (MP): Tack för den här interpellationen! Det är väldigt viktiga frågor som lyfts. Jag håller med om att det är bristfälligt när många frågor är obesvarade eller besvaras med ett nej. Man har också svarat lite olika i stadsdelarna även när det gäller upphandlingar som är gemensamma, så det kan finnas lite olika bedömningar från stadsdelarnas sida. Jag vet att vi har krisberedskap med i kravställningen i en del av våra centrala upphandlingar, men vi behöver bli bättre på att ställa krav kring ramavtalsupphandlingen.

En viktig del i detta är såklart också att vi från politiskt håll, som ni från Liberalerna nu har lyft i frågan, tar politiskt ansvar för att se att vi ställer de här kraven i upphandlingarna. Jag tänker också att vi har god nytta av det nya trygghets- och säkerhetsprogram som togs av kommunfullmäktige i februari där vi förstås också lyfter frågorna kring krishanteringsförmåga och hur man ska jobba överlag, inte minst inom socialtjänsten. Det kan till exempel handla om att jobba med RSA, risk- och sårbarhetsanalyser. Om det till exempel blir väldigt varmt, hur gör man då på ett äldreboende för att säkerställa att äldre får vätska? Det borrar alltså hands-on ned i den praktiska verksamheten.

Det är precis det som man också har beslutat om i trygghetsprogrammet för några månader sedan, och de frågor som lyfts i interpellationen kommer på flera sätt att fångas upp i arbetet med att implementera det här trygghets- och säkerhetsprogrammet. Jag tänker därför att både delarna när det gäller upphandlingar hänger ihop: Det är både väldigt viktigt att ställa de här kraven kring krisberedskap och implementera trygghetsprogrammet. Detta kommer på olika sätt också att ytterligare accentuera vikten av att jobba med de här frågorna.

Anförande nr 4

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Tack, Åsa Lindhagen! Jag känner förtroende för svaret. Men vi fick ju så himla dåligt med svar senast vi gjorde den här undersökningen. Har ni några planer på att ställa frågorna igen så att man kan sova gott om nätterna för att man har ställt frågorna och följt upp dem? Jag tänker att det här är lite av ett preventivt arbete, och det är ändå ett enkelt sätt att se om det börjar implementeras, tänker jag.

Anförande nr 5

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Tack för den kloka frågan! Dels handlar det om att ta ett centralt ansvar, till exempel när socialnämnden gör stadsövergripande upphandlingar, dels såklart att stadsdelarna i högsta grad ska vara involverade i det här arbetet. Där tänker jag att trygghets- och säkerhetsprogrammet är en viktig del. Implementeringen av programmet innebär att vi kommer att lyfta de här frågorna på en rad olika sätt, och jag tycker att det väldigt mycket berör det som tas upp i den här interpellationen och de frågor som Socialstyrelsen har ställt.

Jag delar alltså helt vikten av att stadsdelarna är med och tar ansvar i detta, och jag tror att vi kommer att fånga upp en hel del av detta också i implementeringen av programmet.

§ 3 Nr 2017:26 av Bo Sundin (M) om säkerhet och trygghet i idrottsmiljöer

Anförande nr 6

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 7

B o S u n d i n (M): Ordförande, fullmäktige! Det här är en interpellation som jag ställde i oktober 2017, och den handlar om bristen på säkerhet och trygghet på våra idrottsplatser. Jag hade ställt fyra frågor till idrottsborgarrådet, och jag får tacka för svaret. Man kan väl säga så här att det som står på första sidan ser väldigt bra ut. Det är positiva effekter och så vidare när det gäller vad som har hänt och hur det ser ut.

Verkligheten är tyvärr den omvända, och då kan man ställa sig frågan varför Socialdemokraterna och den övriga majoriteten så kraftfullt har motarbetat kameraövervakning och trygghetsåtgärder som vi moderater och övriga borgerliga partier har drivit i över tre års tid. Men lagom till valåret 2018 bejakar man detta, och det står också i svaret, vilket är bra.

Trygghetsvärdarna ökar med 36 procent, står det. Ja, om det var noll från början och sedan blir en blir det väldigt många procent, så frågan är hur många det är i verkligheten.

Jag tycker generellt att det har hänt väldigt lite när det gäller att bekämpa otryggheten. Nu har otryggheten spridit sig även till idrottsanläggningarna, och det är ett stort bekymmer, för våra ungdomar och andra som utövar idrott ska kunna göra det i en trygg miljö. Då faller ansvaret naturligtvis på idrottsborgarrådet, och jag har ett antal frågor om vad ni har gjort, vad ni inte har gjort och varför och vad ni tänker göra.

Jag ska också säga att idrottsborgarrådet naturligtvis inte är ensamt ansvarig för detta, utan det här är ett av Socialdemokraternas största misslyckande. Vi vet att otryggheten ökar totalt sett i våra områden, och det spiller över på idrotten. Då är det lätt att säga från majoriteten att de har gjort så mycket och att det är så mycket bättre. Jag vill dock hänvisa till en rapport som jag fick i förra veckan. Den visar på 471 incidenter på våra idrottsplatser – misshandel, stöld, skadegörelse, trakasserier, narkotikaförsäljning och kroppsskada, som det heter. Detta är alarmerande, och då handlar det inte om en tioårsperiod, utan detta är under 2017 plus fem månader under 2018. Det handlar alltså om nutid, och det är ett väldigt dåligt betyg till majoriteten att det fortfarande ser så illa ut.

Därför undrar jag varför det har gjorts så lite och vad man eventuellt kommer att göra framöver.

Anförande nr 8

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Det känns fint att vara tillbaka! Stockholm ska självklart vara en trygg plats oavsett om vi pratar bostadsområden, offentliga miljöer eller idrottsmiljöer. Bo Sundin gillar ju att prata om att otryggheten har ökat på våra idrottsplatser, och det är ett jätteproblem att vi under alltför många år har sett att det har skapats en mer otrygg miljö på några av våra idrottsplatser.

Därför har vi också tagit krafttag för att förbättra situationen. Otryggheten begränsar människors liv och människors rörelsefrihet. Därför har vi tillsatt en trygghetsfond, vi har tillsatt fler ordningsvakter än vi någonsin har haft kommunalt och vi har också ansökt om fler kameror i delar av våra offentliga miljöer.

När det gäller idrotten har vi också investerat specifika medel för att förbättra tryggheten både genom belysning och minskad sly liksom genom fler vuxna på plats i våra idrottshallar.

Polisen måste också lagföra de brott som faktiskt förekommer, och det samarbetet behöver fortsätta att öka.

Men vi måste också ta på allvar orsaken till att brotten ökar, och idrotten i sig själv är en jätteviktig investering i att skapa just sociala mötesplatser för social fostran och tillit mellan människor redan i ung ålder. De ungdomar som i dag skapar stora problem på några av våra idrottsplatser har vuxit upp i ett Stockholm där det har funnits alldeles för lite av den typen av sociala investeringar. När Bo Sundin tar till brösttoner om hur det ser ut med otryggheten i Stockholm i dag tycker jag att han ska ta några minuter och reflektera över i vilket Stockholm de här ungdomarna växte upp och vilka sociala mötesplatser man investerade i under de år som ni hade möjlighet att styra staden.

Att se till att det blir tryggare handlar om att skapa mer sammanhållning i vårt samhälle, inte mindre. Där är idrottsplatserna otroligt viktiga arenor, men man måste också lägga resurser på att se till att det finns vuxna och ledare på plats och att stärka ungdomarna i de här miljöerna. Det är till exempel därför vi har höjt stödet just till våra idrottsföreningar, någonting som Moderaterna återkommande i sina budgetar vill skära ned på.

Fler poliser, fler ordningsvakter och fler kameror behövs. Men vi måste också fortsätta med den sociala investeringen i de barn och ungdomar som växer upp i vår stad.

Anförande nr 9

B o S u n d i n (M): Ordförande, fullmäktige! Det låter väldigt bra, det där. Men verkligheten ser inte riktigt ut så. Otryggheten i Stockholm har ökat för varje år ända sedan 2014–2015, 2016 och 2017. Alla de mätningar som finns visar att otryggheten ökar, och det spiller över på idrotten. Jag håller med idrottsborgarrådet: Jag är själv mycket för att vi ska öka idrottens engagemang och få fler ungdomar inom idrotten. Det är viktigt, för det är brottsbekämpande och bra för integration och allt detta.

Det var därför vi under allianstiden startade drive-in-verksamhet i våra utsatta områden, hela Järvaområdet och mycket annat, något som ni fortsätter med nu. Det var därför vi startade sociala insatsgrupper till exempel i södra Järva för att bekämpa brottsligheten. När personer med brottslig bakgrund frivilligt vill hoppa av ska samhället ställa upp och hjälpa till.

Tyvärr har detta urholkats under den här mandatperioden, inte i form av mindre pengar, för det finns mer pengar, men det finns ju inte längre några människor som jobbar. De som jobbar med detta går in i väggen, så de blir färre och färre.

När det gäller idrotten handlar det om två saker: Dels ska vi satsa på idrottsklubbarna och deras verksamheter, dels behöver vi bygga många fler anläggningar. Då räcker det inte med att, som ni gör, skära ned på anläggningarna. Under den här mandatperioden har ni gjort 30 procent färre konstgräsplaner och 40 procent färre idrottshallar. Det ger ingen positiv effekt.

Sedan är det naturligtvis så att mycket av den här otryggheten ska behandlas akut. Det är polisens jobb och ingen kommunal verksamhet; det är jag medveten om. Det är en statlig angelägenhet. Men det är trots allt Emilia Bjuggrens och majoritetens partikollegor i regeringen som har skurit ned Polismyndigheten så kraftigt att det är mycket färre poliser och mycket sämre än vad det var för fem år sedan. Det har tyvärr aldrig varit så mycket våld, så mycket skjutningar och så mycket mord i Stockholm som under den här mandatperioden, och det måste brytas. Därför behövs det ett nytt politiskt ledarskap och en ny majoritet i Stockholm och i Rosenbad.

Om vi går tillbaka till interpellationen handlar alltså rapporten om våra idrottsplatser 2017 och fem månader av 2018. Det tycks inte ha hänt någonting i verkligheten. Ni har bra ambitioner och tar våra förslag om kameraövervakning, trygghetsfond och allt vad vi har föreslagit nu när det är valår, och det är bra, men det skulle ha gjorts för länge sedan.

Anförande nr 10

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Jag måste säga att jag egentligen inte har något emot att debatten vidgas lite. Politiken är ju sådan att även om man pratar om trygghet specifikt på våra idrottsplatser och vad vi i Stockholms stad kan göra åt den så handlar det om fler saker i samhället.

En sådan debatt skulle dock underlättas om Bo Sundin åtminstone kunde hålla sig till sanningen. Att vi skulle ha skurit ned på polisen är de facto inte sant. Så mycket som vi investerar i polisen har vi aldrig någonsin gjort i Sverige. Men det var under er tid vid makten som man flyttade bort polisen från Rinkeby i stället för att se till att vi får fler poliser på plats lokalt.

Som sagt: Poliserna behövs, för vi ser en ökad otrygghet till följd av de brott som faktiskt begås inte minst kring Spånga IP. Det här är någonting som vi aldrig kan acceptera. Vi kan aldrig acceptera att barn och ungdomar inte känner sig trygga när de ska idrotta. Det gäller oavsett om de rör sig i sitt närområde eller över staden.

Det är som sagt också därför som vi investerar i trygghetsåtgärder, även specifikt på våra idrottsplatser. Det är också därför som vi har ansökt om kameraövervakningstillstånd på några av våra idrottsplatser.

Faktum kvarstår dock att det är ett långsiktigt arbete som måste göras om man ska säkra trygga miljöer. Då måste man se till att det inte blir så att några unga väljer att ansluta sig till kriminella banor, utan man måste verkligen försäkra sig om att det finns ett annat hopp om framtiden så att det blir lätt för dem som ska avvärja kriminaliteten att erbjuda andra möjligheter. Då måste vi fortsätta att investera i skolor, vi måste investera för att minska arbetslösheten, vi måste investera i de sociala investeringsgrupperna men också i idrotten. Även där kan vi återkomma till det här med att hålla sig till sanningen, för det är verkligen inte sant att antalet

idrottsanläggningar har minskat. Tvärtom – vi har sett till att även de investeringar som påbörjades under Moderaternas tid faktiskt har kunnat bli av. Genom att vi har ökat investeringarna i idrottsanläggningar har man haft råd att genomföra de projekt som Moderaterna drömde om på sin tid.

Jag är alltså stolt över dessa insatser, men mycket finns kvar att göra om fler barn och ungdomar ska känna sig trygga i våra idrottsmiljöer. Då måste vi fortsätta både med satsningar på att begränsa brott och på samarbetet med polisen så att fler brott lagförs. Vi måste satsa på förebyggande sociala insatser och på våra idrottsföreningar så att de orkar och kan ta in fler barn i sin verksamhet.

Anförande nr 11

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Det låter ju bra, Emilia Bjuggren, men det är faktiskt så att det är lite för lite och lite för sent. Ni har haft en mandatperiod på er, och inte mycket har skett. Vi ser på trygghetsområdet att ni har misslyckats. Vi ser det på ett flertal andra områden också, bland annat skolan, som Olle Burell har ansvaret för.

Vi kan ta ett exempel. Vi ser de sexuella ofredandena och våldtäkterna på våra badhus. Ni tar inte de här frågorna på allvar. Ni inför inte de åtgärder som kan göra skillnad. Vi har till exempel flickor på Spånga IP som spelar fotboll och män eller pojkar som kastar sten på de här flickorna. Vi har alltså personer som anser att flickor inte har rätt att vistas i det offentliga rummet. Då får man fråga sig: Vilka är de här männen? Det är dags att sluta blunda och i stället se problemets kärna om man vill kunna göra någonting åt det.

Om man inte kan erkänna problemets kärna, då kommer man inte heller att komma med några lösningar. Bo Sundin var inne på det: Ni har haft alla möjligheter. Ni har suttit i fyra år, och vi ser att utvecklingen går åt fel håll. Det är därför som stockholmarna och svenska folket kommer att vara hårda i valet i september.

Ni har misslyckats. Ni klarar inte av att styra Sverige och Stockholm, och den 9 september kommer väljarna med tydlighet att visa det.

Anförande nr 12

B o S u n d i n (M): Ordförande! Jag hade inte tänkt gå upp en tredje gång, men jag måste ändå besvara det som idrottsborgarrådet påstod.

Ökade satsningar på idrottsanläggningar – ja, det är klart att det har byggts fler. Men det som är grejen är ju att det har byggts 30 procent färre konstgräsplaner än vad vi byggde under allianstiden och 40 procent färre hallar. Det vill säga, det har blivit några fler anläggningar, men ni har byggt färre anläggningar än vad vi byggde under allianstiden.

När det gäller polisen är det allmänt känt att det är kris inom poliskåren sedan ett antal år tillbaka. Det slutar ungefär 1 000 poliser varje år, och det är regeringen och Vänsterpartiet som är ansvariga för den myndigheten.

Polishuset i västerort planerade vi för och fattade beslut om 2013. Sedan har det gått i långbänk under hela den här mandatperioden och skjutits upp gång på gång. Nu är det

två år försenat. Om de prognoser som finns stämmer kommer det glädjande nog att invigas 2019 när vi har en ny majoritet hoppas vi, stämmer.

Dessutom är den lokala polisstationen i Kista nedlagd sedan två år. Eftersom man har försenat och förhalat byggnationen av polisstationen västerort som ska placeras i Rinkeby har vi från Moderaterna och Alliansen begärt att man ska göra en tillfällig station. Men det har tyvärr varit blankt nej från den här majoriteten.

Detta var mina kommentarer till borgarrådets påståenden.

Anförande nr 13

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Nu blev det allt möjligt här, men jag är fortsatt övertygad om att om man ska skapa trygga miljöer behöver man både ordning och reda och kraftiga satsningar på barns och ungdomars uppväxt. Den här kombinationen saknas i Moderaternas alternativ till budget. I den väljer man i stället att skära ned på idrottsföreningarna. Man gör alltså nedskärningar på det sociala kitt som håller många barn och ungdomar samman på fritiden.

Jag delar Martin Westmonts bild av att det är alldeles för många unga kvinnor som känner sig otrygga i våra offentliga rum, och jag hoppas verkligen att Sverigedemokraterna aldrig får inflytande över hur vi ska komma till rätta med detta, för om man inte vågar se att många, många män begränsar kvinnor i deras vardag utan säger att det bara är en specifik typ av män som gör det, då kommer många kvinnor att fortsätta leva i ofrihet. Jag vill se till att i framtiden ska inga kvinnor alls leva i den ofrihet som det innebär att bli begränsad av män.

Anförande nr 14

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Jag kan säga så här mycket, Emilia Bjuggren, att om det inte hade varit för Sverigedemokraterna så hade väl inte de här frågorna debatterats över huvud taget.

Jag kommer ihåg att jag lämnade in en interpellation 2015 till Karin Wanngård där jag påtalade den ökade otryggheten i Stockholm. Jag fick svaret att hon var jättenöjd. Tryggheten ökade, sade hon. Sedan tog det några månader innan trygghetsundersökningarna började ramla in och visade på någonting helt annat, och då började ni införa vissa åtgärder för att vända utvecklingen.

Skillnaden mellan Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna är att vi är ute och träffar människor. Vi är ute och hör med folk. Vi lever i verkligheten, medan ni lever i en liten bubbla, en bild av hur ni önskar att det vore. Men ni måste ju se verkligheten som den är, och det är att otryggheten ökar. Vi ser det i de här förorterna, till exempel ute på Järvafältet. Men så länge ni blundar för den ökade otryggheten och de parallellsamhällen som växer fram kommer vi ju inte att kunna göra någonting åt problemen.

Faktum kvarstår: Det är fortfarande ett problem när parallella samhällen med egna lagar och regler växer fram, och så länge ni blundar för det kommer vi inte att kunna göra någonting åt det.

§ 4 Nr 2017:27 av Lars Svärd (M) om förskolläraryrkebrist och skillnaderna mellan stadsdelsområden

Anförande nr 15

Borgarrådet B u r e l l (S): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 16

L a r s S v ä r d (M): Ordförande, ledamöter och åhörare! Det går allt fler barn på varje vuxen i Stockholms förskolor. Barngrupperna har blivit större. Barnen möter också en lägre andel utbildade förskollärare än tidigare. Det visar nya siffror från stadsdelarna.

Jämfört med för fyra år sedan har hälften av Stockholms stadsdelar fått större barngrupper. Målsättningen är 16 barn per grupp, men många förskolor ligger nu på gränsen. Skarpnäck och Älvsjö har båda passerat siffran. Vi ser också hur barngrupperna har ökat i Bromma och på Södermalm.

Socialdemokraterna gick till val på minskade barngrupper och på att öka andelen förskollärare. Men i dag är det precis tvärtom. Det behövs en bättre prioritering av resurser så att förskolorna kan minska barngrupperna och öka antalet förskollärare. Det skulle även leda till att sjukskrivningarna, som har blivit onormalt stora bland förskollärarna, skulle minska.

En låg andel förskollärare riskerar att göra kvaliteten sämre, då en viktig faktor för förskolornas kvalitet i form av pedagogiskt innehåll, lärande och utveckling för barnen är just personalens kompetens. Ända sedan maktskiftet 2014, till och med tidigare, i valrörelsen, lovade ni fler förskollärare. Ni motiverade era skattehöjningar för 2015 och 2016 med att det skulle bli fler förskollärare.

Ni har lovat och lovat, år efter år. Nu ser vi att det inte stämmer. Det är fortfarande stor brist på förskolorna, och det är stora olikheter mellan stadsdelarna. Vi ser att barngrupperna inte minskar som ambitionen var utan att de i stället ökar. Om det hade varit ombytta roller och vi hade styrt den här perioden med det här resultatet hade ni stått upp och skrikit vilket valsvek det var.

Min fråga till borgarrådet Burell blir därför: Vad kallar ni det som har skett under den här perioden när ni inte har kunnat uppfylla era fagra vallöften när det gäller förskolan?

Anförande nr 17

Borgarrådet B u r e l l (S): Ordförande! Jag är väldigt glad att vi är överens i den här salen om att förskolan är en väldigt viktig verksamhet och att vi snarast tävlar om att komma med förslag som kan leda till att Stockholm fortsätter att sträva efter att ha världens bästa förskola.

När det gäller siffror beror det lite på hur man mäter. Jag vill alldeles strax påminna om att det finns saker som man bör känna till där.

Först vill jag naturligtvis instämma i det som Lars Svärd säger, nämligen att andelen förskollärare är väldigt viktig för att hålla uppe kvaliteten. Det är därför som det pågår en mängd olika insatser för att öka andelen förskollärare.

Det behövs fler utbildningsplatser i Stockholm. Staden behöver rekrytera 600 förskollärare årligen, vilket motsvarar samtliga som tar examen i den här regionen. Det är därför som Stockholms stad har beslutat att upphandla en egen uppdragsutbildning. Vi har gått ut till Sveriges olika lärosäten och fått in intresseanmälningar från tre stycken. Nu pågår det diskussioner om hur de skulle kunna förlägga utbildning hit. Vi har satsat på pedagogikcollege, och vi betalar vikarieersättning till medarbetare som vill utbildas sig från barnskötare till förskollärare och så vidare. Vi har också en god löneutveckling där medianlönen för våra förskollärare nu är 34 500 kronor i månaden.

Det görs alltså väldigt mycket, och Lars Svärd får gärna komma med förslag på ytterligare åtgärder som skulle kunna göras på den här fronten inom det området.

Man har genom tiderna mätt vad som är förskollärare och hur det ska registreras i våra register på olika sätt. Den egentliga jämförelsesiffran som är intressant är därför 2015. Mellan 2015 och 2017 har de här insatserna lett till att i Farsta har andelen förskollärare ökat från 29 procent till 36 procent, bland annat genom ett särskilt samarbete med Centrum för professionsutveckling på Södertörns högskola. I Hägersten–Liljeholmen har andelen förskollärare ökat från 34 procent till 36 procent, i Skarpnäck från 39 procent till 44 procent, på Södermalm från 36 procent till 42 procent och i Älvsjö från 35 procent till 42 procent. Sammantaget i Stockholm har andelen förskollärare ökat från 35 procent till 38,8 procent. Det är det som är de korrekta jämförelserna, så därmed tillbakavisar jag mycket av det som Lars Svärd sade.

Jag vill samtidigt återvända till att koncentrera mig på de saker som vi är överens om, nämligen att vi alla ska tala gott om förskolan som verksamhet och att vi måste se till att det finns tillräckligt mycket pengar så att vi kan fortsätta att betala de här lönerna och öka andelen förskollärare och utbildade barnskötare. Detta står emot Moderaternas skattesänkarhysteri.

Anförande nr 18

L a r s S v ä r d (M): Burell pratar om olika siffror. I min egen stadsdel hänvisar han till att andelen förskollärare har gått från 34 till 36 procent, men vi kan också konstatera att sjukskrivningarna i Hägersten–Liljeholmen är oerhört höga bland förskollärarna, bland annat med anledning av det ni har infört, det vill säga att även deltidsarbetande ska få ha sina barn på förskolan, något har föranlett en oerhört förtyngande arbetsuppgift för våra förskollärare.

Att förskolan är viktig är vi överens om. Men jag skulle vilja göra några utdrag ur interpellationssvaret som visar på vilken stor ambition ni har. Ni ska undersöka möjligheterna. Ni ska utreda och testa. Ni ska se över de socioekonomiska fördelningsmodellerna. Ni ska ta fram en handlingsplan.

Ni har suttit i fyra år, och vi har sett utvecklingen. Men jag ser inga radikala åtgärder, utan det är fortfarande bara ambitioner som framgår i svaret.

Anförande nr 19

Borgarrådet B u r e l l (S): Ordförande! Det är tyvärr inte första gången jag tänker att det är ju tur att inte fler av våra medarbetare lyssnar på fullmäktiges debatter och frågestunder. Jag tror nämligen att väldigt många hade tagit illa upp av att höra kommunfullmäktigeledamoten Lars Svärd påstå att ingenting händer, när han borde

vara stolt ledamot i en ägarförsamling för en väldigt fin verksamhet där människor jobbar hårt.

Vi har under den här majoritetens tid inrättat en förskoleavdelning på utbildningsförvaltningen för att bidra till en samordning mellan stadsdelsnämnderna. Detta gör vi i syfte att öka likvärdigheten och för att främja professionsutvecklingen och se till att det finns ett utbyte mellan våra olika stadsdelsnämnder. Det är också viktigt att vi utreder. Det kan ju inte vara så att Lars Svärd avfärdar möjligheten att tänka igenom saker och ting och testa att det verkligen funkar innan man sjösätter piffiga idéer, till exempel utreda hur vi kan förbättra arbetsförhållandena för förskollärare och barnskötare, hur vi kan förbättra ledningsstrukturen, hur vi kan se till att det finns ett närvarande pedagogiskt ledarskap, hur vi kan öka attraktionskraften hos de här yrkena och hur vi kan få fler att utbilda sig till barnskötare och förskollärare.

Fru ordförande! Jag skulle verkligen vilja få chansen att bjuda in Lars Svärd till något av de möten som handlar om förskoleutveckling. Stockholms stad ligger verkligen i framkant. Vi har en hög andel förskollärare jämfört med de fristående verksamheterna, och vi fortsätter att öka andelen precis som jag har redogjort för. På totalen har vi ökat från 35 till 38,8 procent på de här två åren, så det går i rätt riktning.

När det sedan gäller arbetstrycket och arbetssituationen är det självklart oerhört slitsamt och tufft att jobba med barn och med människor över huvud taget, för det händer saker hela tiden. Därför måste vi fortsätta att prioritera att anställa fler i stället för att sänka skatten. Vi behöver öka grundbemanningen på våra förskolor i våra verksamheter. Vi behöver se till att förskolan av alla betraktas som den utbildningsform som det är, inte barnpassning. En del från den sidan som Lars Svärd tillhör sitter ju fast i ett gammalt tänkande att det möjligtvis är en uppgraderad variant av barnomsorg vi pratar om. Det är det inte, utan förskolan är en egen verksamhet med en egen läroplan.

När det gäller rätten att gå kvar på förskolan även om man råkar få ett småsyskon är jag övertygad att om fem tio år kommer alla att tycka att det är absurt att vi så länge hade ett system där man om man var fem år inte fick gå klart sin dag på förskolan jämfört med en sjuåring som får göra det. Ingen skulle väl ändå komma på tanken att kasta ut någon som går i ettan eller tvåan för att man råkar ha en föräldraledig förälder. Den diskrimineringen har vi tagit bort. Men det ska tydligen vara okej att återgå till detta i Moderaternas Stockholm.

Anförande nr 20

L a r s S v ä r d (M): Jag tycker att det där var ett litet påhopp. Det är klart att jag är stolt över förskolan. Vi har en bra förskola, men ingenting är så bra att det inte kan bli bättre.

När vi ser på vart utvecklingen är på väg är jag inte nöjd. Men låt mig bara påminna om den förskoleplan som vi jobbar efter. Vilka var det som införde den om inte Alliansen?

Låt oss titta på medborgarundersökningen från Stockholms stad. Vi kan läsa att många är väldigt nöjda med förskolan. Index för området utveckling och lärande uppgår till 81 procent, men 2017 var det 84 procent. Det har sjunkit med 3 procentenheter.

Indikatorn Jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola uppgår 2018 till 86 procent; det var 88 procent för ett år sedan. Det har gått ned 2 procentenheter. 85 procent av vårdnadshavarna med barn i förskola i Stockholms stad instämmer i att de kan rekommendera sina barns förskola. Det var 87 procent för ett år sedan. Det har gått ned 2 procentenheter. 88 procent av vårdnadshavarna instämmer i att förskolan i sin helhet är trygg och säker. Det var 90 procent för ett år sedan. Det har också gått ned 2 procentenheter.

Det är förvisso små nedgångar i föräldrarnas betyg på stadens förskolor men ändå en viktig fingervisning om att den socialdemokratiskt ledda majoriteten inte har lyft förskolan i den omfattning som ni lovade i opposition och som ni har lovat i era budgetar under den tid ni har suttit här. Ett maktskifte behövs i det här huset för att trenden inom förskolan ska ändras.

Anförande nr 21

Borgarrådet B u r e l l (S): Ordförande! Jag vill påminna om att det var Lars Svärd som började köra sifferexercis, så det var därför som jag i mitt svarsinlägg svarade på en del av siffrorna.

Jag tycker, för att framhålla det igen, att det är viktigt att vi alla är överens om att förskolan är en verksamhet som lägger grunden för det livslånga lärandet och att det är viktigt att alla barn går i förskolan för att få rätt chans – få trygghet här och nu, lära sig här och nu men också förberedas för en lyckosam skolstart. Det pågår många bra utvecklingsprojekt och utvecklingsarbeten till exempel i Skarpnäck där man nu bildar team mellan förskola och grundskolor och samordnar elevhälsoarbetet så att det omfattar också förskolan. Sådana saker är viktiga för att trygghet och nöjdhet bland föräldrarna ska gå upp.

De här siffrorna som kom var inte jättekul. De har alltså gått ned lite, dock från en väldigt hög nivå, och vi ligger fortfarande över de siffror som ni lämnade ifrån er. Man kan säkert ha anledning att djupdyka i de olika delarna och se om det finns geografiska skillnader.

Avslutningsvis, fru ordförande, vill jag nu, inför valrörelsen som kommer och den mandatperiod som väntar där vi måste samarbeta på alla sätt för att föra Stockholm vidare, påminna om de stora utmaningar som svensk välfärd generellt står inför. SKL:s senaste rekryteringsrapport för 2018 visar att välfärden totalt, om man räknar in vård, skola och omsorg, behöver öka antalet anställda med 200 000 människor och att utöver det kommer 300 000 att gå i pension. Vi och landstingen behöver alltså 500 000 människor i våra verksamheter. Allt detta är ju svenska helhetssiffror, men vi kan tänka oss att ungefär en tiondel gäller Stockholm.

Här ska vi tillsammans se till att vår verksamhet och de offentligt finansierade verksamheterna har rätt resurser. Återigen, varje gång man kommer till ett problem som ska lösas måste man som enskild person, medborgare och väljare fråga sig: Är lösningen att stärka det systematiska kvalitetsarbetet och lyssna på våra anställda och hela tiden lyssna till professionen – eller att blint bara säga att allt blir bättre om man sänker skatten?

§ 5 Nr 2017:28 av Johan Nilsson (M) om utanförskapet i Stockholms stad

Anförande nr 22

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 23

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag har lämnat in en interpellation om utanförskapet i Stockholms stad, där jag belyser problemen med hög öppen arbetslöshet och då framför allt pekar på Skärholmens stadsdel. Där låg den öppna arbetslösheten 2017 på 5,8 procent, vilket är det tredje högsta i staden och en ökning med 0,9 procent jämfört med i oktober 2016. De här uppgifterna kommer från Swecos rapport *Arbetsökande i stadsdelsområden 2017*.

Med öppet arbetslös menas en person som saknar arbete, söker arbete och står till arbetsmarknadens direkta förfogande. I 11 av Stockholms 14 stadsdelar ökade den öppna arbetslösheten under förra året, vilket innebär ett trendbrott mot åren 2013–2016, då arbetslösheten faktiskt minskade i de flesta stadsdelar.

Jag tycker att det är bekymmersamt att arbetslösheten ökar generellt, men det är speciellt oroväckande under en högkonjunktur. Det är framför allt unga stockholmare utan gymnasieutbildning och utrikes födda som har svårt att komma in på Stockholms arbetsmarknad. På så sätt skapar vi klyftor i staden, där vi kan se att arbetslösheten är högst i Rinkeby–Kista, Spånga–Tensta och Skärholmen medan den är betydligt lägre i bland annat innerstaden.

Stockholm har under flera år upplevt en högkonjunktur som har gynnat den ekonomiska tillväxten. Samtidigt ser vi nu tendenser till att nyanlända och arbetslösa inte kommer i arbete utan riskerar att fastna i många år av arbetslöshet.

Jag har ställt ett antal frågor och tycker att jag har fått väldigt många bra svar från vikarierande borgarrådet för arbetsmarknadsfrågor. Men jag undrar fortfarande hur det kan komma sig att det har gått så här under 2017. Vad är det som hänt då? Jag saknar svar på frågorna 6 och 7 i svaret som lämnats.

Ni skriver om ett antal åtgärder som är jättebra, men på åtgärdssidan ser jag mycket lite arbete för att stärka företagsklimatet i Stockholm. Jag hade förväntat mig att det skulle ha stått någonting om det i alla fall. Är det medvetet? Kan ni inte se kopplingen mellan tillväxt och jobb?

Anförande nr 24

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Det var en snygg retorisk avslutning av Johan Nilsson. Det vill jag ändå ge honom. Jag är säker på att om det var så att han främst ville debattera hur vi investerar i staden för att stärka företagandet så hade han ställt sin interpellation till finansborgarrådet, som är ansvarig för de frågorna. Nu handlar interpellationen i huvudsak om vad vi gör för människor som står utanför arbetsmarknaden och hur vi arbetar för att stärka våra jobbtorg, något som arbetsmarknadsborgarrådet är ansvarig för.

Den här interpellationen handlar om många frågor kring arbetslösheten i Stockholm, allt ifrån jobbklyftor mellan inrikes och utrikes födda till jobbtorg och ekonomiskt

bistånd. Jag vill börja med att säga att just det här arbetet med att minska klyftorna i vår stad och öka jämlikheten har varit vårt viktigaste fokus, och det är också det som har genomsyrat alla budgetar som vi har lagt på arbetsmarknadsnämndens område.

I budgeten för 2018 hade vi också tydliga satsningar inriktade för att förbättra etableringen av nyanlända i vår stad. Vi har tydliggjort det ansvar som arbetsmarknadsnämnden har för att samordna mottagandet. Vi har satsat särskilt och framför allt på att korta etableringstiderna genom att skapa snabbare utbildningsvägar till jobb men också generellt för att stärka upp både sfi och Stockholmsjobben för att människor som står riktigt långt från arbetsmarknaden ska ha en kortare väg att närma sig arbete. Det här är också någonting som rör inte minst kvinnor som är hemma med barn, där vi nu ser till att man kan läsa sfi även under föräldraledigheten.

Johan Nilsson vill också fokusera mycket på statistik. Det är klart att om man tittar väldigt kortsiktigt i statistiken visar den att vi har en stigande arbetslöshet i vissa delar av staden. Målar man med lite längre penseldrag så att man också får med längre förändringar ser man dock tydligt att arbetslösheten bland unga har minskat från den förra mandatperioden 2014 fram till i dag 2018, inte minst runt Järvafältet där man i Rinkeby–Kista har minskat den med 43 procent och i Spånga–Tensta 36 procent. Vill man prata om Skärholmen kan vi se att just ungdomsarbetslösheten har minskat med 35 procent under samma period.

Vi vet att vi står inför utmaningar när det gäller att korta tiden det tar för nyanlända att komma ut på arbetsmarknaden, inte minst just nu efter 2015. Det är en utmaning som vi tar på största allvar, och vi jobbar hårt för att se till att fler människor snabbare ska komma ut på Stockholms arbetsmarknad. Det arbetet hoppas jag att få förtroendet att fortsätta med.

Anförande nr 25

J o h a n N i l s s o n (M): Tack, Emilia Bjuggren, för svaret! Det är klart att om jag bara hade velat diskutera företagsklimatet så hade jag kunnat skriva en interpellation bara om det, för jag är inte så rädd för att skriva interpellationer. Men företagsklimatet, som jag avslutade med, är ju en del i ett helt paket när det gäller att skapa en god arbetsmarknad där vi kan sätta många i arbete.

Jag fick för övrigt inget svar på frågan varför den öppna arbetslösheten har ökat i bland annat Skärholmen under 2017. Man blir ju lite nyfiken: Om det sker en ökning av arbetslösheten på det här sättet – som Emilia Bjuggren visserligen tyckte var kortsiktig eller marginell eller vad det var – går man då in och tittar och försöker analysera vad det beror på och vidta åtgärder utifrån det? Eller låter man det bara vara och maler på i gamla vanliga spår?

Jag är alltså fortfarande intresserad både av hur det kunde bli så här och om ni har gjort någonting åt det.

När det gäller kommentaren om företagsklimatet går det ju inte att komma ifrån att företagsklimatet är avgörande för företagets vilja att etablera sig i Stockholm, och företagsklimatet har ju försämrats i Stockholm under de senaste åren. Det är bara att titta på de undersökningar som har gjorts av bland annat Svenskt Näringsliv, där

Stockholm har tappat 101 placeringar. Det får till konsekvens att färre vill etablera sig i Stockholm, och då skapas det färre jobb.

Jag ska dock inte haka upp mig på det eftersom Emilia Bjuggren inte vill diskutera företagsklimatet, utan jag går tillbaka till jobbfrågan där företagsklimatet är en av delarna. Moderaterna vill också sänka skatten på arbete som en åtgärd. Vi vill ha fler utbildningsplatser för vuxna, alltså gymnasial vuxenutbildning. Borgarrådet nämnde jobbtorgen – dem vill vi också utveckla. Vi vill ge en peng som den arbetssökande kan bära med sig, och den som kan medverka till att ge en arbetslös ett jobb får del av den peng.

Jag vet inte om jag tycker att ni har utvecklat jobbtorgen så mycket. Jobb Ung tjej vid Globen har fått stänga nu och kanske inte öppnar mer i år. Det är ett exempel i frågan om ni har utvecklat jobbtorgen eller inte.

Jag tycker som sagt att staden ska hjälpa till att stötta företagare i de kontakter som behövs med myndigheter vid etablering av företag. Det kan vara alltifrån vilka tillståndsbevis som behövs till hjälp om man vill hyra en lokal och så vidare. Jag har tagit del av några stadsdelars flerårsbudgetar, och där nämns inte företagen som en part som man samverkar med. Samverkan med företagen tycker jag alltså är en viktig sådan punkt.

Som sagt, om nu arbetslösheten ökar med 1 procentenhet under ett år, tycker ni att det är allvarligt och vad gör man i så fall åt det?

Anförande nr 26

Borgarrådet Bjuggren (S): När det gäller företagsklimatet i Stockholm hänvisar Johan Nilsson bland annat till Svenskt Näringslivs undersökning. Den undersökningen har vi ju debatterat upp och ned i den här talarstolen, och jag tror att vi är djupt oense om hur seriös den är, vilka parametrar som plockas in och om den är riggad för att en majoritet som prioriterar jämlikhet aldrig någonsin ska kunna hamna högt i den. Men när Johan Nilsson säger ”bland annat” får han gärna hänvisa till vilka andra undersökningar han menar, för tittar man på antalet nystartade företag, antalet varsel och den typen av parametrar så är det ganska tydligt att vi har ett betydligt bättre företagsklimat i Stockholm i dag än vad vi hade senast Moderaterna styrde.

Moderaternas generallösning sänkt skatt kom också upp. Då kan man återknyta lite till frågan om varför det finns platser i staden där arbetslösheten har ökat. Oavsett om vi pratar om företag eller offentliga arbetsgivare så är svaret på länsstyrelsens förfrågningar att de vill anställa, men de hittar inte utbildad arbetskraft. Den typen av problematik, alltså att det finns människor som står utanför arbetsmarknaden men som på grund av kort tid i Sverige och därmed kort utbildning eller skolmisslyckanden bakom sig inte kan ta de jobb som finns, är den största anledningen till att vi fortfarande har en arbetslöshet trots detta skriande behov av arbetskraft: De arbetslösas utbildning och kompetensnivå matchar inte det som företag och offentliga aktörer behöver.

Därför gör vi just investeringar i utbildning både när det gäller svenska språket och yrkesutbildning liksom en kombination av de två: att man både kan få sin yrkesutbildning och svenska språket, för vi vet att om människor får den kompetens som behövs så kommer de snabbt ut i arbete.

Då är vi tillbaka i varför vi ser att den öppna arbetslösheten ökar på vissa håll. Det handlar alltså om att vi har fler människor som inte har den kompetens som behövs på svensk arbetsmarknad. Därför behöver vi fortsätta att investera i människor och se till att fler faktiskt får möjlighet antingen att ta sig igenom yrkesutbildning eller att ta sig igenom hela komvux så att man även kan nå högre utbildning och ta sig ut på Stockholms och Sveriges arbetsmarknad. Detta kommer inte att lösas med sänkta skatter.

Anförande nr 27

J o h a n N i l s s o n (M): Jag vet att ni är väldigt rädda för sänkt skatt, men ingenting har ju heller blivit bättre av höjd skatt som ni lovade. Även Emilia Bjuggren vet att vi inte avser att finansiera en skattesänkning med att ta från den här typen av kärnverksamheter, och det har vi också debatterat många gånger förut.

Jag refererade till Svenskt Näringsliv, och jag ville bara vara ärlig och ge ett svar på den frågan: Det är snarare så att det handlar om flera undersökningar från Svenskt Näringsliv, bland annat en där man mäter lokalt företagande. Där har en större andel i Stockholm svarat att de tycker att företagsklimatet har försämrats. Svenskt Näringsliv har också sin rankning, vilket är den andra mätningen jag talade om, och det är där Stockholm har tappat 101 placeringar på ett par års tid, vilket vi tycker är jättetråkigt.

Jag vill tacka så jättemycket för de svar som jag har fått på interpellationen. I mitt förra inlägg berättade jag vad vi moderater vill göra, så jag behöver inte upprepa det. Vi fortsätter att jobba tillsammans, och i den mån olyckan skulle vara framme och ni får förmånen att fortsätta att styra i ytterligare fyra år kommer vi att fortsätta bevaka hur arbetslösheten utvecklas och hur vi sätter våra medborgare i arbete – inne i staden och ute i förorterna.

*§ 7 Frågestund**Fråga nr 1. Otrygghet på grund av eftersatt stadsmiljö*

Anförande nr 28

Borgarrådet L a r s s o n (M): Herr ordförande! Det råder ingen tvekan om att Daniel Helldén är den som jag ska ställa frågan till, eftersom han är den som ansvarar för stadsmiljön i den här staden.

Jag kan konstatera att det är en ganska förfärlig utveckling vi ser just nu. Jag tänkte ägna mig lite åt Södermalm. När Daniel Helldén lämnar sina tillfälligt uppsatta gågator i form av till exempel Swedenborgsgatan och passerar lite utanför kanske han noterar hur det ser ut i våra parker. Parkerna runt Medborgarplatsen talar sitt tydliga språk. Det är otryggt. Det är nedskräpat och nedklottrat. Missbruket breder ut sig. Barnen som har detta som skolväg passerar dagligen vid olika tider på dygnet missbrukare som sitter och injicerar. Jag tycker att det är ganska uppenbart att det finns en koppling mellan otryggheten och den nedskräpning och nedklottring som finns. Tycker Daniel Helldén att den här kopplingen finns över huvud taget? Varför görs ingenting?

Anförande nr 29

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Joakim Larsson bor ju på Södermalm och vet hur det är. Jag bor inte själv där, men min dotter bor där halva tiden och har gjort det de senaste 14 åren. Om jag lyssnar på det hon säger om hur det är när hon går från sin bostad på Södermalm och förflyttar sig är det inte den här bilden jag får av hur det är på Södermalm. Det är någonting helt annat. Södermalm är en stadsdel som faktiskt är mycket välskött. Det är en stadsdel där det händer mycket saker. Vi har centrala platser dit folk kommer från när och fjärran för att umgås och vistas, som till exempel Medborgarplatsen, där det kan vara mycket rörigt och stökigt. Ja, det finns narkomaner i Stockholm. Det är alldeles korrekt.

Vi har också ett antal sommargångator på Södermalm. Joakim Larsson nämnde Swedenborgsgatan, och jag kan även nämna Skånegatan. Det är otroligt uppskattade platser. Vi ser hur Södermalm bara sjuder av folkliv. Du försöker måla upp bilden av Södermalm som någon form av misärplats. Det här är inte sant, Joakim.

Vi har anslagit mycket stora extra medel på städning i staden. Vi ökade med ungefär 10 procent. Vi har också ökat andelen medel som vi satsar på parkskötsel, eftersom vi tycker att parkerna är extra viktiga. Vi vet också att stadsdelen Södermalm har lagt extra medel och stora resurser på att ha extra insatsstyrkor som är i parkerna för att se till att det är rent och snyggt.

Sedan är det så att det bor en enorm massa människor i Stockholm i dag. Södermalm är en attraktiv stadsdel att vistas i, även om man inte bor där. Vi har haft ett utomordentligt fantastiskt sommarväder redan från början av maj, och det sätter sina spår; det krävs extra resurser. Men den bild du målar upp stämmer inte, skulle jag säga.

Anförande nr 30

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det där var ett ganska nonchalant svar även för att komma från dig, Daniel Helldén. Min inledning handlade just om hur det ser ut om du för en stund lämnar dina gågator och Medborgarplatsen och ser dig om. Gå ned i Johan

Helmich Romans park till exempel! Där har det i flera veckor varit olika typer av bosättningar. Det är missbrukare som lever där nere. Det är injektion efter injektion som sker bredvid de barn som innan sommarlovet inleddes skulle passera det här området varje dag.

Det du säger är att vi håller på med svartmålning. Men detta är ett faktum, Daniel Helldén. Du bör genast åka ned till Johan Helmich Romans park och se vad som pågår där. Det är otryggt, nedklottrat och nedskräpat. Du ansvarar för stadsmiljön. Jag skulle vilja höra vad du ska göra för att reda ut den här situationen, för det är du som ansvarar, ingen annan.

Anförande nr 31

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jag trodde att vi pratade om Södermalm generellt, och då gäller det självklart inte bara Medborgarplatsen. Nu pratar du om Johan Helmich Romans park. Om det är den vi pratar om specifikt kan jag säga att jag inte har de exakta kunskaperna om vilka insatser som har gjorts där. Men enligt stadsdelsnämndens ordförande har man lagt enormt stora resurser på att se till att de offentliga miljöerna hålls fräscha och snygga, framför allt alla de parker som finns. Det är ändå över 125 000 människor som bor i stadsdelen Södermalm, och det är en enorm massa fler människor som vistas där.

Du pratar om vad som försiggår i en park, Joakim Larsson, och säger att det finns narkomaner som injicerar och skräpar ned och så vidare. Detta är till stor del en fråga för polisen och de sociala myndigheterna att hantera i den mån det är kopplat till dem och de kan ingripa på något sätt. När det gäller städning är det stadsdelen som har ansvaret. Jag vet att de lägger ned stora resurser på att se till att Södermalm är en trevlig och städad stadsdel.

Anförande nr 32

Borgarrådet L a r s s o n (M): Uppenbarligen lägger de inte ned tillräckligt med resurser, med tanke på att det ser ut som det gör, inte bara i Johan Helmich Romans park utan även i Fatbursparken och kring Medborgarplatsen. Våra parker är nedskräpade, Daniel Helldén. Det finns också uppenbara kopplingar till hur man hanterar klottret. Titta på hur det ser ut i Gamla stan! Titta på hur det ser ut runt era lagliga graffitiväggar! Titta på hur mycket klottret har ökat! Detta leder i sin tur till nedskräpning och skadegörelse, och det är helt fel väg att gå för att nå en trygg stad. Det är det som är poängen, Daniel Helldén, inte din statistik som du får via stadsdelsnämndens ordförande. Du måste på plats gå ned och titta hur det ser ut, för detta skapar otrygghet för alla Södermalmsbor som rör sig i de här parkerna, särskilt när det är vackert väder. Jag tycker inte att du ska skylla på vackert väder, för det är det som gör att människor rör sig där. Det skapar trygghet. Men nedskräpning, nedklottring och det faktum att klottret har ökat med 75 procent på Söder bara sedan 2014 är någonting du måste ta på allvar.

Anförande nr 33

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jag skyller inte på vädret, men vädret gör att det är fler som är ute, och då blir det mer skräp. Så är det. Men det är också självklart så att det blir tryggare när fler människor är ute.

Du anför ett antal saker, Joakim Larsson. Bland annat anför du att klottret skulle ha ökat. Vad du plockar fram är ju den statistik som finns över anmälningar. Det där har visserligen inte du och jag diskuterat och debatterat i de här talarstolarna, men jag och Cecilia Brinck och ett par andra ledamöter har gjort det. Det är den fantastiskt välfungerande Tyck till-appen som gör att statistiken visar en kraftig ökning av anmälningarna. Detta visar inte att det är en kraftig ökning av klottret. Däremot får vi reda på när klotter finns, och det tas bort. Vår 24-timmarsgaranti gäller, och den används och ska praktiseras rakt igenom. Sedan finns det privata fastighetsägare som inte ingår i denna, och därför "löper" den inte hela tiden. Men jag tycker att den bild du målar upp av Södermalm är missvisande, Joakim Larsson.

Fråga nr 2. Årsta skamhallar

Anförande nr 34

Patrik Silverudd (L): Årsta skamhallar – så benämner en del Årsta partihallar.

Herr ordförande, ledamöter och åhörare! Att partihallarna fått öknamnet Årsta skamhallar beror inte på att verksamheterna i sig skulle vara skamfyllda. Tvärtom förser de oss bland annat med frukt och grönt. Problemet är i stället att sophantering är en katastrof. Det går inte att kalla den någonting annat, och det har varit så rätt länge.

Tyvär är det lite knepigt att visa bilder här i salen, men jag har här en utskrift av bilder som Katarina ska få, eftersom ingen i staden har reagerat när man har blivit taggad på Instagram och så. De här bilderna visar sopberget och stadens insats, nämligen att sätta upp en skylt där det står "Dumpning förbjuden". Det är också bilder på en brinnande lastbil och brinnande sopor. Det här är sådant som inträffade för bara ungefär en vecka sedan, och fortfarande ligger allt skräp kvar.

Min fråga till Katarina Luhr är: Vad tänker du göra för att komma till rätta med dessa miljömässiga, hälsovådliga och rent ut sagt för jäkliga problem?

Anförande nr 35

Borgarrådet Luhr (MP): Jag tackar så mycket för frågan, Patrik. Årsta partihallar har väldigt länge varit en skamfläck och ett stort problem när det gäller just dumpningen av avfall. Stadens olika förvaltningar har jobbat i mer än tio år med att försöka få stopp på dumpning här, så även under den period då ni har styrt i staden har det funnits stora problem.

Man har testat olika metoder för att få bukt med det här. Man har till exempel haft bevakningsfirmor. Man har haft polis. Man har haft övervakningskameror. Men man har inte riktigt kommit vidare. Det man tror att de här sopbergen beror på är att andra företagare än de som befinner sig i området dumpar avfall där. De åker dit och lägger skräp på marken, och det blir stora avfallshögar. Det här är någonting som trafikkontoret måste ta hand om. Trafikkontoret betalar i dagsläget ungefär 1 ½ miljon per år för att ta hand om det avfall som dumpas här och köra bort det.

Sedan är det ett delat ansvar. Vi har tillsatt en arbetsgrupp mellan exploatering, trafik, miljö och hälsa samt polisen för att se hur man ska få bukt med de här problemen. Vad gäller miljö- och hälsoskyddsnämnden och miljöförvaltningen, som

jag styr över, har vi ansvar för tillsyn av de företag som finns i området och ska se till att de har avfallshämtning och att det inte är de som dumpar. Det visar sig att de flesta av dem har avfallshämtning. Vi har haft några tillsynsärenden mot företag och fastighetsägare som hyr ut till andra verksamheter. Där håller vi nu på och utreder om de har haft sophämtning eller inte. Men det är ett delat ansvar. Det är också ett delat ansvar mellan kommunen, som tar hand om hushållsavfallet, och förpacknings- och tidningsindustrin, som tar hand om förpackningsavfallet, vilket gör att det finns väldigt många olika knutar att reda ut. Jag kan försöka komma vidare i nästa svar.

Anförande nr 36

P a t r i k S i l v e r u d d (L): Var någon annanstans i den här staden skulle vi acceptera att det såg ut så här? Jag visar en bild på vatten, sopor och en utbrunnen lastbil. Var någon annanstans i staden skulle vi acceptera att det såg ut så här nästan en vecka efter att det brunnit? Ingenstans, skulle jag våga påstå.

Jag fattar att det inte alltid är lätt, men när man har makt har man två alternativ. Det ena är att agera. Det andra är att säga att det är svårt. Brandbilderna är alltså från vår stad, inte från ett brinnande Bagdad i krig eller något sådant.

Just nu har du makten, Katarina Luhr. Du kan välja mellan att vara Bagdad Bob och kanske inte lägga ned så mycket energi på saken och att vara Byggare Bob och ta itu med problemen på ett praktiskt sätt. I valet mellan Bob och Bob hoppas jag förstås att du väljer den gulliga och goda Bob. I övrigt är detta givetvis ingen liknelse mellan dig och Bob och Bob.

Anförande nr 37

Borgarrådet L u h r (MP): Självklart vill jag vara Byggare Bob! Det är ju så jag har jobbat i alla andra frågor som jag har försökt ta tag i. Det är mycket roligare att få bygga och få hjälpa.

Det här är som sagt ganska komplicerat. Det som verkar vara en utmaning är att det finns verksamhetsutövare som kanske inte vet vad de ska göra av sitt avfall eller kanske inte har möjlighet att lämna sitt avfall på rätt plats. Då får man väl titta på hur man ska kunna lösa det här. Hur ska kommuner i så fall kunna samarbeta med förpacknings- och tidningsindustrin för att ta hand om förpackningsmaterialet som hamnar här? Vi har föreslagit att man till exempel skulle kunna jobba med längre öppettider för återvinningscentralerna; de som jobbar tidigt på morgonen skulle då kunna lämna sitt avfall där. Man skulle också kunna tänka sig olika insamlingsstationer för just företagare.

Anförande nr 38

P a t r i k S i l v e r u d d (L): Tack, Katarina! Jag tycker att det är bra att man tänker. Men ibland måste man också gå från tankeverksamhet till handling, och det saknas. De personer som jobbar och verkar och ser till att vi får frukt och grönt in till staden – blommor också, vad vet jag – känner sig stolta över vad de gör. Jag tycker att de ska få känna sig stolta även över *var* de gör det. Så är det inte. Om det här hade varit Sergels torg hade vi löst problemet. Vi hade inte suttit och funderat på hur vi bäst ska samarbeta med folk. Det hade vi löst efteråt. Någon gång måste vi gå in och agera, och så får man sedan avgöra – gissar jag – vem som ska betala. I en vanlig park är det så att om det skräpas ned väldigt mycket sätter vi ut extra papperskorgar och tömmer

dem oftare. Men det gör vi inte här, utan här låter vi det gå vind för våg. Det är inte bra.

Anförande nr 39

Borgarrådet L u h r (MP): Jag vill börja med att säga att det inte ska se ut så här i Stockholm. Det ska inte se ut så här på något enda ställe. Men jag tycker att Patrik Silverudd kanske tar i när han talar om att vi inte betalar, för jag har redan tagit upp att trafikkontoret lägger en och en halv miljon varje år på att rensa upp här och städa det här området. Vi gör alltså redan nu ganska mycket från kommunens håll för att ta hand om avfall som kanske inte är vårt juridiska ansvar.

Men det innebär inte att vi inte måste försöka jobba på andra sätt. Vi ser att det fortfarande pågår en sådan här verksamhet. Det ligger skräp i Årsta partihallar, och det är många som ser det här. Många av dem som rör sig i området och jobbar där behöver stå ut med det här i dagsläget, och det är inte rimligt. Men jag sätter mig jättegärna med Patrik Silverudd och pratar om vad vi har för gemensamma idéer för hur vi ska kunna gå vidare med detta. Det är som sagt ett problem som har funnits under många år, och alla goda förslag på hur vi ska kunna gå vidare för att det här ska undvikas i framtiden tas tacksamt emot.

Fråga nr 3. Finns det fler äldreboenden som har besiktigats med anmärkning och som planeras att tömmas på dem som bor där nu?

Anförande nr 40

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Det är många äldre och även anhöriga som är oroliga med tanke på att man den senaste tiden har blivit tvungen att flytta från ett flertal äldreboenden. Det skäl som har framförts är helt enkelt att dessa äldreboenden behöver renoveras. Man kan väl också kanske se att den här typen av åtgärder har ökat sedan bosättningslagen trädde i kraft. Äldre får flytta ut och andra grupper får flytta in, i det här fallet många nyanlända, framför allt män från Afrika och Mellanöstern. Detta gäller Vintertullens äldreboende och Vasens äldreboende. Det finns andra exempel också.

Det jag vill fråga Torun Boucher är: Finns det fler äldreboenden som ligger i pipelinen – som har besiktigats med anmärkningar och som helt enkelt ska tömmas på de boende?

Anförande nr 41

Borgarrådet B o u c h e r (V): Många av de äldreboenden som finns runt omkring i Stockholm i dag är före detta sjukhem. Andra är byggda på 80-talet. Vare sig de nu är före detta sjukhem eller är byggda på 80-talet är de byggda för en helt annan tids sjukvård, långtidsvård och äldreomsorg än vad vi har i dag. Vi behöver nya äldreboenden.

Alldeles oavsett att Arbetsmiljöverket – som jag antar att du syftar på, Martin Westmont – har kommit med kritik mot en del av äldreboendena behöver vi omstrukturera många av de äldreboenden vi har i Stockholm i dag. Vi behöver framför allt bygga nytt. Staden har nu också fattat beslut om att för första gången det här millenniet bygga nya vård- och omsorgsboenden. Det är första gången det här

årtusendet som vi kommer att bygga nya vård- och omsorgsboenden. För första gången någonsin kommer vi också att bygga nya seniorlägenheter.

Våra äldre ska helt enkelt inte bo i undermåliga och otidsenliga boenden. Om det är jag helt övertygad. Våra äldre ska bo i bra boenden. Det hoppas jag att vi alla här inne är helt överens om. Man kan naturligtvis önska att vi hade haft en plan för nybyggen och renoveringar som startat för tio år sedan. Men så fort vi fick ansvaret för äldreomsorgen tillsatte vi en äldreboendeutredning. Vi inledde rundabordssamtal med privata entreprenörer och byggherrar. Vi har involverat exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden i den årliga äldreboendeplaneringen. Vi har en plan för att bygga nya äldreboenden, och vi har redan startat. Vi har en väldigt snabb plan för att bygga äldreboenden. Det är vad vi har i dag. Vi har inte en plan på att tömma äldreboenden, som Sverigedemokraterna verkar tro.

Anförande nr 42

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Det är bra att ni inte har en plan på att tömma äldreboenden, Torun Boucher. Men fakta är ändå att det är det som har skett under den mandatperiod som har gått.

Du säger också att många av de här omsorgsboendena och äldreboendena är byggda på 80-talet. Det är inte någonting som vi säger emot. Men om vi tar till exempel Vintertullens servicehus kan vi se att Micasa självt gjorde en rapport 2008, där det klart och tydligt står att man renoverade Vintertullen 2001 just för att boendet skulle uppfylla alla tillgänglighetskrav och så vidare. Nu hör vi dock att en anledning till att Vintertullen töms är att boendet inte har hållit måttet. Då ser man väl kanske ändå att det inte var därför till exempel Vintertullen tömdes på de äldre.

Resurserna är ju begränsade. Jag tycker att man ser en linje i er politik, och det är att de äldre drar det kortaste strået. Varför är det så?

Anförande nr 43

Borgarrådet B o u c h e r (V): Just Vintertullen hade inte anmärkningar från Arbetsmiljöverket. De hade en fantastisk översvämning som drabbade hela deras hus. Man insåg att det behövde göras om och egentligen rivas i grund. Vintertullen är ett väldigt speciellt fall. Det var fullständigt omöjligt för de äldre att bo kvar där efter det jättestora regn som jag tror var sommaren 2015 – rätta mig om jag har fel, för jag kommer inte riktigt ihåg. I alla fall översvämmade det hela lokalen. Man insåg att hela systemet var undermåligt, trots att man just precis, som du säger, Martin Westmont, hade gjort en insats för att renovera Vintertullen. Det var tråkigt. Det fick vi hantera så som det var, och det håller vi fortfarande på att hantera.

Däremot är det fortfarande så att vi håller på och bygger om en del av de andra husen för äldre, såsom Edö, som har fått kritik från Arbetsmiljöverket. Akalla, som vi har varit tvungna att lägga ned, kommer att bli ett seniorboende. Kista kommer att byggas om till ett äldreboende. Elinsborg finns det också en plan på att bygga om till ett seniorboende. Vasen kommer sannolikt att bli skola, men det är inte helt hugget i sten. Det kanske också blir ett seniorboende i framtiden. De flesta äldreboenden som har kritik från Arbetsmiljöverket kommer att bli äldreboenden i någon form i framtiden.

Anförande nr 44

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Jag håller absolut med. Det var en vattenskada på Vintertullens boende. Det är ingenting som vi säger emot. Du säger att de inte kunde bo kvar, Torun Boucher, men det var uppenbarligen tillräckligt hög standard för att andra grupper kunde bo i Vintertullen. Det är lite anmärkningsvärt, skulle jag vilja säga.

Jag ska ställa en sista fråga till dig. Vi kan jämföra med exemplet Vintertullen. Om vi säger att det blir en vattenskada i din lägenhet eller det sker ett stambyte, vad skulle du föredra – skulle du vilja flytta ifrån ditt hem, från släkt och vänner och från den miljö du är bekväm i för att få ett annat boende, eller skulle du i stället vilja få ett ersättningsboende under några månader när stambytet äger rum för att sedan få flytta tillbaka till ditt hem?

Anförande nr 45

Borgarrådet B o u c h e r (V): Vintertullen är ett vård- och omsorgsboende. Det är ett sjukvårdsboende. Det är ungefär som att försöka jämföra ett sjukhus med min lägenhet. Det krävs en helt annan typ av teknik, yta, arbetsmiljö och så vidare på ett vård- och omsorgsboende i dag. Folk som bor på vård- och omsorgsboenden i dag var folk som före 1990 bodde på långvården och på sjukhus. De bor i dag på vård- och omsorgsboenden, och det kräver en helt annan typ av teknisk utrustning. Vintertullen lever inte upp till den standarden. Jag skulle inte vilja att en äldre närstående till mig bodde på Vintertullen under de förhållanden som i dag råder där. Det betyder inte att personer som jag, fullt friska, inte skulle kunna bo där. Det är en avgörande skillnad.

Fråga nr 4. Råttor och saneringen av dessa

Anförande nr 46

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Det blir en favorit i repris. Jag vill ställa en fråga till Daniel Helldén om råttor och hur det går i den ojämna kampen mot råttorna i staden. För några möten sedan i miljö- och hälsoskyddsnämnden, där jag sitter som vice ordförande, svarade vi på ett medborgarinitiativ skrivet av en 16-årig tjej. Hon skrev ett medborgarförslag för att hon oroade sig så mycket över råttinvasionen i Hammarby sjöstad. Min fråga till dig, Daniel Helldén, blir: Hur tycker du att det går med råttbekämpningen i staden, när till och med tonåringar tar sig tid att skriva in till kommunen och klaga på situationen? Har det inte gått bra långt då?

Anförande nr 47

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jonas! Jag tycker att det är positivt att tonåringar skriver medborgarförslag och kommer in med synpunkter. Som jag förstod av det medborgarförslag hon lämnade och av situationen i Hammarby sjöstad fanns det inga indikationer hos vare sig miljöförvaltningen eller trafikkontoret om att det skulle finnas några exceptionella eller speciella problem just där. Men hon hade noterat råttor, och det förslaget kom in. Efter det sas det att man skulle göra en extra kontroll i Hammarby sjöstad för att se hurdan situationen var. Den kontrollen föranleddes inte av att kontoren hade fått in några speciella synpunkter om att det var mycket råttor, utan det var hennes medborgarförslag som föranledde denna extra kontroll. Jag har inte fått någon rapport om hur det har gått med detta. Jag har inte hört någonting om att det skulle vara någon speciell situation där. Efter att vi 2016 blev av med det råttgift

som vi då använde hade vi problem med mycket råttor i staden. Det har inte varit samma problem det senaste året med råttituationen.

Efter det har vi bland annat bytt ut en stor del av våra soptunnor i Stockholm just för att se till att säkra upp på ett helt annat sätt mot råttor. Vi placerade ut 180 självkomprimerande och solcellsdrivna Big Belly-maskiner. Vi hade också 80 stycken sedan tidigare. Det är alltså ett stort antal som nu är råttsäkrade. De är också fågelsäkrade, vilket är bra, eftersom fåglarna annars flyger in och river ut saker – sedan kommer råttorna farande och äter upp det som finns på marken. Det har alltså skett mycket arbete på detta område. Samtidigt har vi ställt ut ett stort antal betesstationer, som också sitter fast på de här soptunnorna, vilket gör att råttorna får i sig det bekämpningsmedel som vi använder i dag. Jag har inte hört att det skulle vara några jättestora problem i dag.

Anförande nr 48

J o n a s N a d d e b o (C): Jag är betydligt mer orolig, framför allt just nu när vi går in i den här högsäsongen – för människor i våra parker men också för råttorna. Den startade ju också extra tidigt i år.

I en tidigare debatt fördes en diskussion om huruvida det var skräpigt eller ej i parkerna. Jag tror att det är fler med mig som upprörs dels över att det är skräpigt, dels över att vi har en hel del råttor i vår stad. När vi har den här högsäsongen och vill ut i våra parker och mumsa brukar ju du, Daniel Helldén, skylla på take away-kulturen, men jag vill inte jobba på det sättet och ge våra stockholmare dåligt samvete för att vi har många människor ute i våra parker. Vi tycker alla att det är bra att det finns många som är ute och rör sig på stadens gator. Men hur säkerställer vi att vi inte får den här skräpkulturen, tänkte jag säga – det här skräpet i våra parker som gör att vi också kommer att få ett ökat antal råttor? Jag tycker att det här är en viktig fråga, och jag tycker att du nästan ser lite för enkelt på frågan.

Anförande nr 49

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jag har aldrig haft för avsikt att göra så att stockholmarna får dåligt samvete. Däremot har det ju funnits vissa problem just med att vi har förändrat vår livsstil och har mycket mer take away, det vill säga kärl och annat med mat som vi tar ut i våra parker.

En stad utan råttor finns inte. När råttorna lämnar skeppet är det något fel på skeppet, brukar man säga. Det finns alltid råttor. Men man ska se till att det inte är en stor mängd. Det arbetar vi med.

När det gäller parkerna, det fantastiska vädret och folk som är ute och tar del av den stad som vi har kan jag säga att vi nu har ställt ut ett stort antal sopsorteringskärl i staden. Ett fyrtiotal är utplacerade i parkerna. När man har varit i parken och njutit av den sorterar man skräpet i olika fraktioner. På så sätt känner man att man kan göra rätt. Man får inte dåligt samvete; tvärtom känner man snarare efter att ha njutit av staden att man har tagit del av den på ett korrekt sätt.

Anförande nr 50

J o n a s N a d d e b o (C): Det som Daniel Helldén beskriver låter fantastiskt bra. Men situationen är faktiskt inte sådan just nu. Våra soptunnor är fortfarande överfulla.

Vi tömmer dem för sällan. Jag tycker att det här är en fråga som vi måste jobba hårdare med. När väljarna hemma på min gata där jag bor fick säga sitt i Mitt i Vasastan var två av de viktigaste frågorna en ren och snygg stad och rena och snygga parker. Det är därför jag driver på här. Jag känner att vi måste göra allt som vi kan och som står i vår makt för att bekämpa de här råttorna på ett effektivare sätt. De nya betesbehållarna, som har ställts ut, har ju inte riktigt samma effekt som det tidigare råttgiftet.

Jag har tidigare pratat med dig, Daniel Helldén, om att man kanske skulle kunna arbeta med mer innovativa sätt. Det är väl nästan ingen här inne som har missat mitt förslag om råttgiljotiner i våra avloppsrör. På det sättet skulle vi faktiskt kunna döda ungefär en kvarts miljon råttor per år. Det skulle vara ett väldigt bra tillskott till råttbekämpningen. Vad säger du om ett sådant förslag, Daniel?

Anförande nr 51

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Som jag förstår det är inte råttorna ett så stort problem i våra avloppssystem. Där finns det en massa saker som är insatta för att bekämpa dem. Jag vet inte hur Stockholm Vatten och Avfall hanterar det i detalj, men det pågår mycket arbete, och det har varit fallet länge.

Vad vi har gjort är att vi har bytt ut soptunnor. De självkomprimerande soptunnorna både trycker ihop soporna och rymmer mycket mer. De hör också av sig och talar om att de är fulla, vilket ju är fantastiskt, för då behöver man inte åka ut och tömma någonting som inte är fullt; man kan tömma dem när de är fulla.

Sedan har vi en massa gamla soptunnor där de rutinerna fortfarande såklart inte riktigt fungerar när de är fulla, eftersom de inte kan höra av sig och tala om: Nu får ni faktiskt göra någonting här! Därför kan det efter en helg se hemskt ut på vissa platser. Men som jag pratade om tidigare har man till exempel på Södermalm satt in extra resurser just för att parkerna ska vara rena, trygga och fina.

Fråga nr 5. Moralpoliser

Anförande nr 52

E r i k S l o t t n e r (KD): Herr ordförande! I Aftonbladet har vi kunnat läsa ytterligare artiklar om det dolda förtryck av så kallade religiösa moralpoliser som många kvinnor i en del av våra förorter lever under. En av kvinnorna säger att en liten grupp män kontrollerar en stor grupp kvinnor. De styr med osynliga lagar och normer. Här väger hedersbegreppet tyngre än döden. Man dör hellre än att bli betraktad som hederslös. Det här är inte den enda rapportering som säger och berättar ungefär samma sak. Det är skakande att ta del av de här berättelserna.

Min fråga till socialborgarrådet är vilka åtgärder majoriteten i Stockholm vidtar för att komma åt problemet med så kallade religiösa moralpoliser.

Anförande nr 53

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Den typ av förtryck som du beskriver här, Erik Slottner, är ju någonting fullkomligt förkastligt. Det handlar om att begränsa kvinnors handlingsutrymme på ett sätt som vi aldrig kan acceptera. Alla människor i den här staden ska ha rätt att fatta beslut om sina egna liv.

En av de saker som vi har gjort under den här mandatperioden – och som jag är väldigt glad över att vi har gjort – är att vi har fattat beslut om ett program mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det är stadens första program, men sannolikt inte det sista. Det programmet lyfter ju fram flera olika delar när det gäller hur vi kan jobba mot hedersförtryck.

En av de viktigaste frågorna framöver – och också en av de svåraste – är att komma åt roten till problemet. Vi jobbar ju inte minst med akut skydd till både pojkar och flickor som behöver fly, men vi behöver också jobba med att komma åt själva grundproblematiken. Det handlar om att jobba mot hedersnormerna på olika sätt ihop med till exempel civilsamhället och genom utbildningsinsatser. Vi har till exempel givit pengar till organisationen Varken hora eller kuvad, som ger utbildning till exempelvis nyanlända vuxna ungdomar.

Arbetet med att förändra normer och värderingar är ett svårt och långsiktigt arbete, men det är inte omöjligt. Ett av de bästa exemplen på det är vår egen anti-aga-lagstiftning i Sverige. Det finns sannolikt goda skäl att tro att den lagstiftningen inte hade gått igenom om vi hade haft en folkomröstning om den. Men här kan vi verkligen se ett exempel på hur normer och värderingar har förändrats i vårt land. Det är väldigt få i dag som skulle tycka att det är okej att slå ett barn. Vi behöver jobba på samma sätt med begränsningar av kvinnors handlingsutrymme. Det kan vi aldrig acceptera.

Anförande nr 54

E r i k S l o t t n e r (KD): Herr ordförande! Jag tackar Åsa Lindhagen för svaret. Jag håller med om att det tar lång tid att ändra normer och värderingar. Det har jag väldigt stor respekt för att det gör. Det är inte så att ett förslag här skulle ändra hela situationen. Jag tycker också att det är bra med det ökade stödet till civilsamhället, som du nämner i ditt svar, Åsa Lindhagen. Jag vill understryka att vi verkligen stöder det.

Sedan är problemet att arbete mot hedersförtryck många gånger sker för att bekämpa heder inom familjen. Men i det här fallet är det ju en del som begår en form av hedersförtryck i en hel stadsdel. Ett fåtal män förtrycker ett stort antal kvinnor. Det är på något sätt en annan typ av problematik än det hedersförtryck som sker exempelvis mot egna barn eller mot syskon.

Nu går alltid talartiden så snabbt, men jag vill också säga att jag ibland kan tycka att framför allt dina koalitionspartner, de rödrosa koalitionspartner som du styr med i majoriteten, kanske pratar lite för mycket om socioekonomiska klyftor i det här fallet. Det här är strukturer som är kulturellt djupt rotade. Jag tycker att vi måste erkänna detta och inte bara prata om socialt utanförskap.

Anförande nr 55

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag känner en väldigt stark samsyn i majoriteten vad gäller vikten av att jobba med de här frågorna. Jag är också väldigt glad över att vi gemensamt har tagit ansvar för detta.

Vi är ju inne på samma sak: att vi behöver jobba med de normer som har orsakat det här förtrycket. Det går inte att knyta hedersförtrycket till exempelvis en särskild religion, en särskild nationalitet eller en särskild etnicitet. Det tycker jag är viktigt att ha med sig i det arbete som görs, för annars kommer vi att riskera att missa personer

som behöver stöd. Hedersförtrycket finns över hela världen, i alla länder och inom alla religioner. Vi behöver ha med oss det när vi gör insatser för att verkligen säkerställa att alla får hjälp och skydd.

Precis som du säger, Erik Slottner, handlar det här inte bara om den egna familjen eller ens släkten, utan förtrycket kan finnas i ett helt omgivande samhälle, även från människor som man inte har släktskap med. Det är också viktigt att ta in.

Anförande nr 56

E r i k S l o t t n e r (KD): Herr ordförande! Samtidigt ska jag vara så ärlig och säga att även om vi inte kan låsa hederskultur till *en* kultur, *en* religion eller *ett* land är det ändå så att det finns ganska många kulturella uttryck där heder över huvud taget inte förekommer. Det finns ganska många bostadsområden i Stockholm där hedersproblematiken i praktiken inte finns på samma sätt som i vissa andra delar, Järva exempelvis. Nog får vi säga att hederskultur är betydligt vanligare och mer legitimt inom vissa kulturer och kulturella sfärer än i andra. Så pass ärliga måste vi ändå vara och säga att det i Sverige är en problematik som har vuxit. I takt med ökad invandring från en del länder har också hederskulturen ökat.

Jag tror att tjejer som blir utsatta för detta måste veta om att de blir utsatta för ett förtryck och veta vart de kan höra av sig. Jag tror att det är ett väldigt stort steg att ringa polisen. Samtidigt är det ibland väldigt svårt att veta om det är ett lagbrott eller inte. Men finns det någonstans i staden man kan höra av sig till inom socialtjänsten, fritidsverksamheten eller skolan tror jag att fler kanske skulle våga anmäla och berätta vilket förtryck de är med om.

Anförande nr 57

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Nu lät det nästan som att vi inte var ärliga här, men det uppfattar jag väl att vi båda har starka ambitioner att vara. Det är självklart så att hedersförtrycket ser olika ut i staden. Jag tror att vi alla är medvetna om att det är olika utbrett. Detta är också viktigt att ha med sig, för jag tror att man alltid behöver använda en så korrekt problembeskrivning som möjligt när man ska ”pinpointa” ett problem och se vad det är man behöver ta för steg framåt. Vi gör ju också nu en kartläggning av det hedersrelaterade våldet och förtrycket i Stockholm ihop med Malmö och Göteborg. Den kvalitativa delen är redan genomförd, men vi har också en kvantitativ del som kommer i höst. Det är oerhört viktigt att hela tiden se till att vi har relevant och uppdaterad kunskap om hur de här problemen ser ut.

Ja, det är jätteviktigt att inte minst tjejer vet vart man kan vända sig. Vi har också Origo, som gör ett fantastiskt jobb. Men vi får inte heller överge de här tjejerna och låta dem själva stå med problemlösningen. Vi måste också se till att gå på dem som upprätthåller förtrycket och stötta de här tjejerna, inte bara med akut skydd här och nu, utan också genom att gå på de normer som utgör den här hedersproblematiken i grunden.

Fråga nr 6. Hyrescykelupphandling

Anförande nr 58

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande och fullmäktige! Det finns en interpellation i detta ärende som vi inte kommer att hinna behandla. Därför tänkte jag ta tillfället i

akt att ta upp frågan nu under frågestunden för att inte låta trafikborgarrådet komma undan med denna fråga.

Redan i september förra året sade trafikborgarrådet glatt och ljudligt att de 1 500 lånecyklarna i staden nu minsann skulle utökas till 5 000. De skulle vara eldrivna, och man skulle sätta upp fler cykelstationer, i ytterstaden också. Allt var fantastiskt. Flera gånger förklarade trafikborgarrådet att det är en jättelik vinst för stockholmarna att få de här cyklarna.

Problemet är bara att stockholmarna inte har fått de här cyklarna. Det uppstod omedelbart stor förvirring när det visade sig att leverantörens beskrivning av det han skulle leverera inte överensstämde med den beskrivning som trafikborgarrådet gav eller den som trafikkontoret hade. Jag interPELLERADE då trafikborgarrådet om detta och fick ett mycket tydligt svar: Allt har hanterats helt korrekt. Men det finns ändå inga hyrcyklar på plats. Min enkla fråga är nu: Är trafikborgarrådet nöjd med det här?

Anförande nr 59

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Ja, Cecilia Brinck, det är korrekt. Vi har ett fullmäktigesammanträde kvar under mandatperioden, men jag kan förstå att du vill ta detta före valet.

Vad som har hänt är ju att den upphandling som gjordes har överklagats. Det är inte helt ovanligt att upphandlingar överklagas. Vårt system för hur vi får skaffa saker till kommunala verksamheter gör att det här är otroligt sårbart. Vi hade, tror jag, fem olika leverantörer som överklagade beslutet, varav flera inte ens lämnade in något bud utan mest överklagade. När väl någonting är överklagat är det ingenting vi råder över. Jag hade hemskt gärna förmått förvaltningsrätten att skyndsamt gå igenom överklagandena och se om det över huvud taget finns någon grund för det som anförs. Jag ska inte bedöma i förväg vad utslaget borde bli, men jag hoppas ju att vi får de elcyklar som detta handlar om när man väl har gått igenom det här. I detta läge kan vi dock inte göra någonting. Som den jurist du är vet du, Cecilia Brinck, att det finns en rätt att överklaga och att en överklagan ska behandlas. Domstolarna tar sedan den tid de känner för, märkligt nog.

Nu sitter vi i det läget att vi har ett befintligt lånecykelsystem som står där. Vi förlänger det successivt i väntan på att domstolen ska komma med sitt utslag. När det kommer kan vi, om vi får ett positivt utslag, efter tre månader rulla ut det system som vann upphandlingen. Jag tycker att det är ett bra system och ser fram emot när det kommer. Jag hade verkligen hoppats att det hade funnits i april, vilket var avsikten. Jag är inte nöjd, men jag tror att det blir alldeles utmärkt när det väl är klart.

Anförande nr 60

Borgarrådet B r i n c k (M): Trafikborgarrådet sade här nyss att det inte är alldeles ovanligt i den här staden att upphandlingar överklagas. Det var väl veckans underdrift. Det är snarare extremt ovanligt att upphandlingar inte överklagas. Då kan man ju tycka att det är rätt snålt med tid om man gör en upphandling där anbuds tiden går ut den 1 augusti året innan upphandlingen ska ha trätt i kraft den 1 april. Självklart borde man ha tagit i med mer tid.

I vissa sammanhang är det ju lite Bagdad Bob här. Allt är bra. Även när det går åt pipsvängen är det i alla fall bra. Trafikborgarrådet skriver i interpellationssvaret till mig att man av en väldig massa skäl inte kan ha för lång tid på sig i en upphandling. Då blir det inte bra, och då tappar man kontrollen. Av en väldig massa andra skäl kan man inte heller vänta med att gå ut och berätta vad det är man har upphandlat tills man vet vad det är man har upphandlat.

Men det är klart att man borde ha tagit mer tid på sig för den här hyrcykelupphandlingen. Då hade man dessutom kunnat försäkra sig om att man verkligen fick det man trodde att man fick. Man hade då heller inte behövt få en mediedebatt om det genast. Varför var det så bråttom?

Anförande nr 61

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jag vet inte vad du syftar på som var bråttom, Cecilia Brinck. Men vi är nu inne i juni. Det har snart gått ett år sedan de här överklagandena. Jag tycker att det är rimligt att staten sköter sina domstolar på det sättet att man skyndsamt kan hantera sådana här så pass viktiga saker. Det är en upphandling som är värd flera hundra miljoner kronor. Det handlar om 5 000 elcyklar som ska ut i staden. Det är en viktig investering för stockholmarna och för den omställning vi gör. Där borde staten ta sitt ansvar och lägga mer medel på domstolarna. Då kommer Cecilia Brinck att säga att jag får prata med min egen regering om det. Ja, absolut! Det brukar jag göra i de här sammanhangen, för om det är någonting som ställer till det i kommunal verksamhet är det detta med att allting som upphandlas överklagas, oavsett om det finns skäl till det eller inte. Det är ett aber när vi håller på med de här verksamheterna. Jag hade verkligen hoppats att vi skulle stå här med ett fantastiskt elcykelsystem som följer de upphandlingsregler som vi har satt upp.

Anförande nr 62

Borgarrådet B r i n c k (M): Nu behöver jag inte säga det, eftersom trafikborgarrådet själv sade det, men han får ju prata med den justitieminister som för tillfället sitter.

Vi vet ju att det är så här. Vi vet att nästan alla upphandlingar överklagas. Vi vet att handläggningstiderna i förvaltningsdomstolarna är extremt långa. Det tycker jag också är åt pipan. Jag tycker också att detta borde gå fortare. Jag tycker också att det borde finnas möjligheter att effektivisera den här processen. Samtidigt äger vi faktiskt inte hela verkligheten. Vi vet att det förhåller sig på det här sättet. Då måste man ta höjd för det.

Det jag menar när jag säger att det var bråttom är: Varför tog man inte mer tid på sig med upphandlingen? Tilldelningsbeslutet fattades ju inte den 1 augusti. Den 1 augusti var anbudstiden slut. Sedan är det en rätt lång process medan man granskar anbuderna och går igenom dem fram till dess att tilldelningsbeslutet kan fattas. Det är möjligt att det är en ovanligt lång tid för förvaltningsrätten, men det tror jag faktiskt inte att det är. Jag vet fall där det har tagit betydligt mycket längre tid. Det kan vi tycka vad vi vill om, men man måste ju räkna med att det tar tid, Daniel Helldén.

Anförande nr 63

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Vi satte igång processen två år innan det nuvarande kontraktet skulle gå ut. Över ett år innan systemet skulle sättas i sjön gick upphandlingsunderlaget ut till alla de olika aktörer som fanns. Framför allt

trafikkontoret satt länge och väl och gick igenom marknaden. Det har hänt otroligt mycket på cykelmarknaden de senaste åren, framför allt de senaste två åren, vilket också gjorde att vi i upphandlingen valde att föra in att vi gärna ville se elcyklar, vilket var någonting nytt när vi satte igång med det här. Hade vi satt igång med det tidigare hade detta troligtvis inte ens varit en option för den här verksamheten.

Jag hoppas att förvaltningsrätten snart kommer till ett utslag, så att vi kan få ut de här elcyklarna. Det rör sig om 5 000 elcyklar. Cecilia Brinck har pratat om att vi gick ut tidigt och sade någonting om att det kanske inte var helt korrekt med hur de skulle fungera. Vi upphandlade en funktion, och funktionen att det ska finnas elcyklar som är laddade gäller och kommer snart att finnas på plats.

§ 12 Överenskommelse om exploatering inom fastigheten Archimedes 1 och del av Mariehäll 1:10 i Mariehäll med Archimedes Fastighets AB

Anförande nr 64

S t e f a n H a n s s o n (S): Ordförande! Det är en varm dag med tryckande hetta i dag. Det må vara sommaren som gör sig påmind, men det är också den politiska övertygelsen hos denna sida om att vi ska ha ett högt bostadsbyggande som mål som faktiskt gör sig påmind. Det här ytterligare ett ärende i den rad av många markanvisningar som vi ska göra. I detta fall gäller det en utveckling av Mariehäll, en del av vår stad som jag vill påstå är något bortglömd. Det möjliggör hela 770 bostäder, förskola, gruppobostad med mera. Det är en i raden av markanvisningar som vi kan lägga till handlingarna och som visar många och höga ambitioner.

År 2017 summerade vi antalet markanvisningar till 8 651. År 2016 var det över 10 600 och år 2015 över 8 100 markanvisningar. Det är ett i raden när det gäller ett högt bostadsbyggartempo som den här majoriteten i vår stad står för.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 65

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Behöver vi säga någonting i ett exploateringsärende där vi i stort sett är överens allihop? Ja, det finns detaljer i detta som jag gärna skulle vilja att exploateringsborgarrådet eller fastighetsborgarrådet Stefan Hansson kommenterar. Det är nämligen så att det finns två kulturhistoriskt viktiga byggnader i området. Den ena är den så kallade Gula villan och den andra är den så kallade Sågtanden.

De kontor som Stefan Hansson har det politiska ansvaret för, det vill säga exploateringskontoret och fastighetskontoret, diskuterar sinsemellan vad man egentligen ska göra med de här husen. Beslutet i stadsbyggnadsnämnden är att de här husen ska sparas på ett eller annat sätt, men när man läser det finstilla håller de här två kontoren på och diskuterar vad man eventuellt kan göra med dem. Jag är rädd för att det blir som det brukar bli när Socialdemokraterna har ansvaret för sådant här, nämligen att det blir en rivning. Det kommer vi att motsätta oss kraftfullt.

Hur blir det egentligen med de här två kulturhistoriskt viktiga byggnaderna, Stefan Hansson?

Anförande nr 66

S t e f a n H a n s s o n (S): Vi vet också om att det finns två fastigheter i området som har betydelse. Det är två fastigheter som har många år på nacken och som bidrar till området på olika sätt. De är viktiga markörer för den här stadsdelen. Vi vet också om att det är fastigheter som kanske inte har världens bästa tekniska skick och som kanske inte är lämpliga av olika anledningar att bevara. När vi tog upp ärendet i exploateringsnämnden skickade vi i majoriteten med till kontoren att se över möjligheten att bevara fastigheterna, kanske på annan plats i närområdet. Eftersom jag själv inte är byggnadstekniker har jag lämnat ett uppdrag till experter och hoppas att det kommer en bra lösning så att fastigheterna kan finnas kvar i området.

Anförande nr 67

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Du ger ett mycket oroväckande svar. Det är det som vi kan läsa ut ur tjänsteutlåtandena i bilagorna. Det betyder att det är en fortsatt mycket osäker tillvaro för de här husen. Som borgarråd skulle du kunna säga att jag kommer att ge ett uppdrag åt fastighetskontoret, via nämnden eller själv, och att när det gäller Gula villan kommer vi att ta ansvaret och den kommer att bevaras. Möjligen flyttar vi den något, men den kommer att bevaras. Men du säger som många gör: Nja, den är i lite dåligt skick och det kanske eventuellt går att spara den.

Sågtanden är en oerhört viktig industrihistorisk byggnad. Det är inte bara hyrespalats som vi i Liberalerna vill värna. Kulturhistoria handlar också om industrihistoria, Stefan Hansson.

Anförande nr 68

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Centerpartiet vill bygga i Mariehäll. Det här förslaget innebär absolut en positiv utveckling av området. Vi i Centerpartiet har många gånger pekat på att vi behöver flera bostäder, till och med fler bostäder än vad majoriteten har föreslagit. Vi vill ha tät bebyggelse i kollektivtrafikhöga områden, och vi vill bygga på höjden. Det är ganska välkända frågor som Centerpartiet framför. Vår ambition har dessutom rört sig om att vi ska snabba på byggandet och ha ett varierat byggande. Det finns många andra saker som också ligger i pipen.

Men här i kvarteret Archimedes är den en fråga om kommunal service. När vi bygger ut så pass mycket är det också en viktig fråga att vi samtidigt ser till att det finns service, att det finns kollektivtrafik – och det kommer det att göra här – och att det finns skolor, äldreomsorg och sådant som behövs inom kommunala ansvarsområden. Det går inte att slarva med den servicen. I det här ärendet går utbildningsnämnden så långt att de till och med vill avslå ärendet om man inte bygger en skola till och om inte den frågan blir löst. Det fattas alltså en skola. Därför behöver förslaget, vilket vi föreslår i vår reservation tillsammans med Moderaterna, revideras så att skolplatser och förskoleplatser finns med.

I det förslaget behöver vi också en lösning för Gula villan. Vi tycker att majoriteten har förbisett de här frågorna och inte tagit till sig det allvarliga i de påpekanden som kommit under ärendets gång, för det har ju diskuterats ganska omfattande i olika nämnder. Det finns också väldigt tydliga skrivelser här.

Som en lustifikation kan man säga att det kanske är tur eller möjligen synd att det inte finns några groddjur i området, för då hade vi säkert fått se en revidering och en omgörning för att tillgodose det problemet. Men nu är det något viktigare saker enligt mig, och det gäller skolområdet och förskoleplatser och ett hus som man har låtit förfalla och som därför troligen måste rivras. Det är inte acceptabelt.

Anförande nr 69

S t e f a n H a n s s o n (S): Jag väljer att ge mig in lite grann på frågan som gäller skolan. Förhoppningsvis kan jag mota någon som har begärt ordet i denna fråga. Det finns några utmaningar i området. Staden är inte någon stor markägare i Mariehäll, vilket försvårar skolfrågan. Det har tidigare lagts fram skrivelser från oppositionen om

skolor i Mariehäll. Vi har fattat beslut i kommunfullmäktige om ett markförvärv som S:t Erik Markutveckling AB gjorde i Ulvsunda industriområde. Det gäller fastigheten Valsverket där det finns en tomträtt som staden köpte för skoländamål. Om jag inte misstänker mig helt är också start-pm taget i stadsbyggnadsnämnden. Det är verkligen en skola i antågande.

Jag tänker inte nämna några namn, men så sent som i dag har exploateringskontoret suttit med en av två privata markägare för att prata om markförvärv som har med skoletableringar att göra. Området är inte på något sätt glömt. Det förs samtal utifrån den samplanering som finns och den aktivitet som finns på kontoret.

Anförande nr 70

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Fru ordförande! Det är bra att vi får den här redogörelsen, men det är som vanligt under galgen. Nu har ärendet kommit ända hit, och då börjar man prata med markägare och titta på hur man ska kunna lösa problemen. Det här ska ju finnas med från början när ärendet startas upp. Då måste man titta på den kommunala servicen och skaffa sig en helhetsbild av hur området ska se ut, särskilt när det gäller ett område med en så stor bebyggelse som det handlar om här och som ligger i ett förhållandevis tätt exploaterat område i övrigt. Det är extra viktigt att man ser till att det finns skolor, förskolor och äldreomsorg så att dessa behov kan tillgodoses på det sätt som staden har skyldighet att göra och fullmäktige faktiskt också har angivit att man ska göra.

Anförande nr 71

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag passar på att yrka bifall till vår reservation i kommunstyrelsen. Det som debatten hittills har visat är just det faktum att det både i det här ärendet och sedan i detaljplanen, som också berör hela området, finns en avsaknad av förståelse från majoritetens sida när det gäller det fundamentala problemet att gå in och göra en sådan här stor förändring i området utan att man tillgodoser antalet platser i skolan. Det kommer att skapa bekymmer om man inte gör detta. Det har utbildningsnämnden också sagt, och det kommer säkert upp till diskussion när det gäller själva detaljplanen.

Men det ärende som föreligger just nu handlar i mångt och mycket också om diskussionen om rivningarna. Det är ett symptom på att fastighetsnämnden inte tar det ansvar som de behöver ta för sin fastighetsportfölj. Det finns hundratals fastigheter och hundratals byggnader som fastighetskontoret förvaltar genom fastighetsnämnden. Där kan det finnas någon enskild verksamhet, i fallet med Gula villan är det ett kafé. Det kan vara andra delar av stadens verksamheter och andra aktörer som hyr delar av de här fastigheterna. Många av dem vittnar om att underhållet är bristfälligt, och när man då kommer till det läget att underhållet är så pass dåligt efter många år väljer majoriteten att komma med ett rivningsförslag. Så långt ska det inte gå. Man behöver göra en inventering av samtliga fastigheter som den här staden förvaltar. Det ska mer handla om hur man ska renovera och se till att man undviker den här typen av ärenden. Gula villan är bara ett exempel av många, och Sågtanden likaså.

I stället för att fastighetsnämnden och andra nämnder i praktiken ägnar sig åt nyproduktion borde den här staden ägna sig åt att förvalta och se till att man gör någonting åt de här fastigheterna så att man får in pengar. Då kan man också råda bot

på de bekymmer som finns i de här fastigheterna. Underhållet är så bristfälligt att rivning förr eller senare blir det enda alternativet, och det är inte acceptabelt.

I det här fallet tycker vi att man borde backa bandet. Man borde i stället se till att utreda om det är möjligt att flytta den här byggnaden. Och frågan om skollokaler kommer vi att behöva diskutera ytterligare i samband med detaljplanen, för den frågan är inte löst ännu.

Anförande nr 72

S t e f a n H a n s s o n (S): Det var kanske bara ordet ”rivning” som man läste i det första ärendet som kom till nämnden. Därför skrev vi ett SU till beslutet där vi uppdrog åt förvaltningen att se över en annan lokalisering om fastigheten är möjlig att bevara. Det är inte så att vi enkom har gått på rivningsspåret. Vi vill se över om det finns möjlighet att bevara fastigheten antingen där den står eller på annan plats i området. Det överlåter jag åt experterna att titta på.

Men det här eviga påhoppet där man hävdar att stadens fastigheter har förfallit på fyra år tycker jag är magstarkt. Man kan tjata om detta i evinnerliga tider, men åtta år av total underlåtenhet att förvalta stadens fastigheter på det sätt som vi gör nu är faktiskt än mer magstarkt. Att komma ett antal år senare och hävda att vi har misskött hela stadens fastighetsbestånd tycker jag är tufft när man har haft åtta år på sig att ta tag i det som vi tar tag i med raketfart.

Anförande nr 73

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det finns nog många som tycker att det finns en risk att rivningarna sker med raketfart, och det är väldigt olyckligt. Jag ska berätta för dig, Stefan Hansson, att när vi styr den här staden ser vi till att förvalta vårt fastighetsbestånd på det sättet att vi också vågar ifrågasätta vårt fastighetsbestånd och sälja till de aktörer som redan finns där. Då får vi in pengar så att vi kan renovera och förvalta de fastigheter som vi inte säljer. Vi sålde väldigt många fastigheter utanför vår kommungräns, och pengarna därifrån kunde vi använda till att renovera.

Ni säljer inte någonting. Ni ska se till skattebetalarna ska stå för alla era kostnader i samband med renoveringar. Då ser vi sådana här projekt som Medborgarhuset och andra stora fastighetsrenoveringsprojekt som bara drar iväg. Ni har bränt alla tänkbara kalkyler hittills. Ni har gått över med över 2 miljarder kronor på fastighetskontoret och idrottsnämnden på investeringar i er egen budget. Det kallar jag ett stort misslyckande.

Anförande nr 74

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Jag ska glädja presidiet genom att fatta mig mycket kort och yrka bifall till den reservation som vi lagt tillsammans med Moderaterna och Centern i kommunstyrelsen. Där föreslår vi att genomförandebeslutet ska revideras dels för att garantera förskole- och skolplatser i området, dels för att Gula villan ska bevaras.

Anförande nr 75

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Miljöpartiet välkomnar denna plan som medger 770 bostäder, förskola etcetera. Bromma stadsdelsförvaltning och -nämnd har hela vägen varit väldigt tydliga med att det behövs både förskolor och skolor, och särskilt skolor, i området. Det är någonting som

vi tryckte väldigt hårt på i vårt remissvar. Där fanns det inga tveksamheter om att vi inte ville godkänna någonting om det inte fanns garantier för att skola var ordnat. Tack och lov har vi tagit fram en kommande temporär lösning för skolbehovet, och det ligger även i pipeline en permanent skola i närområdet. Jag känner mig trygg med att vi kommer att lösa skolsituationen, som har varit väldigt besvärlig i de här delarna av Bromma. Valsverket ligger där, och vi ska arbeta vidare med det.

När det gäller Gula villan vill jag verkligen uttrycka att vi i Miljöpartiet tycker att det är viktigt att vi genomför en flytt av den. Egentligen borde den få ligga kvar där den ligger, för då skulle den dela upp den här stora väggen av bebyggelse. Men nu ser planen ut som den gör, och då är det väsentligt att vi lägger pengarna på resurser för att flytta en kulturhistoriskt viktig byggnad som ger lite charm åt området när det ska exploateras så pass hårt som det ändå handlar om. Vi vill se den lösningen att man flyttar Gula villan främst inom detaljplaneområdet. Om inte annat måste man hitta en annan plats. Vi tycker att det är väsentligt.

Anförande nr 76

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Sverigedemokraterna ansluter sig till Alliansens reservation. Jag ska hålla mig kort. Det är bra att vi värnar våra kulturbyggnader och inte minst att vi planerar hållbart när vi bygger nya bostadsområden och planerar för skolplatser, idrottshallar och så vidare. Det här tar Alliansens reservation upp på ett föredömligt sätt.

Bifall till Alliansens reservation!

Anförande nr 77

Borgarrådet L a r s s o n (M): Eftersom Erik Slottnér var så kortfattad tänkte jag att jag kunde ta lite av tiden i anspråk. Jag tycker att det får vara någon ordning, Cecilia Obermüller och Miljöpartiet. Det är jättebra att ni har den uppfattningen, men ni sitter ändå i majoritet. Ska ni skriva fram ett ärende som är ofullständigt eller ska ni sätta er prägel på den här majoriteten? Det går inte att gå upp i talarstolen eller komma med ett särskilt uttalande i någon nämnd stup i kvarten och säga: Egentligen tycker vi som ni, men vi måste hålla ihop den här majoriteten.

Vad gör ni då för nytta i den här majoriteten? Ni måste väl ändå se till att skolfrågan kommer med. Ni måste se till att frågan om Gula villan nämns i överenskommelsen. Nej, Cecilia, ni kan inte hålla på så där hur länge som helst.

Anförande nr 78

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Vårt särskilda uttalande talar om att flytta Gula villan, och våra förvaltningar kan läsa.

§ 15 Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter

Anförande nr 79

M i c k e S e i d (MP): Fru ordförande, ledamöter, stockholmare och press! Mänskliga rättigheter är en förutsättning för en fungerande demokrati. Rättigheter till sitt eget språk är extra viktigt när du tillhör en minoritet.

Vintern 1903 kom den då 18-åriga och papperslösa Sara Alexandrovich från pogromernas Tsarrysland och flyttade in på 72:an på Skånegatan. Jag minns Sara som en snäll men lite sträng gammelmormor som efter mer än 60 år i staden fortfarande helst talade jiddisch med oss i familjen oavsett om vi kunde svara henne på samma språk eller inte.

I dag, 2018, är de nationella minoriteternas rättigheter en självklar del av stadens arbete med att värna de mänskliga rättigheterna. Det var de inte på 60-talet. Att nu berörda stadsdelsnämnder tillsammans i samarbete med kulturnämnden, utbildningsnämnden och äldrenämnden ska uppmärksamma och uppmuntra initiativ från de nationella minoriteterna när det gäller språkliga och kulturella insatser i deras verksamheter som stärker och utvecklar de nationella minoritetsspråken är något som vi i landets huvudstad i dag ska vara mycket stolta över.

Det gläder mig därför stort att alla barn i staden som talar jiddisch, samiska, romani, finska och meänkieli nu kommer att ges goda förutsättningar för att om femtio år samtala med sina gammelmormödrar.

Jag och Miljöpartiet yrkar alltså bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 80

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Kristdemokraterna har reserverat sig i det här förslaget. Det gör vi naturligtvis inte för att vi är elaka eller vill strypa någon språkgrupps rätt att utöva sitt språk, kultur eller något annat, men vi tycker att innehållet i det här ärendet innebär ett offentligt åtagande som går utöver det som man som medborgare kan förvänta sig av det offentliga. Vi menar att mycket av det som står i ärendet skulle kunna skötas av frivilligorganisationer i samarbete med staden.

De personer vi pratar om behärskar det svenska språket, varför rätten till förskola, äldreomsorg och tolkservice på sitt ursprungsspråk är att dra det offentliga åtagandet alltför långt enligt vårt sätt att se det. Att staden genom riktade bidrag kan stödja olika typer av verksamheter såsom träffpunkter för äldre och fritidsverksamheter för yngre för de här minoritetsgrupperna är helt naturligt och helt rätt. Genom LOV-systemet och skolpengssystemet kan vilken grupp som helst egentligen som följer de lagar och riktlinjer som finns på områdena driva äldreomsorg och skolverksamhet med en inriktning på respektive språkgrupp. Det är också något helt naturligt och någonting som vi kristdemokrater drivit igenom både i LOV och i skolpengssystemet. Men vi menar att det offentliga åtagandet bör stanna där genom olika valfrihetslagar och genom civilsamhället och samarbete mellan staden och civilsamhället.

Av den anledningen väljer vi att yrka avslag på förslaget till beslut med hänvisning till det ersätтарыttrande som vi har lagt fram i kommunstyrelsen.

(O r d f ö r a n d e n : Det är bara ett yttrande och inget förslag, om du inte kommer med ett nytt förslag nu. I så fall vill vi ha det skriftligt.)

Anförande nr 81

Borgarrådet L i v h (V): Minoritetsfolkens rättigheter finns både i olika FN-dokument och i EU-dokument. I Sverige har vi fem erkända minoriteter. Då måste man, i alla fall om man vill följa de internationella konventioner som finns genom Köpenhamnskriterierna och andra internationella konventioner, ge våra nationella minoriteter de rättigheter som de har rätt till. Och det är inte någon sorts present. Nu är det ju så i Europa att det finns olika folk inom nationalstaterna. Det är inte små grupper hit och dit som ska få lite bidrag, utan det är olika folk som har specifika rättigheter enligt olika internationella konventioner. Det handlar inte om att man inte kan språk, utan det handlar om att få bevara sitt ursprungsspråk.

Anförande nr 82

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Nu fick jag två repliker. Jag börjar med ordförandens replik. Jo, det är ett ersättyttrande, men det är utformat som ett förslag till beslut. Det står att om jag hade haft rösträtt skulle jag rösta enligt följande. Det är ett förslag till beslut, och jag yrkar bifall till det.

Till Ann-Margarethe Livh vill jag säga att när man läser Mina synpunkter kan man se det inte riktigt är en rättighet heller, för ska rättigheterna vad gäller förskola och äldreomsorg kunna uppfyllas måste språkkunskapen finnas. Du sätter ändå vissa restriktioner på vad som krävs för att rättigheterna verkligen ska bli rättigheter. Jag menar att det finns olika sätt att bevara och utveckla språk. Det är inte så att man förbjuder människor att tala språken bara för att man inte garanterar förskola och äldreomsorg på det språket. Jag tycker att träffpunkter för äldre i samarbete med civilsamhället och fritidsverksamheter i samarbete med och gärna med ekonomiskt stöd från staden till civilsamhället är tillräckligt för att uppfylla de här kriterierna.

Anförande nr 83

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Fru ordförande! Som ansvarig för mänskliga rättigheter och nationella minoriteter är jag väldigt stolt över att vi i kväll ska klubba nya riktlinjer för stadens arbete med nationella minoriteters rättigheter.

I tider när nationalismen och idén om ett språk, en kultur och en religion växer sig allt starkare behöver vi visa på den mångfald som Sverige består av. Politiken har en otroligt viktig uppgift att bevaka landets urfolk och nationella minoriteter samt stå upp för idén om ett öppet samhälle. Senast förra veckan nåddes vi av beskedet att judiska församlingen i Umeå har tvingats lägga ned efter upprepade hot från nazister. I början av maj fick Sveriges regering ta emot kritik från FN:s rasdiskrimineringskommitté för kränkningar av minoriteters rättigheter och samers särskilda rättigheter som urfolk.

I Stockholm ska sverigefinnar, tornedalingar, samer, romer och judar kunna växa och åldras utan att göra avkall på sin identitet, sitt språk och sin kultur. Kommunen ska aktivt främja revitalisering av de nationella minoritetsspråken och -kulturerna. De här riktlinjerna blir ett stadsövergripande styrdokument som stakar ut riktningen för det fortsatta arbetet med mänskliga rättigheter och minoriteter särskilda rättigheter.

En förutsättning för en framgångsrik minoritetspolitik är att minoriteterna själva får komma till tals. Därför ska vi stärka och ge större tyngd åt stadens samråd så att de kan framföra sina behov och krav direkt till stadens högsta politiska ledning, kommunstyrelsen.

Genom riktlinjerna tydliggörs bland annat rätten till utbildning, rätten till kultur och rätten till sitt språk. Att lära sig sitt modersmål är inte att bara en rättighet, utan det är en fråga om överlevnad för många folk.

Synligheten på stadens kulturinstitutioner ska öka. Att få erkännande för sitt folks historia och kultur är viktigt för möjligheterna att växa upp med en stark självkänsla. Det är dessutom viktigt för oss alla att bredda bilden av vårt gemensamma kulturarv.

Stockholms stad är sedan 2010 förvaltningsområde för finska, vilket ger starkare rätt till bland annat förskola och äldreomsorg på sitt eget språk. Från och med 2019 hoppas vi få ansluta oss till förvaltningsområde även för samiska och meänkieli. Det kommer att ställa krav på kompetensutveckling och rekrytering av fler medarbetare med kunskaper i de nationella minoritetsspråken.

Stärkta rättigheter ställer också krav på stärkt information. Därför ska staden kontinuerligt arbeta för att höja kunskapen om vilka rättigheter minoriteterna har. Med de här riktlinjerna höjer vi ambitionsnivån.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 84

T o b i a s J o h a n s s o n (V): Ordförande! Vi i Vänsterpartiet ser detta som ett viktigt första steg för att stärka de nationella minoriteternas rättigheter. I Sverige finns ungefär 600 000–800 000 människor som ingår i de här olika grupperna, och ca 100 000 av dem bor i Stockholm. Med detta kan vi stärka och skydda minoriteternas rättigheter till språk och kultur.

För Vänsterpartiets räkning vill jag yrka bifall till Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter.

Anförande nr 85

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Visionen om ett Stockholm för alla kräver att vi hela tiden arbetar för att säkerställa att de som bor i Stockholm har möjlighet att förverkliga sina drömmar och sina liv. Under den här mandatperioden har vi intensifierat arbetet för att nå upp till och stärka de mänskliga rättigheterna. Förslaget på riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter syftar till att Stockholm ska höja sina ambitioner ytterligare. Vi ska både leva upp till minoritetslagstiftningen och sträva efter att göra mer. De nationella minoriteternas inflytande och delaktighet i staden ska stärkas. Det är ett samhälles plikt att göra sitt för att möjliggöra att även minoriteters kultur kan bevaras och utvecklas.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 86

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Fru ordförande! Liberalerna yrkar också bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut. Oavsett vilken tid vi lever i är detta oerhört

viktigt. Vi måste ta steg framåt för de rättigheter som många inte har fått, och i dagens läge är det än viktigare. Jag tycker att det är viktigt att vi i den här salen är eniga om att de här frågorna måste få ta stor plats och om vilken stor betydelse de har för vår framtid.

§ 16 Strategi för romsk inkludering 2018–2022

Anförande nr 87

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Fru ordförande! När jag pratar med romer i Stockholm får jag höra berättelser om hur antiziganismen satt djupa spår i deras liv. En del vågar inte använda sitt riktiga namn på arbetsintervjuer, och en del hittar på att de kommer från ett annat land för att slippa berätta att de är romer. Kvinnor som använder traditionell klädsel drabbas många gånger hårdast på grund av sin synlighet samtidigt som kvinnor och flickor lever med en dubbel utsatthet på grund av sitt kön.

Alltför länge har antiziganism och diskriminering varit vardag för romer i Sverige. Så sent som på 60-talet fördes kampen för skolgång och bostäder. Så sent som för några år sedan bevitnade vi Skånepolisens romregister. Runt om i världen, och även här i Sverige, ser vi hur romers mänskliga rättigheter gång på gång sätts på undantag. Nationalistiska krafter eldar på den århundraden gamla rasismen mot romer. Det är hög tid för förändring.

Därför är Stockholms stad sedan 2016 utvecklingskommun för romsk inkludering. Vi har intensifierat arbetet för att kartlägga hinder och stärka arbetssätt som främjar romers mänskliga rättigheter. Resultatet är bland annat den här strategin som syftar till att undanröja hinder och stärka arbetet med romers rättigheter som nationell minoritetsgrupp. Arbetssätt som särskilt gynnar romska kvinnor, barn och unga är prioriterade.

Strategin har fyra fokusområden. Den första är rätten till egen försörjning, den andra är rätten till utbildning, den tredje är rätten till kultur och den fjärde är rätten till social omsorg och trygghet.

Med en stadsövergripande strategi får stadens verksamheter tydliga och konkreta åtaganden för de närmaste fem åren för att stärka romsk inkludering. Arbetet ska präglas av romsk delaktighet och egenmakt. Efter remissrundan har vissa språkliga justeringar och förtydliganden gjorts. Tillsammans med stadens riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter tar vi nu ytterligare ett steg för att stärka de mänskliga rättigheterna i Stockholms stad.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 88

E w a L a r s s o n (MP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag är en stolt miljöpartist och en stolt ordförande från Skarpnäck som i dag får vara med och fatta beslut om den här strategiinriktningen. Först vill jag lyfta fram det inkluderande arbetssätt som strategin för romsk inkludering 2018–2022 jobbat fram i. Det är också vägen till beslut som har betydelse. Det vill jag göra inte bara för att min stadsdel, Skarpnäck varit med, utan för att alla proffsen, de olika organiserade romska föreningarna, varit med. Nu är inte alla romer organiserade, men vi möter dem i stadsdelen och vi kan där lokalt fortsätta att fånga in synpunkter.

Ansvar för uppföljning av strategin läggs nu på kommunstyrelsen som ska samråda med de romska sakkunniga och det romska civilsamhället, det som vi möter lokalt. Återrapportering ska göras i stadens styr- och ledningssystem.

I Moderaternas särskilda uttalande står det att det tidigare varit ett problem att romska barn inte kommit till skolan. Jag menar att det är ett stort problem när barn inte kommer till skolan oavsett etnicitet, men när det gäller de romska barnen har Skarpnäck anställt två romska kvinnor för uppsökande verksamhet i familjer med barn som inte kommer till skolan. Detta är ett pågående arbete. Det är på intet sätt klart, men strategin fungerar bra. Allt fler barn kommer till skolan.

M säger också att det finns ett utbrett drogmissbruk inom gruppen. Hur vet M det? Det finns ett drogmissbruk som staden ännu inte kommit till rätta med i olika stadsdelar och bland olika unga människor och olika unga vuxna. Men hur vet M att just romer skulle sticka ut här?

Jag vill särskilt lyfta fram strategins fokus på att integrera just kvinnor och barn, så att jämställdhet och barnperspektiv blir tydligt och så att det kommer att prioriteras att det ska styra utvecklingen. Vi har sett att det här är en framgångsrik modell i Skarpnäck. Det är lättare att nå mål, och nu ska vi följa upp detta.

Jag yrkar bifall till strategin.

Anförande nr 89

T i n a K r a t z (V): Fru ordförande, kommunfullmäktige! Jag kommer också från Skarpnäcks stadsdelsnämnd och instämmer i det som Ewa Larsson precis sade. Där har vi arbetat länge med den romska inkluderingen och gjort det på ett mycket bra sätt. Vi i Vänsterpartiet ser med glädje på den här strategin som nu antas. Det är ett första mycket bra och viktigt steg för att skapa ett romskt inkluderande i staden.

Det är jättebra att vi pekar ut utbildningen som en viktig fråga här. Det är via utbildning som vi kan ge fler romer möjlighet att få tillgång till arbetsmarknaden. Vi pekar även ut skolorna. Det är, precis som Ewa säger, att det finns väldigt bra sätt att arbeta för att få fler barn att komma till skolan. Där kan man ta lärdom av det arbetssätt som familjehandläggarna i Skarpnäck har jobbat på.

Jag vill också peka på vikten av kultur. I vårt kulturhus i Skarpnäck har vi låtit oss präglas väldigt mycket av den romska kulturen. Vi har firat den internationella romadagen med mera.

Jag vill också passa på att säga att det här är ett bra första steg, men vi har långt kvar att gå. Vi har en massa saker kvar att göra. Det finns brister i tilltron från den romska minoriteten, och vi har mycket kvar att göra för att verkligen kunna erbjuda romsk modersmålsundervisning i skolorna. Där skulle vi kanske kunna fundera på hur vi kan utbilda romer till barnskötare i förskolorna och kanske också ha kurser i modersmålsutbildning för att säkerställa det. Vi har romer i staden som har möjlighet och kapacitet att lära ut det om de får rätt utbildning. Det finns många fler saker, och jag kan tycka att vi också skulle vara tydligare. Samrådet förstärks nu på många sätt, men vi kan också utveckla samrådsfunktionerna ännu mer.

Men jag ska inte klaga så mycket. Vi är framför allt nöjda med att vi har tagit det här steget och ser fram emot hur vi kan utveckla detta, gå vidare genom utvärderingar och komma ännu längre genom fortsatt arbete och kanske ha en romskt inkluderande stad 2030.

Anförande nr 90

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Fru ordförande! Vi yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag. Stockholm har varit utvecklingskommun för romsk inkludering sedan 2016. Oavsett vilken majoritet det har varit i Stockholm har man i mer än 30 år på olika sätt försökt jobba för romsk inkludering. Jag tycker att man måste vara ärlig och säga att vi inte har lyckats med det. Då skulle det inte se ut som det gör i dag. Därför är den här strategin viktig.

Inte minst den vitbok som togs fram när liberalen Erik Ullenhag var integrationsministern visar hur vi har behandlat romer i Sverige. Det var förfärliga saker som kom fram. Det var många som visste om det, men här fick man svart på vitt på det.

Det är bra att den här strategin finns nu, för då drar vi åt samma håll under fem år. Det är viktigt att man gör utvärderingar kontinuerligt. Det är bra att strategin lyfter fram utbildning som en särskilt viktig faktor. Utbildningen är en förutsättning för romer och romska barn som precis som för andra. För dem är den en förutsättning för att långsiktigt förändra livsvillkoren i dag och för kommande generationer. Romska barn omfattas av samma skolplikt som alla andra. Ni kanske har lyckats bra i Skarpnäck, och det är jättebra. Det kan många dra lärdom av, men det har varit svårt att få många barn till skolan. Det beror mycket på att föräldrarna inte har förtroende för skolan och på att skolan inte har kunnat hantera detta och skapa förtroende.

Det är jättebra att staden har en gemensam plattform för att säkerställa romers mänskliga rättigheter, men det gäller verkligen att det här inte blir en pappersprodukt. Vi har alldeles för många pappersprodukter. Vi har skrivit väldigt bra saker i dokument, men det här är verklighet och måste bli på riktigt. Därför måste det följas upp, och man måste hålla i och hålla ut tills det inte behövs längre.

Anförande nr 91

P e r O s s m e r (-): Fru ordförande! Det är en komplicerad sak att tala om romer. Vi vet att romerna utvandrade från norra Indien på 1200-talet. De syntes första gången i Sverige på 1520-talet. Viktor Rydbergs bok *Singoalla* förlade handlingen några århundraden för tidigt. Från ungefär första världskriget var det totalt stopp för invandring av romer. Sedan började det med finska romer på grund av arbetsmarknadslagstiftning, och sedan kom centraleuropeiska romer.

Vi är faktiskt överens om att det är svåra förhållanden för romer i många länder. När jag arbetade på Balkan i min ungdom såg jag byar för romer i Serbien till exempel, och hade man inte sett skrotbilarna och tv-antennerna skulle man trott sig tillbaka ungefär 200 år i tiden.

Men det som saknas i det här förslaget till beslut, som i alla utredningar som ska följas av ett beslut, är erfarenhetsuppföljning och analys. Efter den stora statliga zigenarutredning – den hette så – som kom 1954 har Stockholm haft, och man hade

det tidigare, olika program för att integrera romer. De har inte varit så framgångsrika. Och senare fick den romska skolan stänga.

Beslutet handlar om romsk inkludering. Man kan ju fråga sig varför romerna inte har absorberats i det europeiska folkhavet. Det är väl så att de har haft sin egen kultur. Det gäller också om vi tittar på judarna i historien. Efter Theodor Herzls bok *Der Judenstaat* flyttade många kring förra sekelskiftet till det som i dag är Israel. De hade absolut ingen önskan att överge sin egen kultur eller sin religion.

Man kan titta på många frågor här. Moderaterna har i sitt uttalande försiktigt nuddat vid några problem. Det är barnäktenskap, drogmissbruk och brottslighet. Den strategin som nu föreslås är egentligen bara en revidering av vad som tidigare beslutats under alla år. Det tycks finnas en allmän trötthet i förvaltningen. Det är alltså samma vin fast i nya läglar. Jag tror att vi kommer att höra samma frågor i staden 2022.

Jag borde naturligtvis ha varit konsekvent och yrkat på återremiss för att få en bättre utredning och analys, men på grund av samma trötthet yrkar jag ändå bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 92

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Jag ska börja med att säga att om man strävar efter att göra det som den här strategin önskar, det vill säga inkluderar olika grupper, i det här fallet den romska befolkningen, är det vår att uppfattning att vi också måste bli betydligt tydligare än vi är i dag med vad som krävs för att man ska kunna känna sig inkluderad i majoritetssamhället. Jag tror att just därför ska fokus ligga mer på vad som krävs från de här människorna för att de ska kunna bli en del av samhället och känna sig inkluderade i stället för att hitta särlösningar för de här grupperna.

Om vi har den utgångspunkten att vi på ett tydligare sätt visar att det är så här vi lever i Sverige och att om man följer detta har man också alla möjligheter att bli en del av det svenska samhället. Då kommer man per automatik också att känna sig inkluderad.

Med det sagt skulle jag vilja säga att den här strategin är överflödigt. Den behövs inte. Låt det i stället gälla i den större delen av verksamheten i staden att man tydligt ska gå ut till grupper som man anser står långt från samhället och tala om att det är detta som krävs för att de ska bli en del av den svenska sammanhållningen och en del av majoritetssamhället. Det är vår syn på hur man bygger ett hållbart samhälle. Man ska inte hitta särlösningar för vissa grupper, utan det ska vara tydliga krav. Vi har alla lika rättigheter och skyldigheter.

Sverigedemokraterna yrkar avslag på beslutspunkten.

Anförande nr 93

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Fru ordförande! Om Sverigedemokraterna hade fått bestämma hade vi fortsatt med den assimileringspolitik som uppenbarligen inte har lett oss framåt för att romer ska kunna få sina rättigheter tillgodosedda.

Det du pratar om är ju just att alla ska behandlas lika, men för att alla ska få lika tillgång till sina rättigheter behöver man se till att det blir ett jämlikt utfall av rättigheter. När vi ser att vissa grupper inte får det måste vi satsa särskilt mycket på dem. Det är därför vi tar fram en strategi för att stärka romers tillgång till sina grundläggande mänskliga rättigheter. Det är skillnad på ett rättighetsbaserat arbete och assimilering, som SD förespråkar.

Anförande nr 94

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Jag vet faktiskt inte riktigt vad du talar om. Vi talar ju ändå om människor som är svenska medborgare, och då har man lika rättigheter och skyldigheter. Förekommer det någon typ av diskriminering i den kommunala eller offentliga verksamheten får man gå den rättsliga vägen för att ta itu med de problemen. Vi kan inte bygga ett samhälle där vi har särlösningar för vissa grupper, utan det ska vara lika rättigheter och skyldigheter för alla som är svenska medborgare. Det är så vi bygger ett hållbart samhälle. Jag tycker också att vi har sett, inte minst under de senaste fyra år med er politik där ni gärna lägger extra pengar på vissa grupper eller socioekonomiska svaga områden, att utvecklingen går åt fel håll. Det är inte rätt väg att gå, utan vi behöver helt enkelt ett nytt synsätt och en ny politik på det här området.

Anförande nr 95

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Visionen om ett Stockholm för alla kräver att vi hela tiden arbetar med att säkerställa att alla som bor i Stockholm har möjlighet att förverkliga sina drömmar och sina liv. Tyvärr kan vi konstatera att antiziganism och diskriminering fortfarande är vardag för många romer. Det måste bli stopp för det. I vår stad ska alla få sina rättigheter tillgodosedda.

Stockholm är sedan 2016 utvecklingskommun för romsk inkludering och kommer att fortsätta att vara det i ytterligare två år. Ett viktigt steg i arbete för att stärka romers rättigheter har varit att förvaltningar och representanter för den romska minoritetsgruppen identifierat de hinder som påverkar romers tillgång till sina rättigheter. Resultatet är strategin med fokusområden som syftar till att undanröja dessa hinder och stärka arbetet med romers rättigheter som nationell minoritetsgrupp. Med den stadsövergripande strategin får stadens verksamheter tydliga och konkreta åtaganden för de närmaste fem åren för att stärka romsk inkludering.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

§ 17 AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder inom Kämpinge 2, Tensta

Anförande nr 96

Borgarrådet L i v h (V): Fru ordförande! Jag vill bara väldigt kort yrka bifall till vårt förslag där den här majoriteten envist fortsätter att bygga bort bostadsbristen. Nu kommer vi att bygga 174 hyreslägenheter i Tensta. Det blir ett välbehövligt tillskott när det gäller hyresrätter i Stockholms stad.

Jag yrkar bifall till det förslaget.

§ 18 AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder vid Valla Södra, Årstafältet

Anförande nr 97

Borgarrådet L i v h (V): Även här vill jag mycket kort yrka bifall till förslaget som ger oss 170 nya hyresrätter i Årsta. Det är 170 av de 123 000 bostäder som vi i vår majoritet nu har på planeringsstadiet.

Jag yrkar alltså bifall till det förslaget.

§ 19 Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018–2022

Anförande nr 98

Borgarrådet B j u g g r e n (S): I april 2013 antogs det senaste idrottspolitiska programmet för Stockholms stad här i vår rådsal. Det var ett program som samtliga partier då ställde sig bakom. Nu är det dags igen. I dag ska vi anta ett nytt idrottspolitiskt program som ska gälla 2018–2022.

Jag hoppas att ni alla känner att idrott och motion är betydelsefullt för stockholmarna, för stadens barn och ungdomar som finner glädje, spänning, gemenskap och sammanhållning i sitt idrottande, för föräldrar som både kan motionera själva och se sina barn utvecklas och växa och för alla motionärer som njuter av Stockholms öppna natur och vatten i badet på somrarna eller som snö och is på vintrarna.

I dag har vi runt 500 idrottsföreningar bestående av större eller mindre idrotter i staden. Vi har ett rikt idrottsliv, och det är jag som idrottsborgarråd såklart stolt över. Trots detta ser vi att ungefär hälften av våra barn och ungdomar i högstadiet och gymnasiet inte är fysiskt aktiva. Vi ser också att skillnaden i fysisk aktivitet i Stockholm löper både mellan olika delar av staden och mellan pojkar och flickor. Hos barn och vuxna med funktionsnedsättning ser man betydligt mindre fysisk aktivitet än hos andra. Det är detta som det här programmet tar sitt avstamp i för att tydliggöra att jämställdhet och jämlikhet såväl som tillgänglighet ska genomsyra alla områden vare sig det gäller föreningslivet, spontanidrotten eller våra egna anläggningar.

Ambitionsnivån höjs. Programmet synkroniseras med stadens framtagna evenemangsprogram eftersom vi ser att evenemang som arrangeras i staden erbjuder ett mervärde i sig men också lockar fler barn och ungdomar till olika idrotter. I det reviderade programmet som läggs fram i dag lägger vi också större fokus på simkunnskap eftersom det är en livsviktig kunskap som räddar liv. Parallellt med det ska vi också prova att ha avgiftsfria simskolor på flera platser under sommaren.

Programmets ambition är att ytterligare förtydliga och förbättra tillgängligheten till motion och idrott genom att stärka spontanidrotten eftersom vi vet att många stockholmare vill ut och motionera på egen hand. Därför måste vi kunna erbjuda bra och tillgängliga ytor, gärna dygnets alla timmar. Var man än bor i staden ska man inom rimligt avstånd kunna idrotta eller motionera eller göra bådadera.

En del anläggningar ska vara särskilt anpassade för personer med olika typer av specifika funktionsnedsättningar. Ett sådant exempel är att vi nu i staden har en första spelplan för blindfotboll, och vi behöver fler av den typen av anläggningar även om huvudsyftet är att alla anläggningar ska vara tillgängliga för alla.

Jag vill avsluta med att tacka alla ledamöter, ersättare och parter i idrottsnämnden för att vi återigen har kunnat ta fram ett sådant här viktigt program där vi fastslår ambitionerna för Stockholms idrottsliv gemensamt. Sedan kan vi diskutera många andra frågor, men vi kan vara eniga om att Stockholm ska vara en stad för alla när det gäller idrott och motion.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 99

Mariana Moreira Duarte (MP): Ordförande, ledamöter! Vi är stolta över det nya förslaget till idrottspolitiskt program. Det återspeglar hela nämndens ambitioner. Det är betryggande att programmet är ett gemensamt beslut och därmed långsiktigt.

Programmets fokus handlar framför allt om att långsiktigt prioritera medel för ett jämlikt och jämställt idrottande och att specificera ansvaret för olika instanser på området. I programmet fastställer vi ett fortsatt fokus på flickor med utländsk bakgrund då vi ser att de nås allra minst av kommunala idrottssatsningar i dag.

Den främsta förändringen gäller åldrarna. Vi ser en tydlig trend där barn börjar träna tidigare men också slutar tidigare. Lågstadiebarn i Stockholm idrottar i hög utsträckning. Därför är det nya programmet mer inriktat på åldrarna när barn slutar idrotta.

Ett tillägg i programmet är en text för att underlätta för elitsatsningar. Det är önskvärt med fler förebilder inom Stockholmsidrotten som kan öka idrottandet totalt. Staden ska bidra i den utsträckning det är möjligt för att möjliggöra för de ungdomar i åldrarna 16–20 år som vill satsa på sin idrott att göra det. Det är ett mycket viktigt program som fastställer de viktigaste penseldragen i Stockholms stads idrottspolitik.

Jag vill därmed yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 100

Bosundin (M): Fru ordförande, kommunfullmäktige! Det här är ett viktigt program som det finns en stor och bred enighet om. Det finns ett program från den förra mandatperioden, och nu har vi ett nytt program med en del justeringar och utvecklingar som vi moderater yrkar bifall till.

Jag vill peka på några saker som är viktiga när det gäller idrott och som påverkar mycket mer än man tror i samhället. Det är viktigt med idrott för en bättre folkhälsa. Det är bättre för integrationen. Det är ett av de områden som fungerar allra bäst för att integrera människor. Det handlar om ledarskap och ta fram framtidens ledare bland de ungdomar som deltar i idrotten. Föreningslivet är också en nyckel för att befästa demokrati och andra saker. Och man ska inte glömma att trygghetsfaktorn är mycket viktig speciellt i ytterstadsområdena. Ju fler som idrottar och ägnar sig åt aktiv idrott, desto fler kommer att verka för en större trygghet i våra bostadsområden.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

§ 20 Stockholms stads strategi för det rörliga friluftslivet 2018–2022

Anförande nr 101

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag gissar att ni alla som sitter här är vana att ha många bollar i luften samtidigt och att ni vet, precis som jag, hur intensivt det kan vara med politiska uppdrag. Därför är det viktigt att ha sina andrum. För mig, som för många stockholmare, innebär skogen och naturen avkoppling. När jag kan snöra på mig mina joggingskor och ge mig ut i Vinterviken eller i något av stadens större naturområden kan jag rensa mina tankar, komma på nya idéer och helt enkelt ladda batterierna för att orka fortsätta att kämpa för att idrotten i Stockholm ska få lite bättre förutsättningar. Jag vill att fler ska få känna det lugnet och den glädjen.

Den här strategin för det rörliga friluftslivet tydliggör stadens mål och ambitioner med just friluftslivet. Riktlinjerna ska vägleda stadens arbete och bidra till att fler stockholmare kan få upptäcka vilka möjligheter som faktiskt finns i vår stad. Vi ska förbättra informationskampanjerna och den digitala kommunikationen och ha ett tydligare skyltprogram på plats så att synligheten stärks. Samverkan med olika aktörer både i och runt staden kommer att bidra till en större samsyn och förhoppningsvis ett bättre samarbete. Arbetet med tillgänglighetsanpassning måste fortsätta även här så att alla känner sig inkluderade och välkomna även det fria idrottslivet i vår stad.

Stockholm är en fantastisk, urban storstad som är både omgiven och penetrerad av vacker natur. Våra gröna oaser och tillgången till vatten skapar fantastiska möjligheter för just rekreation och rörelse.

Våra utegym och motionsspår är också viktiga delar som våra medborgare uppskattar även om de är mer tillrättalagda. Den här strategin pekar också ut dem som viktiga att tillgängliggöra för fler stockholmare.

Det här är första gången som vi tar ett helhetsgrepp om just friluftslivet, och det är ett viktigt komplement till det idrottspolitiska program som vi precis har antagit. Även detta friluftsprogram har arbetats fram i bred enighet i idrottsnämnden. Jag är väldigt glad att vi kan peka ut detta som en viktig utveckling av Stockholms stad och se till att våra gemensamma ytor kommer alla stockholmare till del.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget med den utdelade bilagan, precis som ordföranden nämnde, så att det antligen blir rätt strategi som antas.

Anförande nr 102

B o S u n d i n (M): Fru ordförande, fullmäktige! Jag yrkar också bifall till kommunstyrelsens förslag inklusive den komplettering som har delats ut till fullmäktige i dag. Precis som tidigare har sagts fungerar inte alltid byråkratiska och elektroniska system. Det var därför ärendet blev återremitterat förra gången, och nu tycker vi också att det är bra att vi antar denna friluftsstrategi.

Den är som sagt ett viktigt komplement till det idrottspolitiska programmet. Den bygger också på att det är en fördel om fler människor rör på sig och motionerar. Det handlar framför allt om en grupp som vi inte har talat så mycket om, nämligen pensionärer, seniorer och folk som är över 70 år. Om de rör sig och får större möjlighet

att motionera är det bra för hälsan, och det minskar risken för sjukdomar. Vi pekar också på ett antal andra grupper som blir väldigt specifika i den här friluftstrategin som kompletterar idrottsprogrammet. Det är speciella grupper som ungdomar i våra ytterstadsområden, funktionsnedsatta med flera. Därför är det viktigt att vi antar den här strategin i dag.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 103

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Jag vill börja med att säga att vi har provat detta med att lägga mer pengar och resurser på så kallade socioekonomiskt svaga områden. Med facit i hand skulle jag vilja säga att vi inte har sett något direkt positivt resultat av det. Slutsatsen är helt enkelt att det inte handlar om pengar. Det är inte mer pengar som personer i socioekonomiska svaga områden behöver, utan det är någonting annat som behövs. Det behövs en ny politik. Jag tycker också att det på många sätt är Sverigedemokraterna som står för den nya politiken. Ni fortsätter i gamla hjulspår, och det fungerar inte riktigt.

Sverigedemokraterna yrkar att ärendet återremitteras igen och att man stryker de delar som talar om att man ska prioritera grupper med lägre socioekonomisk bakgrund.

Anförande nr 104

M a r i a n a M o r e i r a D u a r t e (MP): Ordförande, och kommunfullmäktigeledamöter! Det är väldigt bra att vi nu lägger fram en strategi för rörligt friluftsliv. Ökat stadsnära friluftsliv är ett bra sätt för att öka utbudet av rörliga aktiviteter i Stockholm. Det är ett prisvärt och roligt sätt för att öka folkhälsan. Strategin påminner om det idrottspolitiska programmet på så vis att den i huvudsak pekar ut nuvarande utmaningar samt ansvarsfördelningen för att lösa dem.

Vi i Miljöpartiet är oerhört glada för den samsyn som funnits i idrottsnämnden kring dessa viktiga åtgärder och hoppas att det kommer att synas även under nästa mandatperiod när det ska prioriteras i budgeten. Strategin stärker det rörliga friluftslivet och lägger ett tydligt ansvar på idrottsnämnden att ta fram mallar och stöd för hur stadsdelarna och andra markägare kan förvalta friluftsområden.

Tillgången till friluftsliv är ofta bättre i områden där folkhälsan är låg. I och med detta är det extra viktigt att den fysiska tillgängligheten ges stort fokus genom förbättrade entréer och tydligare skyltar. Ökad tillgänglighet och information är också ett sätt att uppmärksamma naturvärden även utanför direkta motionsområden.

Jag vill avsluta mitt anförande med ett citat från programmet: ”I Stockholm ska det finnas goda förutsättningar för att friluftslivet blir en del av livet!”

Med de orden vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 105

E w a L a r s s o n (MP): Ordförande och åhörare! Jag tycker att den här majoriteten verkligen har lyssnat på vad stockholmarna vill ha. Det handlar om det lugn och den glädje som Emilia berättade att hon känner när hon är ute och skaffar sig energi eller läker. Att röra sig fritt är att stödja det rörliga friluftslivet. Jag tycker att vi har satsat

ännu mer på att tillgängliggöra våra naturreservat under den här perioden. Vi har gjort det strategiskt, och vi gör det i kronor och ören.

När jag pratade om Nackareservatet i början av den här mandatperioden sade jag att det är 2 miljoner besökare där per år. På biologiska mångfaldens dag för ett par veckor sedan fick jag nya siffror från fastighetsförvaltningen. Det är 3 miljoner besökare per år. Stockholmarna gillar att komma ut i naturen.

I Skarpnäck har vi Stockholms största naturreservat i Flaten. Där har staden också gått in och stött civilsamhällets organisationer. Det pågår många olika aktiviteter där som är speciellt inriktade på socioekonomiskt svaga grupper. Vi tycker att det är så viktigt att de hittar ut till bad och fri lek, och det är gratis. Vi gillar att stödja och hjälpa till så att alla kommer med och kan hitta allt det fantastiska som vår stad har. Miljöförvaltningen har också gett ut en information om att den som vill ha tystnad, riktig tystnad, ska bege sig till Flaten.

§ 21 Handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden 2018–2019

Anförande nr 106

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande, ledamöter, stockholmare! Hemlösheten i Stockholm minskar år efter år. Under tolv års tid har antalet hemlösa personer minskat med 30 procent – det är nästan 1 000 personer – samtidigt som Stockholm ständigt växer. Det görs ett mycket bra hemlöshetsarbete i Stockholm på många sätt även om vi ska bli ännu bättre.

Men det finns en grupp där hemlösheten inte minskar utan tvärtom ökar, och det är gruppen barnfamiljer, det vill säga att där vi borde vara som allra bäst, där det handlar om barnen, går utvecklingen åt fel håll. Antalet barnfamiljer som har kontakt med socialtjänsten och som lever under osäkra boendeförhållanden uppgick år 2017 till 342 familjer och 718 barn. Bakom varje pinne i den här statistiken finns en liten människa. Vi måste agera, för de här barnens uppväxt går inte i repris. Det är här och nu för det enskilda barnet.

Att sakna en trygg boendesituation är förstås svårt för alla människor men inte minst för barn. Vi vet att osäkra boendeförhållanden påverkar barnens hälsa, deras möjligheter att delta i fritidsaktiviteter, deras trygghet och deras skolgång som är så oerhört viktig. Barnen känner otrygghet, utanförskap, stark oro och skam över den situation som de befinner sig i. De känner rädsla för att ta med sig kompisar hem.

Även barnens föräldrar drabbas förstås av att inte ha ett ordnat boende. Det blir svårare att söka jobb eller att bli frisk om man är sjuk. Det kan också vara svårare att vara bra föräldrar till sina barn.

Därför är jag väldigt glad att vi i dag tar ett mycket viktigt steg framåt genom handlingsplanen för barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden med en bilaga till stadens hemlöshetsprogram. Den här planen innehåller ett mycket tydligt barnperspektiv. Vi ska lyssna till barns egna röster, och vad barn säger ska ha betydelse. Planen lyfter också fram att vi måste jobba för att alla barn ska gå förskola och få förutsättningar att klara sin skolgång. I dag finns det barn som inte går i förskolan för att de flyttar runt för mycket. Det handlar om några av de barn i vår stad som skulle behöva en trygg förskola som allra mest. De behöver få gå i samma förskola med trygga vuxna i en trygg miljö.

Planen lyfter också vikten av att sätta in kompensatoriska åtgärder, exempelvis en stödfamilj för ett barn som behöver stabilitet. Dessutom utvecklas arbetet med stöd till föräldrarna för att familjerna ska komma vidare till eget boende.

Till sist fastslår planen tydligt att korta beslutstider för tillfälliga boenden ska undvikas så långt det är möjligt och att långsiktiga boendelösningar alltid ska eftersträvas. Det finns ingen evidens för att ständiga flyttar är bättre för en barnfamilj, tvärtom. Möjligheterna att ta sig vidare i en svår situation ökar när människor får lugn i sin boendesituation.

Därför har vi också i årets budget beslutat att avsätta 100 genomgångsbostäder som ska finnas inom SHIS riktade till just barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden. Arbetet med att få ut de här lägenheterna är redan igång, och det känns mycket positivt.

Men mer behöver göras. Utmaningarna är stora i vår stad när det gäller att ge alla barn ett tryggt hem, men vi tar också viktiga steg framåt. Med den här handlingsplanen ger vi socialtjänsten i staden bättre förutsättningar att göra sitt så viktiga jobb för de människor vi är till för, inte minst för barnen i vår stad. Det är viktigt, för barnens uppväxt går inte i repris.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 107

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Jag tycker att det här beslutsärendet är lite otydligt, Åsa Lindhagen. Jag vet inte om det är medvetet eller omedvetet. Jag tycker att det här är en jättebra politik. Vi ska självfallet hjälpa svenska medborgare som riskerar att hamna i hemlöshet. Jag skulle vilja att du svarar på några frågor. Kommer det här även att inkludera personer som är utländska medborgare? Kommer det att inkludera dem som vistas i Sverige illegalt? Vi måste ju värna barnen, precis som du sade, och vi ska inte uppmuntra föräldrar att stanna kvar i Sverige. Barnen måste få komma hem och gå i skolan. Mina frågor är helt enkelt: Innefattar det här även utländska medborgare och illegala invandrare? Kommer de också att få den här hjälpen?

Anförande nr 108

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ingen människa är illegal. Vi har en lagstiftning, och den sätter ramar för vad man får och inte får göra. Det är kommunens ansvar att ge insatser av olika slag till de stockholmare som bor i vår kommun och är kommuninvånare. Det är självfallet så att allt det som kommunen gör riktar sig till alla de kommuninvånare som har behov av de insatser som kommunen står för. Det är utgångspunkten. Sedan har vi också en yttersta nödhjälp bland annat enligt socialtjänstlagen. Det är en av de vackraste delar i svensk lagstiftning som handlar om att inga människor ska frysa ihjäl i Sverige. Inga människor ska hungra ihjäl i Sverige. Den lagstiftningen ska förstås också upprätthållas.

Svaret på de här frågorna är väldigt kortfattat, och det är att de här insatserna riktar sig till kommuninvånarna, precis som de alla flesta insatser som en kommun gör.

Anförande nr 109

A l e x a n d r a M a t t s s o n Å k e r s t r ö m (V): Ordförande, fullmäktige och åhörare! År 2017 var det 718 barn som saknade en fast adress i Stockholm. 718 barn är 718 barn för många. Vi kan inte ha barn som växer upp under sådana osäkra omständigheter i staden. Därför har den här majoriteten tagit flera steg framåt för att lösa detta. Det har handlat om att säkra upp 100 lägenheter årligen inom ramen för SHIS som ska gå till denna grupp och stärka det vräkningsförebyggande arbetet lokalt på socialtjänsten i stadsdelarna. Vi håller också på att se över förturssystemet så att fler kvinnor som utsätts för våld ska kunna få en lägenhet. Och nu tar vi fram en handlingsplan för barn i osäkra boendeförhållanden som bland annat tar upp vikten av att sätta in kompensatoriska åtgärder från socialtjänstens sida, vilket jag tror är jätteviktigt.

Men låt oss tala om roten till det här problemet. Det är ändå så att majoriteten av de här familjerna är ensamstående kvinnor med barn, och bostadslösheten beror främst på att de inte har trätt in på den reguljära bostadsmarknaden på grund av bristen på billiga hyresrätter och på att de inte har uppfyllt inkomstkraven för att få ett hyreskontrakt. Under denna mandatperiod har vi sänkt inkomstkraven för att få en bostad inom allmännyttan. Vi har också satt igång byggandet av Stockholmshusen, och vi har framför allt stoppat ombildningen av hyresrätter till bostadsrätter som i detta perspektiv är rent förkastlig. Att sälja ut hyresrätter när 718 barn är hemlösa i Stockholm är totalt ansvarslöst. Jag hoppas att vi inte får se det om det skulle bli maktskifte i det här huset efter valet.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 110

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Ordförande, fullmäktige! I tidigare yrkesroller, både inom socialtjänsten och frivilligorganisationer, har jag träffat de här familjerna, de här föräldrarna och de här barnen och sett stressen i ögonen när de undrar var de ska bo i natt, hur länge de får bo där och vad som händer sedan.

Jag tycker att den här handlingsplanen sätter ned foten för någonting väldigt viktigt, nämligen att korta beslut inte ökar chansen eller möjligheterna att hitta ett stadigt boende och att socialtjänsten inte har ett uppfostrande uppdrag där korta beslut på något sätt ska testa om man inte har en egen lösning trots allt. Så fungerar det väldigt sällan, utan det blir en ökad stress, en ökad oro och, tror jag, ökad passivitet eftersom man inte klara att planera, orka söka och leta framåt när man inte riktigt vet om man har ett boende i morgon eller efter helgen.

Jag är väldigt stolt över att vi i Stockholm kommer att få se ett mer långsiktigt arbete. Jag tror att det kommer att gynna socialtjänsten, socialsekreterarna och framför allt barnen och föräldrarna.

Men som redan sagts här behöver vi göra mer. Jag var hos kvinnojourerna på Roks i veckan. De sade att det som de ser som det absolut viktigaste arbetet framåt för att stoppa våldet är att våldsutsatta kvinnor och barn kan komma vidare från kvinnojourerna till en egen bostad. Här har vi stort arbete att göra framåt. I den här gruppen barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden är våldsatta kvinnor en stor grupp. Jag tror att vi behöver titta mer på förturssystemet och se till att fler kvinnor kan få möjlighet till förtur. Det är jätteviktigt att vi fortsätter att bygga hyresrätter för att de här familjerna ska kunna få en lägenhet som de har råd med. Vi har gjort mycket under den här mandatperioden. Den här handlingsplanen är ett mycket viktigt steg på vägen, och vi kommer att behöva göra mer.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

§ 22 Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018–2021 (Program för ANDT-politiken)

Anförande nr 111

Borgarrådet Lindhagen (MP): Ordförande, ledamöter, stockholmare! Skador relaterade till alkohol, narkotika, dopning och tobak, ANDT, orsakar ett stort mänskligt lidande både för individen och för närstående. Vi vet också att människor som lever under svagare socioekonomiska förhållanden löper högre risk att råka ut för ANDT-relaterad problematik och drabbas hårdare av dess konsekvenser. Arbetet med ANDT-politiken är med andra ord centralt i arbetet för en god folkhälsa och bidrar också till att skapa en tryggare stad eftersom det finns en tydlig koppling mellan missbruk och kriminalitet.

Därför är jag väldigt glad över att vi i dag fattar beslut om ett reviderat program för stadens ANDT-politik. Stockholm ska vara en stad där alla invånare oavsett bakgrund har lika möjligheter att skapa sig ett gott liv och ha en god hälsa.

För att åstadkomma förändring behöver vi ta hänsyn till de olika förutsättningar och behov som finns bland stockholmarna och ha ett intersektionellt perspektiv. Jag vill särskilt lyfta fram kvinnor och flickor som ofta drabbas hårdare av ANDT-relaterade skador antingen direkt eller som närstående och som samtidigt också får mindre stöd och som söker sig till sjukvården i mindre utsträckning. Jag vill också lyfta fram personer med funktionsnedsättning och hbtq-personer, personer som på något sätt bryter mot majoritetssamhällets normer och därför också kan löpa ökad risk att hamna i utsatthet och drabbas av psykisk ohälsa, vilket i sin tur innebär ökad risk för att utveckla en ANDT-relaterad problematik.

Programmet präglas även av ett tydligt barnperspektiv. Ungefär vart femte barn i Sverige lever i en familj där minst en vuxen dricker på ett riskabelt sätt. Barn som växer upp i en familj med missbruk är ofta oerhört utsatta. De kämpar ofta med att klara skolan, de känner stark oro och utanförskap och löper risk för depressioner. Programmet tar därför upp vikten av att upptäcka barn med missbrukande föräldrar tidigt och agera för att barnen ska få stöd och hjälp. Barnperspektivet ska alltid finnas med i vuxnutredningar inom socialtjänsten där den vuxne är förälder. Det här är viktiga mål som jag särskilt vill lyfta fram i programmet. Alla barn i Stockholm ska känna sig trygga i sitt eget hem. Inget barn ska tvingas ta över vuxnas ansvar, och ändå sker det varje dag i vår stad. Varje dag har vi barn som går hem med en klump i magen och undrar hur mamma eller pappa kommer att må när de öppnar dörren. Är det en bra dag eller är det en dålig dag?

Att arbeta ANDT-förebyggande har också ett tydligt brottsförebyggande värde. Enligt Brå är män som begår brott påverkade av alkohol eller droger vid över hälften av fallen som handlar om misshandel, hot, personrån och sexualbrott. Att förebygga ANDT-missbruk är alltså mycket viktigt för att skapa en tryggare stad. Programmet fastslår också tydligt vikten av en förstärkt samverkan mellan stadens ANDT-arbete och det brottsförebyggande arbetet, vilket är mycket viktigt.

Sammanfattningsvis ger vi med detta program staden verktyg för att bedriva ett folkhälsofrämjande arbete, stärka den sociala hållbarheten, minska brottsligheten och öka jämlikheten mellan människor i Stockholm.

Med de orden yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

§ 24 Reviderade riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice samt riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning

Anförande nr 112

Borgarrådet **L i n d h a g e n** (MP): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Alla människor, oavsett funktionsförmåga, har rätt till fullt deltagande i samhällslivet. Ett mycket viktigt verktyg för att alla ska kunna leva ett aktivt liv är insatserna ledsagning enligt SoL och ledsagarservice enligt LSS. Dessa insatser kan vara skillnaden mellan ett aktivt och hälsosamt liv och ett liv som är isolerat och osjälvständigt. Det handlar exempelvis om att få motionera, ta en promenad eller vara med i löpargrupp, om att få gå på en konsert med favoritartisten, om att kunna gå ut på staden och träffa en kompis och om att rösta i valen i höst. Jag tror att alla vi som mött människor som har dessa insatser verkligen förstår på djupet hur avgörande de är för en människas möjligheter att leva ett gott liv.

Det system som vi har för ledsagning och ledsagarservice i staden upplevs dock som bristfälligt av många som har de här insatserna. Många upplever också att de beviljade timmarna är alldeles för få. Samtidigt kan vi i stadens uppföljningar se att endast 64 procent av beviljad tid faktiskt används. Det finns alltså ett stort behov av att öka flexibiliteten i systemet så att fler timmar kan utnyttjas.

Därför har vi nu arbetat fram riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice som känns mycket positiva. Jag skulle vilja lyfta fram fyra av de viktigaste förändringarna vi gör i de här nya riktlinjerna.

För det första blir det en mycket mer flexibel modell för hur ledsagningstimmarna får användas. Varje person kommer under en tremånadersperiod att kunna föra över timmar som inte används från en månad till nästa under max tre månader. Det kommer att vara en tydlig förbättring för de människor som har de här insatserna. Om man till exempel blivit sjuk en vecka och inte kunnat använda sina beviljade timmar ska timmarna inte försvinna utan kunna föras över till nästa månad.

För det andra slår vi fast att beviljade timmar får användas till andra aktiviteter än de som angetts i själva beslutet så länge syftet med insatsen uppfylls, att bryta isolering och möjliggöra delaktighet i samhällslivet. Det här ger mycket mer frihet för människor att använda sina timmar till just det som de själva anser är viktigt, såsom att gå en promenad i skogen eller träffa en kompis även om det råkar stå i beslutet att timmarna ska användas till biobesök.

För det tredje blir det mer flexibelt med omkostnadsersättningen som ledsagaren kan få för exempelvis ett biobesök eller fika där ersättning som inte används kan föras över från en månad till nästa under max tre månader. Vi förtydligar också att man kan få särskild ersättning för mer kostsamma aktiviteter. Även personer med behov av ledsagning eller ledsagarservice ska såklart kunna gå på till exempel ett teaterbesök eller en konsert.

För det fjärde tydliggör de nya riktlinjerna att bedömningen ska göras utifrån den enskildes behov och önskemål oavsett ålder. Det är inte så att antalet beviljade ledsagningstimmar ska ändras enbart för att du råkar fylla 65 år. Gillar du att träna på

gymmet vid 64 års ålder gör du det förmodligen också dagen efter att du fyllt 65. De riktlinjer som vi beslutar om i dag gäller alla i staden oavsett ålder.

Med de här nya riktlinjerna ökar vi ambitionsnivån för stadens ledsagning och ledsagarservice. Vi stärker brukarperspektivet och rättssäkerheten och ökar friheten för individen. I framtiden tror jag att det kan vara så att det finns behov av att öka flexibiliteten ytterligare. Jag är också mycket glad över att vi tar de här stegen framåt. Det är mycket viktiga och nödvändiga steg framåt på väg mot en ledsagning som verkligen ger förutsättningar för full delaktighet i samhällslivet.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 113

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Vi socialkonservativa har länge efterlyst ett bättre fungerande system för ledsagning. Det finns ett antal problem med ledsagningen såsom den har fungerat hittills. Ett problem är av strukturell art. Lagstiftning, förarbeten och rättspraxis kring ledsagning bygger ytterst på att insatsen ska bidra till delaktighet i samhällslivet. Det gör att det finns aktiviteter för vilka ledsagning bara kan beviljas om aktiviteten bidrar till att uppnå det här syftet. Även den ökade flexibiliteten vad gäller brukarens rätt att själv bestämma vad ledsagningstid ska gå till gäller endast för aktiviteter som syftar till delaktighet i samhället.

I övrigt har jag inga yrkanden, utan jag ville bara ha det här sagt.

Anförande nr 114

A l e x a n d r a M a t t s s o n Å k e r s t r ö m (V): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Att ledsagningen i Stockholm inte har fungerat optimalt för brukarna verkar vi alla vara överens om. Olika brukarorganisationer har lyft fram detta, och majoriteten vill nu ta ett steg framåt och förbättra ledsagningen i staden, därav det här ärendet.

Syftet är alltså att det ska bli mer flexibelt för brukaren. Man ska kunna spara timmar eftersom alla timmar per månad inte alltid nyttjas, och detsamma gäller omkostnadsersättningen. Ledsagningsinsatsen särskiljs nu också från insatsen följeslagare inom äldreomsorgen, vilket är positivt och något vi arbetat för. Det är framför allt viktigt att man ska kunna använda sina timmar till det som man som brukare vill bara det innebär ökad delaktighet i samhället, det vill säga kanske inte exakt det som står i beställningen. Jag vet att det är mycket efterfrågat.

Förslaget till nya riktlinjer behöver nu implementeras, och sedan följas upp så att vi ser att det verkligen blir bättre för brukarna, i annat fall kanske vi få gå ännu fler steg framåt.

Jag yrkar i alla fall bifall till kommunstyrelsens förslag i dag.

Anförande nr 115

D e n n i s W e d i n (M): Ordförande! Moderaterna och Alliansen välkomnar en revidering av de här riktlinjerna. Det kan förhoppningsvis bli mer flexibelt när det gäller såväl bedömningen som användningen av timmarna, det vill säga att man kommer att kunna använda sig av sina timmar under en tremånadersperiod i stället för att de fryser inne efter en månad om man exempelvis har blivit sjuk. Det kommer också

att gå att använda sina timmar för andra aktiviteter än dem som anges i beslut, precis som föregående talare var inne på. Förhoppningsvis går vi nu mot ett mindre stelbent och mindre byråkratiskt system.

Samtidigt har jag en oro som härstammar från hur vi ser att riktlinjerna för biståndshandläggningen i äldreomsorgen har följts. Trots att vi i fullmäktige flera gånger har reviderat riktlinjerna för att säkerställa generösare bedömningar kan vi se att det inte har gett effekt på det området. Det har med tiden blivit stramare bedömningar för äldre. Det är kopplat till att det är handläggare på stadsdelsnivå som fattar besluten.

Vad gäller ledsagning kan vi se att antalet timmar har minskat väsentligt i staden under en tioårsperiod. Det är någonting som vi alla i det här rummet har ansvar för. Antalet beviljade timmar per månad har minskat med 8 timmar från 22 till 14 timmar om man tittar sammantaget på LSS och SoL. För att verkligen komma till rätta med den här utvecklingen vill vi i Moderaterna centralisera ansvaret från stadsdelarna. Då kan vi säkerställa att riktlinjerna faktiskt följs.

Ambitionenerna i dagens förslag hade också kunnat vara högre. Det uttrycks till exempel att ledsagning är en social tjänst som är knuten till aktiviteter utanför hemmet, vilket exkluderar synskadade som är i behov av synstöd hemma för till exempel läsa post. Det finns ett perspektiv att ledsagningen ska innebära att man blir delaktig i samhällslivet, men det riskerar att exkludera insatser för att bistå i familjeliv eller arbetsliv.

En annan oro som jag har är att man i dag snarare fattar beslut om hemtjänst för att tillgodose behov av ledsagning i stället för att fatta ett separat beslut om ledsagning eller ledsagarservice. Låt oss vara tydliga med att det förmodligen händer för att det är billigare för staden. Det är helt oacceptabelt. Det försöker man nu att gå emot i de här riktlinjerna, och det ser vi positivt på. Jag nämner detta särskilt eftersom vi också måste se till att hemtjänsten är till för omsorg. Inte nog med att man får ledsagning med annan kompetens än den som behövs borde vi också se till att hemtjänsten renodlas till sitt omsorgsuppdrag.

Jag vet också att det finns ett önskemål från Synskadades Riksförbund om att staden blir bättre på att röja bort hinder som felaktigt blockerar på trottoarer och gångvägar. Det kan vara något som har glömts kvar, till exempel en cykel eller skyltar från affärer. Det här borde bli enklare att felanmäla. Vi i Moderaterna anser att det här röjandet kan vara någonting som stadsdelarna särskilt bör ansvara för.

Med detta yrkar jag bifall till Moderaternas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 116

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Det är viktigt att den här gruppen med nedsatt syn kan leva ett fullgott liv. Det är en grupp som vi prioriterar. Det ska finnas goda möjligheter till ledsagning så att det inte finns en risk för att det blir en inlåsningseffekt för de här människorna. De ska ges möjlighet att vara med i det offentliga rummet så att de inte riskerar att hamna i nedstämdhet eller depression.

Det här tar också Moderaterna upp i sin reservation. Därför yrkar Sverigedemokraterna bifall till Moderaternas reservation.

Anförande nr 117

R a n a C a r l s t e d t (S): Ordförande, fullmäktige! Att träna, gå på föreningsmöten, besöka sina vänner eller gå på en teaterföreställning är sådant som vi i den här salen tar för givet, men som andra behöver ledsagning och ledsagarservice för att få göra. För att få full delaktighet och kunna ta del av allt Stockholm har att erbjuda behöver vi säkerställa att de som har behov av de här tjänsterna får rätt till dem.

Därför är jag glad att vi kommer att anta de här nya riktlinjerna där flexibiliteten ökar i både bedömningen och användningen av timmarna. Den enskildes behov är styrande oavsett om man har 64, 65 eller 18 år. Vi har ett starkt brukarperspektiv och hoppas att stärka rättssäkerheten och likställigheten inom vår kommun med de här riktlinjerna.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 118

J o h a n F ä l l d i n (C): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag tycker att det är mycket viktigt att ta till sig de signaler som kommer från brukarorganisationerna här och som lyfts fram i den reservation som Centerpartiet har ställt sig bakom. I den reservationen tar man också upp den så kallade Laholmsmodellen som innebär att brukaren får välja hur mycket ledsagning som man behöver och vilket syfte den ska ha. Det tycker vi också är ett bra förslag.

Med det sagt vill jag yrka bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 119

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Fru ordförande, fullmäktige! Ledsagning är en avgörande insats för att personer med nedsatt syn och andra funktionsnedsättningar ska kunna fungera som vi andra. Vi i Liberalerna tycker att de här reviderade riktlinjerna är riktigt bra, och vi välkomnar i huvudsak det mesta i dem. Man hörsammar nu äntligen kravet på flexibilitet. Det finns i många delar, och det speglar mycket av det här programmet. Det uppskattar vi väldigt mycket.

Det finns emellertid lite kvar att göra som jag ser det. Det handlar om att syftet med ledsagningen ska vara att man ska vara delaktig i samhället. Här finns det fortfarande en del oflexibla regler snarare än flexibla. Det är fortfarande så att det går att få ledsagning för att gå ut och handla. Det kan beviljas om det bidrar till att bryta den sociala isoleringen, som det står. Men att inköpet också är nödvändigt för att man ska kunna ha ett familjeliv eller för ett hushåll ger inte rätt till ledsagning. Bakom det här syftet ligger en ganska förlegad syn på att målet med ledsagning är att komma ut och träffa folk. Det är precis som om de här människorna som behöver ha ledsagning, kanske bara för en synskada, inte är företagare, föräldrar eller vanliga stockholmare som behöver komma ut. Vi i Liberalerna har länge drivit på att man ska göra de här reglerna mer flexibla, och vi kommer att fortsätta försöka driva på för att höja ambitionsnivån.

Bifall till Liberalernas reservation!

Anförande nr 120

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Fru ordförande! Jag vill också yrka bifall till Liberalernas reservation. Det är bra med ökad flexibilitet, precis som Isabel säger, men det räcker förstås inte om man fortfarande har ökad restriktivitet ute i stadsdelarna när det gäller att bevilja ledsagning för personer som är över 65 år. Då vill man hellre ha hemtjänst. Det är klart att det blir billigare för stadsdelarna eftersom hemtjänsten kostar, men ledsagningen betalar man ingenting för.

Vi vill införa Laholmsmodellen på försök i staden. Erfarenheter därifrån visar att det inte alls behöver bli dyrare, och det minskar också administrationen. Biståndsbedömarna är en hårt prövad grupp. Det är någonting som man skulle kunna göra, och jag skulle vilja höra vad majoriteten tycker om det. Det hade varit enkelt att lägga in det i det här förslaget i samband med riktlinjerna.

I funktionsombudsmannens rapport 2017 kunde man läsa att man möts av en alltmer restriktiv biståndsbedömning. På tio år har den minskat med åtta timmar. I Södermalmsnytt fanns för ett antal månader sedan, inte så länge sedan, en insändare. Där står det så här: "Fem månader kvar till kommunvalet, men staden ger oss blinda inget val 2018." Då lade Liberalerna fram en skrivelse i stadsdelsnämnden där och frågade vad som hade hänt med dem över 65 år som hade haft ledsagning under mandatperioden. Då visade det sig att av de 73 personer över 65 år som hade haft ledsagning hade 50 personer fått minskat antal timmar. En del av dem kanske hade fått hemtjänst i stället för ledsagning, men det är inte riktigt samma sak. Det krävs faktiskt viss kunskap att vara ledsagare. Man måste kunna berätta på ett bra och utförligt sätt vad det är som händer.

Det finns också en syn på personer med funktionsnedsättning som är speciell. Isabel Smedberg Palmqvist tog upp detta att man ska känna att man får vara mer delaktig i samhällslivet. Man utgår inte ifrån att det här är personer som kanske är anställda, företagare och föräldrar som behöver ledsagning för att redan kunna upprätthålla det aktiva liv de har redan i dag och för att få en inkomst och kunna leva på sin lön. Det finns inte med i det här förslaget. Det tycker vi är konstigt.

Man kan få gå ut och göra någonting som man är intresserad av för 300 kronor. Man kan till och med få spara dem, men det är bara 300 kronor per gång. Sedan kan man få ansöka hos kommunen, och om kommunen är snäll kan man få lite mer pengar om man till exempel vill gå på en konsert. Man måste veta det lång tid i förväg, och det ska handläggas. Det kunde ha blivit bättre.

Anförande nr 121

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Det var flera problem här som togs upp och som vi försöker adressera i riktlinjerna. Jag tänker börja med frågan om följeslagare i hemtjänsten, som är en problematik som vi har. Detta skriver vi också tydligt om i riktlinjerna. Jag tycker att det känns positivt att både Liberalerna och Moderaterna i er reservation välkomnar att vi tydliggör att detta är två olika insatser. Det är det som är grundproblematiken: Man kan inte ersätta ledsagning med följeslagare om det är ledsagning som är rätt. De har olika funktion och syften. Detta är viktigt, inte minst för människor som fyller 65 år. Detta är en av de viktiga delarna i de nya riktlinjerna, och det känns mycket bra att vi nu tydliggör detta.

Det pratas också om delaktighet i samhällslivet och om arbete. Jag har i andra sammanhang varit tydlig med att jag tror att detta är en fråga som man behöver se över också på den lagstiftande i nivå. Det är i grunden en lagstiftningsfråga vad man får använda denna insats till. Vi har försökt att skriva riktlinjerna på bästa sätt och att ändå adressera arbetsfrågan, men vi är begränsade.

Anförande nr 122

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Ni har ju suttit i regeringen i snart fyra år nu, så det finns stora möjligheter att ändra på hur lagstiftningen ser ut. Det är stora begränsningar för denna grupp.

Detta handlar om att ni har en bra och viktig dialog med stadsdelarna och att ni anslår tillräckligt med pengar till ledsagning. Vi anslog i vår budget 5 miljoner mer till ledsagning. Det är klart att allt sådant här kostar, och då måste man vara beredd att satsa pengar på detta och inte på en massa lull-lull i staden.

Anförande nr 123

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Den insändare du hänvisade till är skriven av Rolf. Vi har träffat honom vid ett antal tillfällen. Detta är en av de frågor som är ganska provocerande eller åtminstone frustrerande för oss som lokalpolitiker. Det här är ett ärende där han har fått avslag i förvaltningsrätten; de har givit stadsdelen rätt. Vi som lokalpolitiker kan inte gå in i de enskilda ärendena och göra någonting åt dem, samtidigt som vid delar synen att det kan vara lite snålt.

Ledsagning är speciell på det sätt att det inte är en särskild dyr insats. Hälften av den ledsagning som beviljas tas inte ut. Här har det snarare varit så att förvaltningen har gått igenom detta och upptäckt att vi låg högt relativt andra stadsdelar.

Min fråga till dig är: Hur ska vi göra? Ska vi gå förbi förvaltningsrätten, eller ska vi hålla på den principen?

Anförande nr 124

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): För det första handlar detta egentligen inte om en enskild person, utan det var en insändare som gjorde att Liberalerna – och jag tror att också Moderaterna var med – skrev en skrivelse i stadsdelen där detta framkom. Det handlar om 50 personer som hade fått minskad ledsagning. Det handlade alltså inte om Rolf, utan det handlade om 50 personer. Det är en helt annan sak.

Det är självklart att man inte kan gå förbi förvaltningsrätten. Problemet är att vi har riktlinjer i den här staden, och det är socialtjänstlagen som förvaltningsrätten dömer efter. Om man har riktlinjer är det såklart tänkt att de som bor i Stockholms stad ska få samma bedömning överallt. Om riktlinjerna är generösare än socialtjänstlagen har man ingen möjlighet att få rätt i förvaltningsrätten. Därför måste väl ändå målet vara att personer som har rätt enligt våra riktlinjer ska få den hjälp som vi har beslutat om just i den här salen.

Anförande nr 125

S o f i a M o d i g h (KD): Ordförande! Vi är många som är överens om att det är bra att riktlinjerna justeras. Efter de senaste inläggen vill jag bara påminna om att det är sällan en generösare bedömning överklagas av brukaren. Det är därför vi på det här

området precis som på biståndsbedömningsområdet gärna ser att man får igång tillämpningen av generösare riktlinjer. Det är beklämmande när man får de här mejlen eller läser artiklar i tidningarna om att enskilda individer upplever att de har fått neddragning och att det känns orättfärdigt.

Med detta yrkar jag bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 126

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Ordförande, fullmäktige! Under de senaste veckorna har jag suttit i så många paneler där detta har tagits upp att det känns som att vi redan har debatterat det här. Men det har vi ju inte gjort i den här salen, så det är kul att få göra det.

Jag vill egentligen bara säga att jag är så glad över att ha träffat Synskadades Riksförbund och andra organisationer som verkligen välkomnar de nya riktlinjerna och känner att de har fått påverka de förändringar som har gjorts. Det gäller bland annat det som har tagits upp om tydligheten i att skilja på ledsagning och följeslagare. Det har blivit mer flexibelt, och man känner att det ska kunna bli en generösare användning av ledsagningstimmarna.

Jag hoppas verkligen, och jag tror, att de nya riktlinjerna kommer att göra skillnad. Sedan har vi såklart ett arbete att göra för att de riktlinjerna ska tillämpas på det sätt vi har tänkt. Det är alltid den utmaning som finns. Man tar nya riktlinjer, och så ska alla förstå hur de ska göras. Sedan ska man tillämpa dem, och därefter ska de som vi gör detta för, det vill säga brukarna, märka att det har blivit en skillnad. Det arbetet får vi sätta igång nu och fullfölja ute på stadsdelarna. Det återstår, men jag är väldigt glad att vi kan börja nu.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 127

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Du står här och säger att du har träffat Synskadades Riksförbund och att de är väldigt nöjda med riktlinjerna. Det är de ju inte! De stod till och med här utanför Stadshuset för att de ville prata med oss, och de hade hoppats att vi skulle ställa frågor om de här sakerna. Du har träffat dem, och vi har också träffat dem. Kan du stå här och se mig i ögonen och säga att Synskadades Riksförbund är nöjda med de riktlinjer som ni har tagit fram nu?

Anförande nr 128

A n n a R a n t a l a B o n n i e r (FI): Jag kan stå här och se dig i ögonen och säga att när jag pratade med dem var de väldigt positiva till att vi hade lyssnat särskilt till deras åsikter om att skilja på behov av ledsagning och följeslagare och att det har gjorts en tydlig åtskillnad mellan detta. Just ledsagning behöver särskild kompetens och kan inte ersättas med följeslagare i hemtjänsten. De var glada för att vi hade tagit detta på allvar – ja.

Anförande nr 129

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag hade inte tänkt begära ordet, men det var en väldig attack från Åslund som var helt sakligt fel. Jag har också träffat Synskadades riksförbund, och de *är* nöjda med de nya riktlinjerna. Det de däremot har uttryckt oro

över är hur implementeringen ska gå till. Det är där de har haft synpunkter, men de förslag till ändringar vi gör i sig kring den ökade flexibiliteten är de nöjda med. De välkomnar det, och det är väldigt tydligt.

Det som socialborgarrådet säger ska åter understrykas: Vi ser det här som ett första steg som vi förhoppningsvis också kan ta vidare ytterligare efter detta.

Anförande nr 130

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Du talar om att vara nöjd med att man har ökat flexibiliteten. Det är klart att det har blivit bättre än det var förut, men det är inte samma sak som att det har blivit bra. Det är en väldig skillnad mot att man har minskat och gjort det lite mindre dåligt, men det har inte blivit bra.

Anförande nr 131

M a r t i n H a n s s o n (MP): Det blir en väldig vrängning av ord här. Det de menar är alltså att det har blivit bättre gentemot hur det var tidigare. De tycker dessutom att det blir mycket bättre. Det de hoppas på är också att implementeringen kommer att funka så pass väl. Där finns det däremot en oro, och där måste vi arbeta ordentligt. Men som du framställde det här i talarstolen, Åslund, verkar det mer som att de skulle tycka att det blir sämre med de här riktlinjerna, och det är helt felaktigt.

§ 25 Reinvesteringsprogram för gatuytor med tillhörande anordningar 2019–2023

Anförande nr 132

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Då ska vi fatta beslut om att anslå en anseelig mängd pengar till hårda saker i den här staden. Det är ett reinvesteringsprogram på totalt 550 miljoner kronor som ska löpa från 2019 till 2023, det vill säga de kommande fyra åren.

Det handlar helt enkelt om att sätta igång med det som vi har att göra med att förlänga livslängden på gator, cykelbanor, trottoarer och andra ytor som är centrala för stadens utveckling. Det är viktigt att vi har ett väl fungerande transportsystem, och det är en grundläggande förutsättning för staden och stadens invånare. De omfattande investeringar som nu genomförs görs för att vi ska klara av den utveckling som vi har med flera bostäder och en utökad service och satsning på förbättrade trafiklösningar. Detta kan man se som en viktig pusselbit; det är inte bara nytt som ska byggas, utan vi ska underhålla det vi har.

Det innebär helt enkelt oförändrad funktion men förnyad livslängd. Det kan innebära att vi byter beläggning, asfalt, om den är så dålig att den är till skada för fordon eller gör så att man sliter sönder gatorna ännu mer. Det kan gälla byte av betongplattor och byte av kantsten. På några ställen reoverar vi gatstensbeläggningar där det har blivit hål och gropar. Det handlar om trappor, skräpkorgar, räcken med mera. I arbetet ingår också investeringar indirekt i cykelvägar och gångbanor, som ingår som en integrerad del i upprustningen av trafikleder, huvudgator och lokalgator.

Det är mycket pengar – över en halv miljard kronor. Vi har en stor stad, det är många människor som bor här och detta behövs. Vi har sedan tidigare en underhållsskuld, och den måste vi ta igen. Det handlar både om framkomligheten för biltrafiken, om framkomligheten för gående och cyklar och i stor utsträckning för bussarna. Många av de prioriteringar som vi gör i detta – för jag vill bara säga att 550 miljoner kronor inte täcker allt som vi vill göra – framför allt när det gäller bussgator och busshållplatser görs i samarbete med bussbolagen så att de kan tala om var det behövs allra mest.

Vi gör också reinvesteringar när det gäller torg och centrumbildningar, och vissa träd och gatumöbleringar justeras. Vi gör en liten specialsatsning på 15 miljoner kronor som öronmärks för återplantering av träd och reovering av växtbäddar, och det kommer att behövas mer pengar till detta. Vi har också i andra sammanhang anslagit mer pengar till just träd i gatumiljön. Men i detta specifika ärende anslås alltså 15 miljoner till träd och växtbäddsreoveringar.

Jag ser fram emot att reinvesteringarna genomförs och att alla som bor och verkar i Stockholm kan transportera sig på ett bra och trafiksäkert sätt.

Därmed yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 133

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande, fullmäktige! Om sakinnehållet i detta ärende tänker jag inte bråka alls. Vi tycker nämligen att det är bra. Det är en del nödvändiga åtgärder och en del åtgärder som kommer att bli nödvändiga ganska snart. Vi har inga synpunkter på att man genomför detta.

Det vi har synpunkter på och som vi också skriver om i det särskilda uttalande som finns är det sätt på vilket man utför arbetena. Det är viktigt att man säkerställer framkomligheten i staden. Jag har i dag vid två tillfällen haft anledning att ta mig härifrån till Blasieholmen och tillbaka igen. Jag fotograferade och räknade till nio trafikarbeten på vägen – nio! Dessutom kom vaktparaden, vilket gjorde det hela lite stökigare. Men den håller jag inte Daniel Helldén ansvarig för.

Trafikborgarrådet har vid olika tillfällen nästintill avfärdat – jag får nästan kalla det så – detta problem med framkomligheten och menat att det är någonting som vi bara måste acceptera. Jag tror inte att det är det. Jag envisas med att hävda att det finns utrymme för bättre samordning och utrymme för bättre samarbete mellan de olika aktörer som är verksamma i staden. Det är inte bara staden som ställer till det. Men det som sker på vår mark måste vi på ett eller annat sätt ge tillstånd till vare sig det är en byggetablering eller vad det annars kan vara. Detta måste samordnas på ett mer effektivt sätt.

Vi har velat lyfta detta i sammanhanget, för rätt många av åtgärderna är av ett slag som kommer att innebära ganska tydliga effekter och konsekvenser för framkomligheten i staden. Då måste man fundera på hur man ska samordna dem på bästa sätt för att underlätta för alla. Det gäller kollektivtrafikresenärer, som de flesta av oss och de flesta stockholmare är, cyklister, fotgängare, leveranstransporter och inte minst utryckningsfordon, som ibland redan i dag har oerhört svårt att ta sig fram dit de vill med lätt insedda allvarliga konsekvenser. Det gäller också bilister – de som faktiskt måste kunna ta sig fram i staden.

Med detta sagt vill jag ändå yrka bifall till kommunstyrelsens förslag, som i sak är bra, med de reservationer vi har när det gäller utförandet.

Anförande nr 134

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Vi har talat om denna fråga tidigare. Men vi lägger nu alltså 550 miljoner på reinvesteringar så att vi ska få ordning på gator, torg, trottoarer och andra sådana ytor. När vi gör det blir det också mer hållbart.

När det gäller samordning av när detta ska göras tror jag inte att det vi gör nu är något större problem när det handlar om samordning. Det här är inte saker som är koncentrerade till den centrala delen av staden, utan det rör sig om hela Stockholm. Sedan *har* vi en samordning. Vi samordnar tillsammans med Trafikverket och landstinget när det gäller de övergripande arbeten som görs i staden så att de inte ska krocka.

Cecilia Brinck vet att vi har haft en sen vinter, vilket gjorde att många arbeten gick igång sent. Det är mycket som har varit på gång. 80 procent av de arbeten som görs i staden är inte stadens arbeten, utan mycket är sådant som måste göras akut. Det kan inte vi råda över.

Anförande nr 135

Borgarrådet B r i n c k (M): Den debatten hade vi under frågestunden på det förra fullmäktigesammanträdet, så jag får väl upprepa det jag sade då: Nej, det kan inte rimligen vara så att allt det som görs nu måste göras nu. Jag är fullständigt medveten om, som borgarrådet sade rätt många gånger under den frågestunden, att man måste

laga ett slukhål i Söderledstunneln och reparera avslitna ledningar på Vasagatan. Jo, det fattar jag också. Men rätt mycket av det som händer nu är inte arbeten av den karaktären. Det är i stället arbeten som vi måste upplåta delar av stadens mark till även om det inte är staden som utför dem. Så tacka sjuattsingen för att vi har rådighet över detta och kan samordna mycket bättre än vad vi gör!

Anförande nr 136

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Underhållet av stadens gator är eftersatt, och vi har en underhållsskuld. Jag tänker inte köra blame game här i talarstolen och säga att det var bättre på vår tid eller att när vi tar över styret av staden kommer alla potthål att försvinna.

Vi har ett högt tryck på våra gator, och självklart ska vi reinvestera. Men det går inte att riva upp hela staden på en och samma gång. Det är nog många med mig som i sina mörkaste stunder tror att Daniel Helldén vill göra framkomligheten så dålig att man på det sättet motar bort bilarna ur staden.

Men när jag själv satt i trafiknämnden förra mandatperioden jobbade vi väldigt aktivt med att just få ihop samordningen och att planera för underhåll och reinvesteringar så att man genomför åtgärder så att de inte korkar igen staden. Och nej, jag säger inte att det var perfekt när vi hade makten. Men nu är det väldigt många åtgärder på en och samma gång. Vi måste arbeta med att sätta framkomligheten i första rummet. Vi behöver tydligare styra och bötfälla dem som inte följer de uppsatta tiderna och iordningställandet enligt de regler och tillstånd som de har. Vi måste få kollektivtrafiken att flyta och nyttotrafiken att rulla. Stillaståndet måste minska.

Centerpartiet har i flera år i sin budget föreslagit smartare trafikstyrning med smartare trafiksignaler som kan prioritera uppkomna flöden på ett smartare sätt. Det är mycket ”smart” nu! Detta skulle kunna vara ett sätt att ta hänsyn till de nya trafikflöden som man skapar. Vi måste anpassa staden så att vi kan vidta de här åtgärderna och reinvestera på det sätt som vi behöver göra.

Trots mina åthävor tänker också jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 137

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Då kan jag berätta att till nästa trafiknämnd, vilket är på torsdag, har vi ett ärende och en skrivelse som ska lämnas till regeringen där vi begär att man ska ändra regelverket så att när vi upplåter mark i staden, det vill säga när andra aktörer får gräva och göra arbeten som inte är våra egna, ska man kunna ha en taxa som gör att det blir dyrare om de inte gör dem i tid. Det ska alltså vara en avgiftsdifferentiering som trycker på. Vi får inte göra detta i dag, men om hela trafiknämnden förhoppningsvis är med på detta, kommer vi på torsdag att begära att få göra detta. Då kan vi skynda på de 80 procent av arbetena som vi själva inte har styrning över.

Anförande nr 138

J o n a s N a d d e b o (C): Det är precis som i ärendet: Vi är i rätt mycket överens. Detta låter som ett alldeles utomordentligt förslag. Vi måste se till att de som får tillstånden också genomför sina grävningar och uppgifter på den tid som de har. Det låter som ett alldeles utomordentligt bra förslag från majoriteten. Tack!

Anförande nr 139

P a t r i k S i l v e r u d d (L): Herr ordförande, ledamöter och åhörare! Detta ärende är givetvis bra, i all korthet. Vi måste ta hand om det som vi redan har. Självklart är det inte heller tillräckligt. Det är en fråga som jag för en gångs skull håller med Daniel Helldén om. Det är därför Liberalerna lägger 1 miljard på gångtrafikanter och på tillgänglighetsskapande åtgärder i staden – något som ni har varit påfallande dåliga på i den rödgröna majoriteten under den gångna mandatperioden.

Cecilia Brinck och Jonas Naddebo har i övrigt på ett föredömligt sätt tagit upp samordningsproblematiken i staden. Det är tyvärr inte ett bra läge som vi har, och det ser tyvärr inte ut att bli så himla mycket bättre.

Vi har inget eget yrkande från Liberalernas sida.

Anförande nr 140

M i k a e l V a l i e r (KD): Herr ordförande, kära kommunfullmäktigeledamöter! Detta är ett bra förslag. I stort sett är det utmärkta insatser som ska göras. Jag är glad för brevet till regeringen. Det ska nog bli bra. Jag ska bara läsa det ordentligt först. Jag undrar dock om inte Daniel ändå är inblandad i vaktparaden. Det går fortare att gå än att åka bil om man hamnar bakom den, så jag är ganska säker på att det finns något sådant samband.

Vi måste få styrsel på arbetena i staden; det är vi helt överens om allihop. Det gäller särskilt dem som inte följer regler och tillstånd som de har fått eller som inte ens söker tillstånd och ändå hackar upp gatan. Det är såklart vansinne, och så kan vi inte ha det. Vi kommer att behöva använda oss av lite skarpare metoder som böter, premiering av dem som är snabbare och så vidare. Jag är inte stolt över den effektivitet som vi och entreprenörerna visar när det gäller hur länge det måste vara ett hål i gatan. Det finns åtskilliga internationella exempel där saker och ting görs över natt och är otroligt effektiva. Det måste gå att bli lite bättre.

I övrigt hänvisar jag till det särskilda uttalandet från Alliansen.

Anförande nr 141

B o r g a r r å d e t B r i n c k (M): Ordförande! Jag måste bara ytterligare förstärka min poäng här i denna framkomlighetsdebatt. Nu kommer alltså Fredsgatan att stängas av. Det har Regeringskansliet försökt att få oss att göra i flera hundra år. Men då får vi väl sälja Fredsgatan till Fastighetsverket, så får de göra vad sjutton de vill med den! Så länge det är vår gata bestämmer vi. Jag vill inte riktigt fundera på vilka konsekvenser en avstängning av denna gata kommer att ha för bilar, bussar och leveranstransporter.

Anförande nr 142

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Jag har inget annat förslag, men jag har en fråga till borgarrådet för det finns en sak som jag verkligen vill veta. Jag begär förstås inte att du ska känna till alla gator i programmet, var och hur saker och ting ska göras och så vidare.

Men hemma där jag bor, i Solhem i Spånga, kan jag se att Adolf Rudbecks väg för 300 000 kronor ska få en ny körbana. Då skulle jag bara vilja veta lite grann hur ni tänker om strategin runt omkring. Hela denna del av Solhem är lika dålig när det gäller

gatuunderhållet, och denna gata är den gata som nästan är kortast – den är 100 meter. Alla andra gator ska fortfarande vara fulla av potthål, så jag undrar om det kanske finns en tanke bakom detta eller någon strategi för hur man gör, varför och vilka gator man väljer. Det är det jag skulle vilja veta.

Anförande nr 143

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Eftersom det var en direkt fråga svarar jag att man huvudsakligen utgår från de gator som är sämst och i förhållande till trafikbelastning. Det finns gator där det är otroligt lite trafik och där det egentligen inte gör så mycket om det finns potthål. Vi kan inte komma åt alla potthål i staden. Men när det gäller denna gata specifikt kan jag tyvärr inte svara.

Anförande nr 144

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Det förstår jag. Men jag känner mycket väl till precis alla de här gatorna. Jag har dessutom hund, och då känner man ännu bättre till gatorna eftersom man går runt i området. Jag kan försäkra dig att detta inte är den sämsta gatan. Det finns många längre gator som är precis lika mycket trafikerade och som är precis likadana. Det var därför jag var intresserad av att veta varför man inte tar alla på en gång.

§ 26 Strategi för offentliga rum

Anförande nr 145

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Strategi för offentliga rum är ett tillägg till framkomlighetsstrategin. Den börjar nu bli komplett, om vi inte ska ha nya strategier för självkörande fordon och sådana saker. Man vet ju inte vad som kommer längre fram i framtiden.

Stockholm är en fantastiskt vacker stad, och jag vill att stockholmarna ska få fler möjligheter att vistas i den och uppleva dess skönhet. Sedan 2015 har vi i staden arbetat med konceptet Levande Stockholm och skapat fler sommargångator, pop-up-parker och sommartorg på många platser runt om i staden. Det positiva gensvar vi har fått på detta arbete visar att stockholmarna verkligen gillar att umgås på uteserveringar, flanera på breda gångtytor, sitta ned en stund på parkbänkarna och vistas i offentliga miljöer som pryds av blommor och växter.

Vi ska fortsätta arbetet med att levandegöra stadens offentliga rum. Vi ska skapa trivsel och utemiljöer där människorna vill vistas och ett attraktivt stadsliv i hela staden. Det här kan ske genom tillfällig möblering som sommargångator eller genom permanenta ombyggnader av torg, gator och andra allmänna platser för att få dem att erbjuda en bra livsmiljö med god tillgång till stadskvaliteter och välgestaltade och trygga offentliga miljöer som inbjuder till lokalt engagemang. Stockholms befolkning växer, som vi alla vet, och staden ska byggas på ett sätt som minimerar behovet av att resa, möjliggör fler resor med cykel och gång och stöder en kapacitetsstark och frekvent kollektivtrafik. Stadens framkomlighetsstrategi beskriver hur utrymmet för stadens gator behöver fördelas för att kunna möta ökad efterfrågan på resande.

Förslaget på strategi för offentliga rum kompletterar framkomlighetsstrategin och dess starka fokus på rörelse med andra viktiga funktioner som vistelse och stadsliv samt fastställer hur det offentliga rummet ska planeras och utformas. Förslaget knyter an till översiktsplanens fyra stadsbyggnadsmål, som beskriver ett sammanhängande nätverk av stadsrum som ger invånarna större möjlighet till hela stadens stora mångfald, stadsmiljöer och kvaliteter som bebyggs. Det finns även tydliga kopplingar till flera pågående aktiviteter och projekt med inriktning på att öka attraktiviteten i det offentliga rummet såsom gångplanen, som vi har tagit tidigare, Levande Stockholm med de lokala utvecklingsprogram som finns i de olika stadsdelarna och riktlinjerna för ett grönare Stockholm, som vi fattade beslut om här för något år sedan.

Vi har en lång handlingsplan i programmet som beskriver olika uppdrag som finns. Det gäller bland annat att identifiera nätverk med sammanhängande stråk för vistelse och gång som pekar ut stråkens olika funktionalitet, att se över möjligheterna för att införa fler permanenta gångator, att ta fram ett stöd för att identifiera och sprida information om evenemangsplatser i staden och hur vi kan använda det offentliga rummet, att identifiera och prioritera torg och platsbildningar som behöver utvecklas för att bli mer attraktiva i det offentliga rummet, att identifiera 30-gator där vi kan ha fler uteserveringar och kanske helt enkelt byta lite grann på platsen mellan bilar och uteserveringar, att genomföra minst två pilotprojekt för att skapa vistelse- och torgutrymme i det offentliga rummet, att genomföra minst ett pilotprojekt för att avsätta ytor för medborgarinitiativ, till exempel odling, kulturkonstellationer och andra aktiviteter och en lång rad andra uppdrag.

Det här är ett viktigt dokument för hur vi ser på Stockholm och det offentliga rummet. I förrförra veckan fanns det en ledare i Dagens Industri av PM Nilsson där han skrev om den förvandling vi har ägnat oss åt när det gäller det offentliga rummet och gatorna. Själva poängen med den var att det som nu händer i Stockholm är en del av en urban revolution.

Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

§ 27 Utomhusreklam på stadens mark – etiska riktlinjer

Anförande nr 146

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Det gäller att beta av ärenden så här på det sista fullmäktigesammanträdet före valet.

Etiska riktlinjer för utomhusreklam på stadens mark – detta är ett ärende som vi har diskuterat länge, och jag är glad att vi nu står här och kan fatta beslut i fullmäktige. Vi ska inte ha reklam i den offentliga miljön där kvinnor och män schabloniseras, sexualiseras och objektifieras. Jag brukar säga att det är vårt ansvar gentemot stockholmarna att se till att det inte sker.

Vi har ett ansvar som stad och som aktör på reklammarknaden. Vi säljer reklamplats i utbyte mot nyttigheter. Vi är inte en neutral aktör när det gäller reklam. Vi får toaletter och cyklar, och vi kommer att få nya cyklar för reklamen. För detta upplåter vi mark för ungefär 700 reklamplatser i det offentliga. Det är vi som upplåter marken, och det är vi som gör att denna reklam finns. Om vi inte hade gjort det hade inte reklamen funnits på de här platserna.

Det vi gör i dag är att vi tar ansvar för denna reklam som vi upplåter plats för. Vi antar i dag de etiska riktlinjerna för reklam. Genom att ansluta oss till den internationella handelskammaren ICC:s regler för reklam och marknadsföring samtidigt som vi i våra avtal med reklamföretagen skriver in att de ska följa reglerna kan vi ta detta ansvar. Vi kommer att kunna plocka ned den reklam som bryter mot de riktlinjer som vi antar. Vi kommer att fokusera på det som innebär reklam som uttrycker just sexism och bidrar till osunda kroppsideal.

Vi kommer inte att godkänna reklam som framställer kvinnor och män som rena sexobjekt och som kan anses vara kränkande, det vill säga objektifierande reklam. Vi kommer inte att godkänna reklam som visar en stereotyp bild av könsrollerna och som därigenom framställer kvinnor och män på ett nedvärderande sätt, så kallad schabloniserande reklam. Vi kommer inte att godkänna reklam som på något annat sätt är uppenbart nedvärderande eller uppenbart könsdiskriminerande för kvinnor och män.

Om reklamen bryter mot de här reglerna kan vi i efterhand plocka ned den. Vi gör det inte i förväg, och det är en mycket viktig princip. Vi kommer att ha en återkommande dialog med branschen, intresseorganisationer och stiftelser som arbetar för att lyfta fram det etiska arbetet med reklam. Detta gör vi för att diskutera och bedöma gemensamma gränsdragningar och avvägningar. Staden gör inte det här i tomma luften, utan vi gör det utifrån de riktlinjer som finns. Men vi använder den möjlighet vi har i och med att det är vi som upplåter reklamplatsen att se till att denna typ av reklam inte finns på stadens gator.

Därmed yrkar jag bifall till etiska riktlinjer och till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 147

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Det fanns en del saker som föredragande borgarråd hoppade över ganska fort. Detta är nämligen ett fantastiskt exempel på innehållslös plakatpolitik. För vad är det som har hänt här? Jo, er majoritet gav ett budgetuppdrag om att man skulle ta fram etiska riktlinjer för reklam på stadens mark

trots att sådana riktlinjer redan finns och hanteras av branschen. Men då är ambitionen att det inte räcker utan att man ska gå längre. Och vad händer då? Jo, då säger tjänstemännen att det redan finns riktlinjer för detta. Det framgår tydligt om man läser ärendet att branschen redan tar ansvar för det material som finns. De existerande riktlinjerna i branschen svarar mot de synpunkter som tidigare har framförts.

Nu går man alltså fram med ett ärende där man föreslår att stadens riktlinjer ska följa branschens riktlinjer, och så kallar man det för att man ”tar tag i arbetet mot sexism i det offentliga rummet”. I min värld är detta hyckleri. I er värld kanske det är någonting annat.

De nuvarande riktlinjerna har kritiserats – jag kan inte bedöma om det är med eller utan grund. Men ni väljer att gå fram med exakt samma riktlinjer och säger att det är ett steg på vägen mot ett Stockholm fritt från sexistiska och rasistiska budskap.

Vi tycker inte att det är lämpligt att staden tar fram och formulerar egna etiska riktlinjer för utomhusreklam som skiljer sig från de branschgemensamma. Föredragande borgarråd hänvisar till den internationella handelskammaren. Det är en av de viktiga aktörerna när det gäller att ta fram de gemensamma riktlinjer som redan finns för branschen. Vi tycker att de fungerar bra. Tjänstemännen tycker att de fungerar bra, och det tycker uppenbarligen majoriteten också eftersom ni nu lägger fram ett förslag som i huvudsak är precis identiskt med dessa riktlinjer. Det tackar vi för.

Anförande nr 148

M a l i n E r i c s o n (FI): Jag är glad över att vi ska fatta detta beslut i dag. Det har tagit ett tag att komma hit, men nu är vi här. Vi tar ett litet steg mot ett Stockholm fritt från sexistiska och rasistiska budskap. Feministiskt initiativ vill egentligen se ett offentligt rum helt fritt från reklam. Det är helt omöjligt att värja sig mot de budskap som reklamen förmedlar om att vi ska köpa mer saker, mer tjänster och mer upplevelser.

Dessutom berättar den för oss hur vi ska vara, hur andra ska vara, vilka som får synas och vad vi ska sträva mot. Den berättar för oss vad som är normalt och accepterat. Ibland kan det vara positivt, som när en reklamfamilj har två pappor eller när modellen för ett klädmärke är en tjej i hijab. Men alldeles för ofta är det som visas en falsk och ouppnåelig bild av vad vi förväntas vara. Som mamma till en ung tonåring är det jobbigt att se de ideal som sprids. Det är illa nog för mig som medelålders kvinna, och jag minns mycket väl hur det var när jag var 13 år och nöp mig i låren och drog i maghuden på jakt efter inbillade bilringar och frågade mig om jag verkligen var tillräckligt bra för att få synas. Jag får ont i magen när jag tänker på att min dotter utsätts för samma sak i dag.

Våra riktlinjer som vi ska ta här i dag riktar sig bland annat mot bilder och budskap där människor framställs på ett sexualiserat sätt. Sverige har gång på gång fått kritik från FN:s kvinnokommitté för hur vanlig sexualisering av kvinnor är i det offentliga rummet i Sverige. Sådana budskap underminerar kvinnors rättigheter och undergräver jämställdheten. Om vi är vana vid att se kvinnokroppen som ett objekt är det svårt att som enskild person kunna värna sin kropp och värna sin integritet. Det som har kommit fram i metoo visar tydligt hur det påverkas samhället när kvinnors kroppar betraktas som lovligt byte och inte våra egna att bestämma över.

En annan del av riktlinjerna är att vi lyfter problemet med rasistiska budskap. I den återkommande dialog som trafikkontoret ska ha med branschen och med intresseorganisationer är detta en viktig komponent. Det handlar förstås om uttalad rasism men också om stereotypa nidsbilder av personer utifrån deras etnicitet och ursprung.

Reklamen når oss i dag från många olika håll, och Stockholms reklamtavlor är bara en liten del. Jag ska inte sticka under stol med att Feministiskt initiativ hade velat ha betydligt skarpare skrivna riktlinjer och dessutom en förhandsgranskning av reklamen. Men att vi i Stockholms stads kommunfullmäktige i dag säger att det finns gränser för vilken reklam som vi erbjuder plats för på våra tavlor och att vi markerar att det inte är okej att sexualisera, objektifiera och diskriminera människor på våra reklamplatser är ett viktigt ställningstagande och ett fint första steg.

Jag yrkar därför bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 149

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Hur Feministiskt initiativ, som egentligen vill förbjuda all reklam utom sådan som är tillräckligt politisk korrekt, kan gå med på detta överstiger min fattningsförmåga. Hur kan ni vara nöjda med detta?

Det här handlar om att man försöker göra politiska poänger av att göra något som går helt på tvärs med det man tidigare har förkastat. Det är exakt det man gör. Det ni gör nu är samma sak som ni tidigare förkastade. Branschen har riktlinjer för detta, och det har de haft länge. Dem ansluter ni er till nu, och det är jättebra att ni gör det. Men försök inte att göra någon fantastiskt stor politisk poäng av detta, för det finns det ingen!

Anförande nr 150

M a l i n E r i c s o n (FI): Nej, jag ska inte göra någon stor och fantastisk politisk poäng av detta. Som jag sade är det här ett sätt att visa att vi gör ett ställningstagande och säger: Det här är det vi vill ha på våra reklamtavlor, och det här är det vi inte vill ha. Som sagt skulle vi gärna vilja gå lite längre, men det här är ett bra första steg.

Anförande nr 151

M i k a e l V a l i e r (KD): Jag vill gå vidare på Cecilias linje och fråga: Varför sa ni inte bara nej till detta med hänvisning till ert ursprungliga förslag? Det hade varit mer renhårigt mot er själva, er mage och ert hjärta och era väljare.

Om ni är mot all reklam – innebär det att ni på eget initiativ inte kommer att sätta upp valaffischer?

Anförande nr 152

M a l i n E r i c s o n (FI): Bra poäng där! Jo, vi kommer att sätta upp valaffischer. Om man ska komma fram någonstans får man ta ett steg i taget. Vi skulle som sagt gärna ha velat se betydligt skarpare riktlinjer, men det här är ett första steg. Vi skulle helst inte vilja se någon reklam alls i det offentliga rummet, utan vi skulle vilja ha plats för samhällsinformation, kultur och liknande saker. Men vi får ta en sak i taget.

Anförande nr 153

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Cecilia Brinck har redan sagt det mesta som jag hade tänkt att säga. Men jag kan ändå poängtera detta att branschen har egna riktlinjer som vi anser fungerar alldeles utmärkt i dag. Jag tror att det är en farlig inriktning om vi ska börja ge politiker större inflytande över vad som är okej i reklam och vad som inte är okej. Då tar vi sakteliga ett steg bort från den yttrandefrihet som vi är så många här inne som värnar.

Med detta sagt: Vi anser helt enkelt att förslaget är överflödigt, så vi yrkar avslag på förslaget.

Anförande nr 154

M i k a e l V a l i e r (KD): Här är jag igen! Jag utgår från att *ingen* i det här rummet vill ha sexistisk, rasistisk eller allmänt mer eller mindre kränkande reklam i staden. När ärendet dök upp första gången – att Stockholm skulle föreslås skriva egna etiska riktlinjer och införa något slags censurråd som skulle granska all reklam – tyckte jag att det var ett onödigt slöseri med skattededel och tid. Det var tydligt redan då att ett eller flera partier i majoriteten egentligen inte ville ha någon reklam i offentligheten över huvud taget. De såg då en möjlighet att driva staden åt detta håll.

Som väl är balanserades ärendet till sist, och nu väljer vi att låta branschens egna regler få styra. Det är regler som alltså redan fanns. Det är väl en bra idé!

Jag vill bifalla förslaget och hänvisa till vårt gemensamma särskilda uttalande.

Anförande nr 155

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Jag tänkte bara att jag skulle förtydliga lite: Ja, det är samma principer som man använder inom branschen och som ICC använder. Poängen är att vi utgår ifrån dem. När vi lägger fast detta får vi också effekten att vi skriver in i avtalen med reklambolagen att de inte ska sätta upp reklam som strider mot riktlinjerna och att om de gör det kan vi inom 24 timmar begära att de plockar ned dem. Det kan också gå längre tid om vi behöver längre tid att bedöma det på.

Det som branschen och det som kallas Diskrimineringsombudsmannen – som är en stiftelse – gör är att de efter ett halvår eller ett år säger: Det här var inte så bra. Sedan prickar man reklambolaget. Vi vill att reklamen också ska tas ned, och det är en viktig poäng i sammanhanget.

Anförande nr 156

M i k a e l V a l i e r (KD): Tack för det förtydligandet! Därför tänker jag inte heller bråka om själva förslaget. Det är därför vi bifaller det.

Jag är glad att ni lyckades dämpa den allra värsta entusiasmen för att ta bort reklamen. Det var inte du som sade det, utan det var någon annan som sade något om att tillåta reklam för kultur. Det är väl också reklam! Det här kommer inte att funka på något annat sätt än det som vi nu har löst det på. Därför ska vi gå vidare med detta, och som jag sade kommer jag att bifalla det.

Anförande nr 157

M a r t i n E n g m a n (S): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag vill börja med att bifalla kommunstyrelsens förslag.

Jag vill också passa på att understryka en sak som tidigare nämndes här. Det förslag som nu ligger på vårt bord har krävt månader av förhandlingar att komma fram till, och det är tämligen långtgående.

Man kan hålla med om mycket av det som Malin Ericson nämnde, och det är väldigt mycket som man absolut inte kan hålla med om. Hon skriver samma sak i sitt ersätтарыttrande i trafiknämnden. Jag delar visionen; ett offentligt rum helt utan reklam vore ganska intressant. Det har provats i Saõ Paulo, bland annat, med vad jag har förstått ett lyckat resultat. Det finns förstått också goda saker även i det som borgarrådet skriver om osunda kroppsideal och rasism. Det vill vi förstått inte se.

Men den metod som Feministisk initiativ föreslår, den så kallade förhandsgranskningen, är förkastlig. Offentliga tjänstemän, alltså skattefinansierade sådana, ska agera censorer. Perspektiven svindlar. Tanken för oss till totalitära system – kanske Putins Ryssland, vad vet jag? Där har man lyft upp kvinnan, den ärevördiga heliga kvinnan, på piedestal. Det är hon som ska förevisas. Man har en sexualfientlig politik rent generellt. Följaktligen är det inte bara stadens jurister som har avrått från detta med hänvisning till våra grundläggande demokratiska friheter – informationsfriheten och yttrandefriheten. Detta är inte ett första steg, utan det här är själva steget – och ett långtgående sådant.

Jag vill varna för en underton av moralism som finns. Vi får akta oss för att använda oss av det själva. Jag tycker att man kan läsa det mellan raderna när orden sexualisering och objektifiering används. Jag vet att en del kvinnor, män och andra kön också, för den delen, mycket väl skulle vilja objektifieras och sexualiseras. Det är en individuell fråga; det är inget man kan generalisera kring. Vilka är vi att sätta oss över andra människors val när det gäller sexualliv och känsloliv? Politiker ska hålla sig långt borta från det. Leve den fria sexualiteten!

Anförande nr 158

M a l i n E r i c s o n (FI): Det var intressant. Jag tycker att det är roligt att du kliver upp och talar om folks önskan att objektifieras. Det kan hända att du har en sådan önskan, men vi är ganska många som inte har det, och vi vill också kunna välja. Du kan välja. Om du vill bli objektifierad – hitta då ett bra ställe att göra det på! Men i det offentliga rummet hör det inte hemma.

Det är intressant att du som representant för Socialdemokraterna, som har suttit med i diskussionen och gått med på alla de saker som vi har lagt fram tillsammans, ställer dig och går upp i opposition. Jag ska inte gå in på vilka ord du lägger i vår mun om moralism och så vidare. Det här handlar enbart om att vi ska kunna skyddas från att behöva objektifieras och sexualiseras i det offentliga rummet. Det handlar inte om vad du, jag eller någon annan gör hemma.

Anförande nr 159

M a r t i n E n g m a n (S): När jag talade om sexualiseringen och objektifieringen var det min tolkning av det. Det är ingenting som ni har sagt. Men jag läser mellan

raderna även i det som står i borgarrådets text, och jag varnar för att vi ska gå in på den vägen. Jag säger inte att vi är där ännu.

Jag står bakom kommunstyrelsens förslag, och det är det flera partier här som gör. De nämner den internationella handelskammarens regler och Reklamombudsmannens och branschens egna riktlinjer. De är, som jag sade, fullt tillräckliga och till och med långtgående. Men ändamålen helgar faktiskt inte medlen. Här talar vi om demokratiska värderingar: yttrandefrihet och informationsfrihet. Det är extra viktigt nu i en tid då demokratiska värden ifrågasätts även av andra än FI.

Anförande nr 160

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Det är visserligen oerhört underhållande att stå där nere och titta på och lyssna när majoriteten imploderar inför öppen ridå, men jag tänkte ändå säga några saker i sak.

Feministiskt initiativ vill ta en sak i taget. Det föranleder en rätt självklar fråga: Vad är nästa steg, och när tänker ni ta det? Hur långt ska det steget vara? I er värld är vi som rör oss här – inte ni, antar jag, för ni är ju mer upplysta och har tillgång till en visdom som inte vi har tillgång till – hjälplösa offer. Vi är offer för, får jag väl anta, det internationella storkapitalet eller något som vill prångla på oss en massa saker som vi egentligen inte behöver och inte vill ha, men det fattar vi inte.

I själva verket är det absolut mest effektiva sättet att uttrycka protester mot företag vars produkter man inte gillar eller vars marknadsföringsmetoder man inte gillar – och det finns många sådana företag – att låta bli att köpa deras grejer. Det är det som är absolut mest effektivt när det gäller att sända en ohyggligt tydlig signal: Vi gillar inte det ni gör. Sluta med det!

Vi ska alltså få ha nyttig samhällsinformation och kulturinformation. Är det någon mer än jag som får lite Pyongyangvibbar av detta, med högtalare som sprutar ut positiva budskap över oss hela dagarna? Har ni en aning om vad det är som reklamen betalar? Det berättade till exempel trafikborgarrådet. Reklamen gör det möjligt för oss att ha ett fungerande hyrcykelsystem i staden, som man bygger ut. Det tycker vi är bra. Vi har haft synpunkter på upphandlingen, men vi tycker att det är jättebra att det finns. Reklamen gör det möjligt. Reklamen i tunnelbana och kollektivtrafik gör det möjligt att hålla biljettpiserna på rimliga nivåer. Det är bara två exempel på sådant som vi alla drar nytta av. Jag tror att vi alla här i salen använder kollektivtrafiken, om inte varje dag så åtminstone nästan. Hyrcykelsystemet är populärt både bland stockholmare och bland tillresande.

Detta finansieras med reklam. Vill ni finansiera allt detta med skatteintäkter – varsågoda, men då hoppas vi att ni tänker berätta det i god tid före valet så att människor vet vad de har att ta ställning till.

Anförande nr 161

M a l i n E r i c s o n (FI): Att ta ett steg i taget betyder inte att man går fram och manglar allting. Det är kanske er strategi, men i vår värld handlar det om att man tar upp saker till diskussion. Vi har ett föränderligt samhällsklimat, och man ska prata om saker hela tiden. Saker som var accepterade i går är det inte i dag. Det kan tänkas vara tobaksreklam och alkoholreklam. Sådant får man ju inte göra reklam för hur som helst.

Riktlinjer ändras, och samhällets inställning till saker ändras. Det är det vi menar med att ta en sak i taget, och detta är ett bra första steg.

Bara implikationen av att det skulle handla om något slags kommunistisk diktatur tycker jag låter väldigt tråkigt till och med för att komma från din mun, Cecilia.

Anförande nr 162

Borgarrådet B r i n c k (M): Jag skulle nog använda ett annat adjektiv än ”tråkigt” om kommunistiska diktaturer, men den diskussionen kan vi ta en annan gång.

Vi kan ha en semantisk diskussion hur länge som helst om vad ett steg till betyder. Jag tror att det var ganska uppenbart för alla i salen att när du var uppe i ditt första inlägg och sade att ni inte var nöjda med detta utan hade velat gå ännu längre betyder det att ni hade velat gå ännu längre. Det var åtminstone så jag tolkade det. Om det inte betyder det ber jag om ursäkt, men det var det du sade.

Anförande nr 163

E w a L a r s s o n (MP): Ordförande! Jag tycker att det är tråkigt att Moderaterna har reserverat sig mot förslaget, som innebär att staden själv får egen rådighet om det skulle visa sig att det kommer upp reklam som inte överensstämmer med de fastställda reglerna. Vi är ju alla överens om att vi inte vill ha osund reklam, och vi tycker att de fastställda reglerna är okej. Jag tror att stockholmarna blir glada för att staden nu tar möjligheten att själv bestämma och att plocka ned reklam.

Cecilia säger att vi alltid kan ha köpbojkott om vi ser osund reklam eller produkter vi inte gillar. Det stöder jag verkligen, och så jobbar vi inom Miljöpartiet. Det är därför vi har Fairtrade. Men det finns en grupp i samhället som vi inte har nämnt här, och det är barnen. Det offentliga rummet är till för alla, och det är därför det finns regler som vi alla ska följa. Om det finns företag som inte följer dessa regler i det offentliga rummet har staden i och med detta beslut möjlighet att själv agera så att regler följs. Det gillar vi i Miljöpartiet.

Anförande nr 164

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Jag vill säga ett par saker. För det första: Vi har inte reserverat oss mer än vad Feministiskt initiativ har gjort. Det kanske kan vara bra att påpeka det. Det framgår om man läser ärende. För det andra: Det kanske kan förtjäna att påpekas igen att de riktlinjer ni nu lägger fram är identiska med dem ni förkastade för ett år sedan. De är i enlighet med branschens riktlinjer, och vi sade redan då att detta redan finns. Branschen har riktlinjer, så låt oss följa dem! Det säger också stadens tjänstemän.

Och nu kommer ni och har uppfunnit hjulet och ska lösa alla problem på en gång med riktlinjer som ni inte ens har hittat på själva. Kom igen!

Anförande nr 165

E w a L a r s s o n (MP): När jag ändå står här kan jag säga att vi inte uppfinner hjulet. Det gjorde människor i dåtid. Vi lever i nutid, och vi vill ha en bra framtid. Vi vill ha rådighet över de regler som vi gemensamt har beslutat om. Det är därför vi fattar detta beslut i dag, för nu kan staden själv agera.

Bifall!

§ 28 Detaljplan för Larsboda 2:3 i stadsdelen Larsboda (480 bostäder, förskola, lokaler för lager, service och parkering), DP 2011-15589-54

Anförande nr 166

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Ordförande och fullmäktig! Jag ska fatta mig kort. Detaljplanen gäller Larsboda i Farsta, och det är en viktig del i det omfattande arbete vi har för att utveckla Farsta. Farsta är som ni alla vet utpekad i vår översiktsplan och har ett naturskönt läge mellan Magelungen och Drevviken liksom mycket bra kommunikationer. Att vända Farsta mot vattnet och sjöarna är ett viktigt motto i hela detta arbete.

Detaljplanen omfattar 480 bostäder och utgör en andra etapp i den stadsdel som planeras i Telestaden och Drevvikens strand, där sammanlagt 4 500 bostäder planeras. I detaljplanen finns också förskola, service, parkering och lagerbyggnader samt en park som är på 3 ½ hektar. Merparten av bebyggelsen kommer att ske på redan bebyggd eller brukad mark. Övrigt område längs med stranden regleras som allmän park i syfte att säkerställa både ekologiska och rekreativa värden och att även förbättra och tillgängliggöra strandpromenaden längs Drevviken. En gångbro över Nynäsvägen föreslås knyta ihop området med Telestaden och pendeltågsstationen i Farsta strand.

I dag är området stört av trafikbuller från Nynäsvägen och Perstorpsvägen. Planen har också till syfte att skapa en struktur som vänder sig mot Drevviken och där park och bostäder skyddas mot buller. Parkering och lagerverksamhet placeras som bullerskydd längs med Nynäsvägen.

Med detta vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 167

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Också jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag, men jag vill ändå ge några ord på vägen.

Det finns egentligen tre huvudsakliga invändningar till detta. Det första är att det inte är tillräckligt planerat för skolor. Jag vet inte hur många gånger jag har tjatat om det i denna talarstol.

Det andra är att detta är en hel del intressant och skyddsvärd mark som ska tas i anspråk, och här finns också gamla fina kulturbyggnader – i detta fall i form av Ulrikslunds torp. Från Liberalernas sida ser vi att det är viktigt att man nu och i fortsättningen tar hänsyn till det, bygger runt om och så vidare, precis som man borde göra med all kulturhistorisk viktig byggnation i den här staden. Tyvärr är detta inte sådant som brukar gillas av den rödgrönrosa majoriteten.

Det tredje är att det finns en rad aktörer utöver Stockholms stad och dess kommunalägda bolag som också vill bygga i olika delar och i anslutning även till detta område. Men här har alltså en byggaktör fått vänta i två år på besked och över huvud taget på ett planbesked och då naturligtvis inte heller fått någon handläggare. På ganska kort tid kan denna byggaktör få fram ungefär 1 100 nya bostäder.

En av anledningarna till att det är så här är att stadens ledning och majoriteten i stadsbyggnadsnämnden trots beslut i kommunfullmäktige inte lyckats förmå att starta

ett arbete som handlar om byggaktörsdrivna detaljplaner. Det är mycket enkelt. Man samverkar med alla de planarkitekter som finns på arkitektkontor, ofta skolade i Stockholms stad, i stadsbyggnadskontoret, och i denna samverkan tar man fram detaljplaner. Allt behöver inte göras vid stadsbyggnadskontoret. Detta är ett arbetssätt som med framgång används i en rad andra kommuner. Det finns ett jätteintressant alldeles nytt beslut i Tyresö kommun, där man till och med har gett en markanvisning till ett arkitektkontor. Detta är ett intressant, spännande och nytt sätt att arbeta på som vi skulle vilja att ni tänkte lite grann mer på. Nu är det inte så mycket mer att göra, men det finns många detaljplaner som ni fortfarande kan påverka. Det vill vi uppmuntra er att göra.

Bifall till kommunstyrelsen!

Anförande nr 168

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Som Björn Ljung mycket väl vet finns ett uppdrag i budgeten om ökad samverkan med byggaktörer. Sedan kan inte jag svara på varför just den här byggaktören inte har kommit igång. Det känner jag inte till några detaljer om.

Sedan valet har vi på stadsbyggnadskontoret anställt 80 personer till. Vi har verkligen ökat, och vi fördubblar antalet nya projekt under de här åren. Vi får fram lika många projekt på fyra år som de borgerliga gjorde på åtta år när det gäller nya projekt.

När det gäller skolorna fungerar det på ett helt annat sätt än tidigare. Det har jag och Björn Ljung debatterat flera gånger. Skolplaneringen, SAMS som den heter, fungerar mig veterligen utomordentligt väl också i Farsta. Där finns ingen problematik; i så fall tycker jag att den borde ha uppmärksammats på något sätt i SAMS-arbetet. Det finns en planering för Farsta liksom det finns för alla andra områden. Den fungerar på ett helt annat sätt än tidigare, vilket jag är glad för.

Anförande nr 169

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Det är klart att Jan Valeskog alltid får det att låta som om det är guld och gröna skogar när han är med och bestämmer. Men nu är det ju inte så, och det här har vi klätt av vid ett flertal tillfällen här. Skolplaneringen fungerar fortfarande inte. Vi vet det från Mariehäll, och vi vet det från Telefonplan. Och vid Larsboda är det likadant, Jan Valeskog. Det finns inte tillräckligt säkrat i det ärende vi fattar beslut om nu för att kunna säga att skolplaneringen fungerar. Det är därför vi tar upp i ett särskilt uttalande att det är dags att ni gör någonting och gör det med kraft.

Jag noterar att byggaktörsdrivna planer är beslutade i fullmäktige. Till slut gick ni ju med på det, men ingenting har hänt. Du har inte sett till att en enda byggaktörs detaljplan har kunnat tas fram under detta år.

Den tredje frågan svarade du inte på. Den gällde Ulrikslunds torp. Det är som vanligt. Vi får väl se ytterligare en rivning, för ni klarar inte av att hantera kulturhistoriskt viktiga byggnader.

§ 29 Detaljplan för Bromstensstaden etapp 2, del av kvarteren Gunhild, Gustav och Bromsten m.fl. i stadsdelen Bromsten i Stockholm (1000 lägenheter, förskola och kommersiella lokaler), Dp 2014-19911-54

Anförande nr 170

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Vi har tyvärr varit tvungna att begära att återremittera detta ärende. Det har gått ut papper om det här i dag. Orsaken är att det finns en del frågor som har dykt upp sent, dels från länsstyrelsen från någon vecka sedan, dels från SGI så sent som i dag om tekniska frågor. Det handlar om kompletteringar. Detta gör att vi gör bedömningen att även om det inte är vanligt med tusenårsregn och andra sådana risker måste vi naturligtvis säkra upp på ett sådant sätt som de statliga expertorganen säger.

Därför yrkar vi på återremiss så att stadsbyggnadsnämnden får fortsätta att bereda det här tillsammans med SGI i första hand men också med länsstyrelsen. Jag beklagar detta, men det har alltså kommit in synpunkter väldigt sent.

§ 30 Detaljplan för Archimedes 1 och del av Mariehäll 1:10 m.m.i stadsdelen Mariehäll, Dp 2014-17690-54, (770 bostäder, förskola och garage)

Anförande nr 171

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag trodde att Jan Valeskog skulle begära borgarrådsföreträdare, men det gjorde han inte. Han är slipad, den där räven!

Vi har diskuterat exploateringsärendet tidigare i dag, och jag beklagar, precis som Joakim Larsson sade, att vi inte diskuterar det här tillsammans. Nu får vi dra veven en gång till. Det är nämligen så att detta ärende har tre huvudsakliga invändningar. Det första är skolan. Har ni hört det förut? Det finns i Mariehäll och Annedal uruselt med skolplatser. I Mariehäll och Archimedes med flera stadsplaner som vi ska fatta beslut om finns det enligt uppgift en tillfällig lösning. Det är inte tillfredsställande när vi i dag ska besluta om dessa 700 lägenheter och när vi tidigare har beslutat om runt 1 500 lägenheter i området.

Vad vi egentligen behöver i ett sådant här område är ungefär 2 000 skolplatser. Nu finns det en sorts tillfällig ärende på den tomt där Stockholmshem skulle ha fått bygga. Det är kvarteret Betongblandaren. Hur det ska se ut är oklart. Detta är anmärkningsvärt.

Det andra handlar, återigen, om de kulturhistoriskt viktiga byggnaderna. Jag blir mer och mer orolig för varje gång jag hör Socialdemokraterna uttala sig när det handlar om något – i detta fall Gula villan – som har lite dålig teknisk status, som Stefan Hansson sa i det förra replikskiftet. Vi vet inte riktigt, och kanske, fortsatte han. Nej, i detta ärende i stadsbyggnadsnämnden är det tydligt att stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret har olika uppfattning om vad man ska göra. Ingen av dem vill hantera frågan om Gula villan. Trafikkontoret säger att det är svårt att hitta en trafiklösning till Gula villan om man flyttar den till den plats som exploateringskontoret föreslår. Och fastighetskontoret säger: Vi har inga resurser att hantera den här byggnaden.

Det behövs en helt annan inställning till kulturhistoriskt viktiga byggnader i den här staden, och den rödgrönrosa majoriteten har inte klarat det under den här perioden. Det finns en byggnad till som är oerhört viktig: den industrihistoriskt viktiga byggnad som heter Sågtanden i samma detaljplan. Det är till och med fel uppgifter om när huset är byggt. Det är byggt i slutet av 1800-talet, och i ärendet står det någonstans runt 1920–1930. Det visar återigen den nonchalans som finns från den rödgrönrosa sidan när det gäller kulturhistoriskt viktiga byggnader.

Bifall till Liberalernas förslag i kommunstyrelsen!

Anförande nr 172

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Vi har hört den här frågan förut, och det handlar som sagt om 770 nya bostäder, lokaler och förskola och nya torgytor och park. Dessutom blir det ett nytt trevligt gångstråk och parkering i garage under bostadsgårdarna. Detaljplanen är helt i enlighet med den översiktsplan som godkändes av fullmäktige i februari i år. Programarbetet för området startade redan 2009 men fick avbrytas på

grund av oklarheter kring flygbullret från Bromma flygplats. Delar av området som nu är uppe för dagens beslut här i fullmäktige kunde ändå senare fortsätta.

Skolfrågan var uppe här igen. Som vi hörde kommer en tillfällig skola att finnas inom just fastigheten Betongblandaren, som ägs av det kommunala bolaget Stockholmshem. Det tror jag inte att det är några konstigheter med.

Samtidigt pågår, som vi hörde tidigare av biträdande finansborgarrådet Stefan Hansson, diskussioner om exploatering med två fastighetsägare. Jag vet av egen erfarenhet att staden har många affärer med de här fastighetsägarna, så jag är helt övertygad om att det inte kommer att vara några problem att komma överens med åtminstone en av dem. Man har en fastighetsägare som man särskilt för diskussion med så sent som i dag, fick vi höra tidigare. Det handlar om en permanent skola för 900 elever, som naturligtvis är helt nödvändig.

Sedan har vi det här med Gula villan. Det är intressant, för när jag själv hade möjlighet att vara ordförande i fastighetsnämnden var en av de första frågor som dök upp för tre år sedan just det dåliga skick som Gula villan var i. Det fanns röta och en massa problem med virket, vilket var ett faktum efter dåligt underhåll under många år. Det var Liberalerna som ansvarade för Gula villan när det gäller underhållet under åtta års tid. Detta kan man naturligtvis beklaga. Men huruvida det går att flytta den är någonting man nu ska titta på i uppdraget, vilket ni också vet. När det handlar om planens synvinkel är inte detta problemet, för där har vi sagt att det finns möjlighet att flytta Gula villan norrut. Detta tas också upp i beslutet.

När det gäller den befintliga trevåningsbyggnaden, det så kallade Slottet, kommer den att bevaras som en fristående volym tillsammans med en återuppbyggnad och en påbyggnadsdel av byggnaden Sågtanden, som vi hörde om tidigare. Byggnaden Sågtanden måste rivas på grund av de omfattande mängder miljögifter som finns under byggnaden. Marken ska sedan saneras, och därefter ska Sågtanden byggas upp igen. Området kan självklart inte bebyggas om vi inte tar hand om miljögifterna på platsen. Det trodde jag var en självklarhet för de flesta. Sammanfattningsvis kommer bebyggelsen att integreras väl med den befintliga kulturmiljön, och den gamla byggnaden Slottet kommer att få en framträdande roll i stadsbilden.

Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 173

Björn Ljung (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag ville naturligtvis att det skulle vara tvärtom, men nu blev det så här. Jan Valeskog, om jag får reda på att en sak är i dåligt skick struntar jag i vem som har haft ansvaret tidigare. Men du säger att ni visste det här för tre fyra år sedan. Varför har ni då inte gjort någonting? Det är en fullständig skandal, Jan Valeskog.

Jag ska förtydliga vårt yrkande. Det innebär att stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att omarbeta förslaget, att man ges i uppdrag att revidera detaljplanen så att man kan möjliggöra bevarande av Gula villan och Sågtanden och att man ges i uppdrag att genomföra en utredning av behovet av skolplatser innan detaljplanen slutgiltigt antas. Det är sent redan nu.

Du säger att ni hade överläggningar *i dag* om en eventuell fastighetsägare för skolor. Sådana här saker ska finnas i en detaljplan när den beslutas om i fullmäktige – ingenting annat, Jan Valeskog. Något annat går inte att lita på när det gäller er. Det har vi sett förr.

Anförande nr 174

Borgarrådet V a l e s k o g (S): När det gäller skolfrågor och skolplanering är det egentligen otroligt imponerande att Björn Ljung ens vågar öppna munnen. Det fungerade väldigt illa under er mandatperiod, och det beror på att ni trodde att marknaden själv skulle ordna detta. Nu fungerar skolplaneringen, och det är en väldigt stor skillnad.

När det gäller affärer med olika fastighetsägare vet de berörda fastighetsägarna att det är en prioriterad fråga att denna skola för 900 elever måste till i området. Jag är inte ett dugg orolig för att man inte ska komma överens. Det är inte jag som gör detta, utan det ligger på exploateringskontoret och nämnden när det gäller förhandlingarna. Men vi vet att det pågår diskussioner, och jag har full förtröstan för detta.

Det är inte under de här tre åren som Gula villan har blivit dålig, utan det handlar om många försyndelser under lång tid. Då måste man, oavsett vilket parti man tillhör, se vad som är möjligt och realistiskt. Jag kan inte bedöma det, för jag har inte alls gjort någon sådan granskning. Men jag vet att Gula villan är i dåligt skick och att det finns problem. Vi har andra byggnader som har varit i dåligt skick på samma sätt, så man måste se till den verklighet som finns.

Anförande nr 175

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag ska inte bli långrandig, men jag måste ändå påpeka att när Jan Valeskog står i talarstolen och säger att han inte är ett dugg orolig blir i alla fall jag väldigt orolig. Då börjar jag genast titta i ärendet och på de uttalanden som man har gjort och som Miljöpartiet känner sig tryggt med. Jag kan säga att vi inte känner oss ett dugg trygga med era uttalanden, för vi vet vad uttalanden är värda i sådana här sammanhang.

Det hade varit bättre att få in detta i detaljplanen när det gäller skolbyggnaden och sett till att vi har en tydlig detaljplan för området. Framför allt förlitar vi oss inte på den trygghet som borgarrådet Valeskog känner när det gäller Gula villan. Gula villan är alltså plötsligt nu i ett så otroligt dåligt skick att den är förruttnad och inte kan stå upp. Men ändå har vi en hyresgäst som är där och driver kafé, och det verkar fungera ganska bra. Ja, Gula villan är i dåligt skick. Men frågan är hur dåligt skick. Vi tycker inte att det framgår av ärendet. Det vi i stället har fått föreslå är att man skulle försöka se till att huset åtminstone flyttas, om det nu inte kan vara kvar på platsen.

Hela den historiska byggnationen i området skapar karaktär. Vi skapar en betydligt trevligare stadsdel om man kan integrera ny bebyggelse och komplettera med ny bebyggelse i den befintliga. Vi har sett det i andra områden. Vi kan se i Gasverksområdet vad som kan växa fram där. Vi ser det i Slakthusområdet. Vi ser hur viktigt det är att man tar till sig den historiska delen av det fastighetsbestånd som redan finns. En del av det behöver naturligtvis rekonstrueras. Men en sak är säker: Man kan inte riva bara för att det är enkelt och bara för att exploateringskontoret säger det. Man måste vara lite mer engagerad i ärendet än så.

Jag yrkar bifall till den gemensamma reservation som vi har lagt i kommunstyrelsen.

Anförande nr 176

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Jag har inte så mycket mer att tillägga än det jag sade i det tidigare exploateringsärendet och det som mina allianskollegor har sagt. Inte heller jag har blivit så värst lugnad efter beskedet hittills under debatten. Skolbristen är stor, och faktum är att vi antar en detaljplan som inte säkerställer detta i framtiden. Det är såklart oroande liksom de besked vi får om Gula villan. Den känns hotad med de besked vi hör här i kväll. Om det inte finns rivningsförbud finns en tendens att man gärna river eftersom det ofta är den lättaste vägen.

Jag vill hänvisa till den reservation som vi har lagt fram i kommunstyrelsen.

Anförande nr 177

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Fru ordförande! Här har nu argumenten förts fram och upprepats inte bara en gång utan två gånger och kanske till och med något fler. Men det förtar inte betydelsen av reservationen, även om det nu är i sista minuten.

Då ligger ansvaret på majoriteten för att se till att skolfrågan löser sig. Det är inget konstigt med det, sade borgarrådet. Skolfrågan kommer såklart att lösa sig, sade han också. Jag känner också den oro som vi har hört om här från andra allianskollegor. Jag tycker att man borde ta frågan på större allvar än så och faktiskt ta till sig att det nu har hänt ett flertal gånger att skolorna har kommit på efterkälken. Det har klagats från olika håll, och stadsdelsnämnderna har synpunkter på att detta inte är med. Utbildningsförvaltningen har synpunkter, och jag tycker att det allvarligt. Det ska tas på allvar.

Bifall till reservationen!

Anförande nr 178

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Vi har redan haft debatten, och allt är redan sagt. Sverigedemokraterna yrkar på Alliansens reservation.

Anförande nr 179

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag vill bara vidimera att det som min ärade kollega stadsbyggnadsborgarrådet har sagt stämmer, nämligen att läget är under kontroll. Stefan Hansson berättade förut att det pågår diskussioner med fastighetsägare. Som alla vet – men eftersom några har kommit in här i salen senare kan jag upprepa det – är markförhållandena och fastighetsägarförhållandena i den här delen av Stockholm mer komplicerade eftersom staden inte äger så mycket mark. Det är alltså på gång.

Jag vill understryka en sak så att Liberalerna kan känna sig lugna: Arbetet har utvecklats enormt under de här åren när det gäller samplanering av förskolor och skolor. De förvaltningar och bolag som tillsammans har i uppdrag att se till att det finns platser så att det räcker har kunnat ta fram en långsiktig plan. Vi har alltså flyttat fram tidshorizonten betydligt, där vi vet exakt var skolor ska byggas under de kommande tio åren eller ännu längre fram. Vi har också ringat in några få områden i staden där vi tillsammans måste hitta plats för ytterligare grundskolor. Bättre och mer

långsiktig planering än så här av förskolor och skolor vågar jag påstå att Stockholm inte har haft i modern tid.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 180

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Modern tid – det kan man ju undra vad det är. Ibland tror man att modern tid för er är de tre och ett halvt år som ni har haft makten nu senast. Vi påbörjade detta arbete under vår senaste mandatperiod.

Det är rätt anmärkningsvärt, Olle Burell. Från liberal sida har vi till och med tvingats säga nej till att markera till bostäder exempelvis i Telefonplansområdet. Där vet jag fortfarande inte hur det är med skolan och vad som händer med den för de 1 000 bostäder som det handlar om där. Vi ser samma sak i Mariehäll. I detaljplaneärendet saknas det när fullmäktige ska fatta beslut uppgifter om skolan. Ni säger att nu, en sekund i tolv, kommer det någonting. Det är inte tillfredsställande. Det är ni som har makten. Det är ni som ska ta fram ärendena.

Det tredje var det som vi talar om precis nu, nämligen i Larsboda. Inte heller där finns detta tillräckligt säkrat. Det är därför vi reagerar, Olle Burell. Det beror inte på någonting annat.

Anförande nr 181

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! När det gäller modern tid kan vi säga 2000-talet, då, för ni regerade sist under 2000-talet. Under vår tid har projektportföljen för förskolor och skolor ökat från 3 till 17 miljarder kronor. Det byggs så att det knakar på förskole- och skolfronten. Jag kan bara upprepa att vi har full koll på helheten, och vi har en kapacitet som kommer att räcka till för våra barn och ungdomar i Stockholm.

Anförande nr 182

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Ordförande och Olle Burell! Jag kan inte annat än att bli ännu mer fundersam när inte bara en utan två och till och med tre framstående företrädare för Socialdemokraterna här i salen går upp och betyder att allting är under kontroll. Läget är på rull. Vi vet precis vad vi ska göra de närmaste tio åren. Så säger ni.

Om det är så fantastiskt – varför får då inte vi veta någonting? När kommer ni att vara ikapp med planerna så att vi kan ta dem samtidigt som vi tar detaljplaner för kommande ärenden?

Anförande nr 183

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag har också varit med så länge att jag har ledsnat på sådana där konspiratoriska tankar som Christina Linderholm nu lite grann framför. Jag tycker att det är förtjusande som kommentar till detta, men jag kan försäkra Christina att det inte på något sätt är en cover up för dålig planering. Tvärtom har vi god koll på planeringen, och jag kan gärna sätta mig över en kopp kaffe med dig och gå igenom område för område och visa hur planerna ser ut för grundskolor de kommande åren.

§ 31 Riktlinjer för barnsäkerhet i Stockholms stads kommunala förskolor

Anförande nr 184

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag tror att inte någon av oss här kan komma att tänka på någonting värre än att vi skulle bära ansvar för att ett barn kommer till skada i något sammanhang, i synnerhet när man tar hand om någon annans barn. Jag tror att det känns extra fruktansvärt.

Vi har ett politiskt ansvar som vi tar i den här salen tillsammans genom att fatta beslut om riktlinjer för barnsäkerhet i stadens förskolor. Det är självklart så att alla barn i Stockholm har rätt till en trygg uppväxt och en bra förskola nära hemmet eller om man väljer en förskola som ligger längre bort och som man pendlar till.

Majoriteten beslutade i budget för år 2017 att ta fram centrala riktlinjer för barnsäkerhet i stadens förskoleverksamhet. Syftet med riktlinjerna är som ni förstår att säkerställa en god och likvärdig barnsäkerhet för alla barn i de förskolor som vi förfogar över, alltså de kommunala.

Riktlinjerna innehåller generella krav och beskriver ansvarsfördelningen mellan de olika nivåerna i staden samt samverkan med andra myndigheter och intressenter. Sisab har naturligtvis en viktig roll i detta eftersom Sisab äger och förvaltar många av de kommunala förskolor som finns.

Fru ordförande! Stadens förskoleverksamheter arbetar naturligtvis redan i dag kontinuerligt med barnsäkerhet, där exempelvis första hjälpen för barn ingår. Generellt är förskolan en säker miljö för barnen, och de flesta olyckor som drabbar barn inträffar i hemmen och på annan plats på fritiden. Där finns någonting som vi alla kan hjälpas åt med – vi kan försöka barnsäkra samhället i stort och våra hem.

I stadens förskoleundersökning för 2017 svarar 90 procent av vårdnadshavarna att de upplever att förskolan i sin helhet är trygg och säker för deras barn. Med dessa centrala riktlinjer stärks det systematiska barnsäkerhetsarbetet och likvärdigheten vad gäller barnsäkerhet i stadens förskoleverksamheter.

Fru ordförande! Jag ber att få yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 185

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Som motionär till motionen, som vi inte debatterar i dag, som handlar om att förbättra barnsäkerhet på förskolorna i Stockholms stad känns det bra att stå här i dag och fatta beslut om riktlinjer för barnsäkerhet på stadens förskolor.

Som svar på min motion skrev borgarrådet att dessa riktlinjer skulle tas fram. Som vi alla vet mal kommunens kvarnar sakta. Men nu är vi här, och jag vill faktiskt ta på mig lite av äran för att riktlinjerna tas fram. Det håller säkerligen inte borgarrådet med om, men jag tillåter mig ändå att glädjas åt detta.

Anledningen till att jag skrev motionen är att en av våra partimedlemmars barn var med om en olycklig händelse som hade kunnat gå fel om inte personalen rådigt hade ingripit. Därför känns det ännu viktigare att arbetet utvecklas och att våra förskolor på det sättet blir säkrare.

Som vanligt när man kryssar mellan kommunala strategier och riktlinjer inser man att det inte bara är riktlinjer som måste till utan också aktiv handling. Olycks- och krisberedskapen kräver att vi arbetar systematiskt och regelbundet där vår personal på förskolorna får möjlighet att träna och öva hjärt- och lungräddning. Detta bör ske årligen. I de föreslagna riktlinjerna har man en lägre ambitionsnivå, och jag tycker inte att det duger. Vartannat år innebär att det kan dröja nästa två år innan nyanställda får denna livsviktiga utbildning. På Kungsholmen har man på Alliansens initiativ beslutat att införa just hjärt- och lungräddning med repetition varje år. Detta borde stå som förebild för hela staden.

Det är mycket som är bra i förslaget, och det viktigaste är att vår personal på förskolan får möjlighet att träna och öva på att hantera olyckor och risker. Därför vill jag yrka bifall till Alliansens reservation i kommunstyrelsen, som har en högre ambitionsnivå på den punkten.

Anförande nr 186

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Jag vill knyta an där Jonas Naddebo slutade. Vi tycker att det här är jättebra, viktigt och angeläget. Vi tycker dock, precis som Jonas nyss sade, att ambitionsnivån när det gäller kris- och olyckshantering och hjärt- och lungräddning är lite för låg. Det tycker vi är tråkigt. Det är viktigt att detta tränas ofta och inte bara regelbundet, för regelbundet kan ju innebära att man gör det vart fjärde år. Det borde ske minst vartannat år kanske hellre än varje år, om det är möjligt. Ambitionsnivån i programmet är inte riktigt så hög, och det tycker vi är lite trist.

Förhoppningsvis kommer det att finnas möjlighet att genomföra den här typen av träning i alla fall. Men vi tycker att det borde stå i riktlinjerna att övning i hjärt- och lungräddning ska genomföras varje år. Detta har vi också skrivit i vår reservation, som jag härmed yrkar bifall till. Vi tycker alltså i övrigt att detta är väldigt bra och väldigt viktigt.

Anförande nr 187

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Jag tycker att Jonas Naddebo hade ett väldigt bra och innehållsrikt anförande, som också Cecilia Brinck förstärkte. Jag behöver därför inte säga så mycket mer än att yrka bifall till den alliansgemensamma reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 188

I n g e g e r d A k s e l s s o n L e D o u a r o n (MP): Jag börjar med att yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Jag har några kommentarer. Arbetet är naturligtvis oerhört viktigt, och det ska fungera som ett stöd för förskolorna. För att de ska kunna göra ett riktigt bra jobb behöver de kunna gå till olika källor och se hur de ska göra. De behöver också prata med varandra. Jag tycker att detta program fungerar väldigt bra som detta stöd.

Sedan kan man alltid diskutera hur långt man ska gå. Ska de ha en utbildning varje år eller ska de ha det vartannat år? Kanske ska vi betro skolorna med att själva kunna avgöra detta. Stadsdelarna kan också avgöra hur pass långt man vill gå och hur man vill arbeta i detalj. Det är viktigt att inte reglera allting så långt att de som arbetar på skolan inte har några egna initiativ att ta. Detta har vi diskuterat flera gånger här i

kommunfullmäktige, där vi har lite olika idéer om hur pass reglerad en verksamhet ska vara.

Anförande nr 189

B j ö r n L j u n g (L): Jag yrkar bifall till den gemensamma reservation som vi har lagt fram i kommunstyrelsen på denna punkt.